

**BULETINI PERIODIK I
PRAKTIKËS GJYQËSORE
PERIODIČNI BILTEN
SUĐSKE PRAKSE**

REPUBLIKA E KOSOVËS – REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT**

**JANAR - MARS
JANUAR - MART
2024**

I

**Buletini periodik i praktikës gjyqësore
të Gjykatës Kushtetuese**
(Janar - Mars 2024)

Buletini periodik i praktikës gjyqësore të Gjykatës Kushtetuese përmban përmbledhjen e aktgjykimeve dhe aktvendimeve me rëndësi dhe interes të veçantë, të cilat janë publikuar nga Gjykata Kushtetuese e Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Gjykata) gjatë periudhës së fundit tre (3) mujore.

Me qëllimin për ta bërë sa më të qartë për lexuesit natyrën e vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, aktgjykimet dhe aktvendimet janë klasifikuar sipas pretendimeve të bazuara në nenet specifike të Kushtetutës së Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Kushtetuta).

Buletini periodik i praktikës gjyqësore është një dokument që publikohet në baza periodike dhe është përgatitur nga Sekretaria e Gjykatës vetëm për çështje informative.

Tekstet e plota të aktgjykimeve dhe të aktvendimeve të përfshira në këtë Buletin janë publikuar në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës, dhe mund t'i gjeni të publikuara edhe në ueb-faqen e Gjykatës Kushtetuese: www.gjk-ks.org

Për të pranuar Buletinin periodik të praktikës gjyqësore në postën tuaj elektronike, ju lutemi të regjistrohemi në ueb-faqen e Gjykatës:

www.gjk-s.org/publication_category/buletini-periodik

Vërejtje: Kushdo që dëshiron të kopjojë, përkthejë apo shfrytëzojë për qëllime të tjera të gjitha ose një pjesë të informacioneve të përmbajtura në Buletin, duhet të kontaktojë Sekretarinë e Gjykatës Kushtetuese për udhëzime të mëtejshme.

**Periodični bilten sudske
prakse Ustavnog suda**
(Januar – Mart 2024. godine)

Periodični bilten sudske prakse Ustavnog suda sadrži sažetke presuda i rešenja od posebnog značaja i interesa, koje je Ustavni sud Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) objavio u poslednja tri (3) meseca.

Kako bi se čitaocima učinila što jasnijom priroda odluka Ustavnog suda, presude i rešenja su klasifikovani prema navodima zasnovanim na određenim članovima Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).

Periodični bilten sudske prakse je dokument koji se objavljuje periodično, a Sekretarijat suda ga priprema samo u informativne svrhe.

Kompletni tekstovi presuda i rešenja sadržanih u ovom Biltenu objavljeni su u Službenom listu Republike Kosovo, a mogu se naći i na internet stranici Ustavnog suda:

www.gjk-ks.org

Da biste primali Periodični bilten sudske prakse na svoju adresu elektronske pošte, molimo vas registrujte se na internet stranici Suda:

https://gjk-ks.org/sr/publication_category/periodicni-bilten/

Napomena: Svako ko želi da kopira, prevede ili za druge svrhe koristi sve ili deo informacija sadržanih u ovom Biltenu treba da kontaktira Sekretarijat Ustavnog suda za dalja uputstva.

"Perandori Justinian" nr. 44, 10 000 Prishtinë
Tel: +383 (0) 38 60 61 62
Mob: +383(0) 45 200 595; +383(0) 45 200 576
Fax: +383(0) 38 60 61 70
Email: gjkata.kushtetuese@gjk-ks.org
©Gjykata Kushtetuese 2024

Tabela e përmbajtjes/Pregled sadržaja

I - Neni 4 [Forma e Qeverisjes dhe Ndarja e Pushtetit], Neni 7 [Vlerat], Neni 3 dhe Neni 24 [Barazia para Ligjit], Neni 46 [Mbrojtja e Pronës]

I - Član 4. [Oblik vladanja i podela vlasti], član 7. [Vrednosti], član 3 i član 24. [Jednakost pred zakonom], član 46. [Zaštita imovine]

(i) Ligji nr.08/L-196 për Pagat në Sektorin Publik

(i) Zakon br. 08/L-196 o platama u javnom sektoru

- Kategorizimi i funksionarëve dhe punonjësve publikë në pozita, grupe, klasa dhe koeficient nga Ligji i kontestuar, ka rezultuar në zbritje substanciale të pagave për kategori përkatëse në sektorin publik, e cila përkundër që është përcaktuar me ligj dhe kishte një qëllim legjitim, nuk ishte proporcionale; përjashtimi i një kategorie të nëpunësve/funksionarëve në sektorin publik nga shtesa tranzitore, përkundër uljes së pagave, është në kundërshtim me parimet e barazisë para ligjit: - shkelje e të drejtave kushtetuese
- Kategorizacija javnih službenika i zaposlenih po pozicijama, grupama, klasama i koeficijentima po osporenom zakonu rezultirala je značajnim smanjenjem plata za relevantnu kategoriju u javnom sektoru, koja, iako je zakonom definisana i ima legitimu svrhu, nije bila proporcionalna; isključenje kategorije državnih službenika/funkcionera u javnom sektoru iz prelaznog dodatka, uprkos smanjenju plate, u suprotnosti je sa načelom jednakosti pred zakonom: -povreda ustavnih prava

KO79/23, Parashtrues: Avokati i Popullit, Vlerësim i kushtetutshmërisë së Ligjit nr.08/L-196 për Pagat në Sektorin Publik.....7

KO79/23, podnosilac zahteva: Ombudsman, Ocena ustavnosti Zakona br. 08/L-196 o platama u javnom sektoru.....7

II - Kapitulli II [Të Drejtat dhe Liritë Themelore]

II - Poglavlje II [Prava i osnovne slobode]

- Amendamentet e propozuara kushtetuese nr.27 dhe nr.28, përmes të cilave propozohet plotësimi i kriterit kushtetues për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve, për shkak të “mosrespektim të rëndë të detyrave”, i përcaktuar në paragrafin 4 të nenit 104 [Emërimi dhe Shkarkimi i Gjyqtarëve] dhe paragrafin 6 të nenit 109 [Prokurori i Shtetit] të Kushtetutës, me formulimin “ka integritet të cenueshëm”, pakësojnë të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kapitullin II të Kushtetutës : - shkelje e të drejtave kushtetuese
- Predloženi ustavni amandmani br. 27 i br. 28, kojim se predlaže ispunjenje ustavnog kriteri-juma za razrešenje sudija i tužilaca zbog „neispunjavanja svojih dužnosti.“, definisanog u stavu 4. člana 104. [Imenovanje i razrešenje sudija] i stavu 6 člana 109. [Državno tužilaštvo] Ustava, uz formulaciju „ima ranjiv integritet“, umanjuju osnovna prava i slobode zaga-rantovane Poglavljem II Ustava: - povreda ustavnih prava

KO55/23, Parashtrues: Kryetari i Kuvendit të Republikës së Kosovës, Vlerësimi i amendamenteve të propozuara kushtetuese, të referuara nga Kryetari i Kuvendit të Republikës së Kosovës më 2 mars 2023, përmes shkresës nr. 08/3509/Do/1493/1.....24

KO55/23, podnosilac zahteva: Predsednik Skupštine Republike Kosovo, Ocena predloženih ustavnih amandmana, upućenih od strane predsednika Skupštine Republike Kosovo 2. marta 2023. godine, dopisom br. 08/3509/Do/1493/1.....24

VII - Neni 24 [Barazia para Ligjit]

VII - Član 24. [Jednakost pred zakonom]

(i) *Në lidhje me diskriminimin*

(i) *U pogledu diskriminacije*

- Në rastet kur anëtarja e Kuvendit Komunal jep dorëheqje dhe zëvendësohet me kandidaten tjetër të së njëjtës gjini, edhe kur ajo mund të ketë më pak vota se kandidati nga gjinia tjetër, nuk përbën diskriminim dhe shkelje të barazisë para ligjit për sa kohë që: një përcaktim i tillë parashihet nga ligji; i shërben një qëllimi legjitim – siç është mbrojtja dhe përfaqësimi i grupeve të nën përfaqësuar përmes kuotës gjinore dhe mënjanimi i pabarazive faktike ndërmjet burrave dhe grave; dhe është proporcional – në rastet kur nuk është arritur kuota gjinore prej 30 përqind e përfaqësimit të grave në nivel të subjektit politik, e përcaktuar nga ligji: - mos shkelje e të drejtave kushtetuese
- U slučajevima kada odbornik Skupštine opštine podnese ostavku i bude zamenjen drugim kandidatom istog pola, čak i kada može imati manje glasova od kandidata drugog pola, to ne predstavlja diskriminaciju i povredu jednakosti pred zakonom, sve dok je: takvo određenje propisano zakonom; služi legitimnoj svrsi – kao što je zaštita i predstavljanje nedovoljno zastupljenih grupa kroz rodne kvote i eliminisanje faktičkih nejednakosti između muškaraca i žena; proporcionalno je – u slučajevima kada nije dostignuta zakonski definisana rodna kvota od 30 odsto zastupljenosti žena na nivou političkog subjekta: – nema povrede ustavnih prava

KI195/22, Parashtrues: Besim Morina, Vlerësim i kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [AA.nr. 11/2022], i 25 gushtit 2022.....36

KI195/22, podnosilac zahteva: Besim Morina, Ocena ustavnosti presude [AA. br. 11/ 2022] Vrhovnog suda Republike Kosovo od 25. avgusta 2022. godine.....36

III - Neni 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm]

III - Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

(i) *E drejta për vendim të arsyetuar*

(i) *Pravo na obrazloženu odluku*

- Dështimi i Gjykatës Supreme për të dhënë përgjigje specifike në lidhje me pretendimin kryesor të parashtruesit të kërkesës – se ka qenë i diskriminuar në pagë gjatë periudhës kohore korrik 2011 – 30 prill 2015, në raport me kolegët e tij aktorë, përbën shkelje të së drejtës për arsyetim të vendimit gjyqësor, si një nga parakushtet e një vendimi të drejtë: - shkelje e të drejtave kushtetuese
- Propust Vrhovnog suda da da konkretne odgovore u vezi sa glavnom tvrdnjom podnosioca zahteva – da je bio diskriminisan u pogledu plate u periodu od jula 2011. do 30. aprila 2015. godine, u odnosu na svoje kolege glumce, predstavlja povredu prava na obrazloženje sudske odluke, kao jedan od uslova pravične odluke: -*povreda ustavnih prava*

KI137/23, Parashtrues: Naim Berisha, Vlerësim i kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të [Rev. nr. 451/2022] të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës, të 23 nëntorit 2022....39

KI137/23, podnosilac zaheva: Naim Berisha, Ocena ustavnosti presude [Rev. br. 451/2022] Vrhovnog suda Republike Kosovo od 23. novembra 2022. godine.....39

(ii) E drejta për “qasje në gjykatë”

(ii) Pravo na “pristup sudu”

- Refuzimi i Gjykatës Supreme për trajtimin e meritave të revizionit të parashtruesve të kërkesës dhe hedhja poshtë e revizionit si i palejuar për shkak të vlerës së kontestit – si rezultat i interpretimit të gabuar të ligjit në lidhje me mënyrën e precizimit të vlerës së kontestit të kërkesëpadisë, përbën shkelje të së drejtës për “qasje në gjykatë dhe drejtësi”, si pjesë e gjykimit të drejtë dhe të paanshëm: - shkelje e të drejtave kushtetuese
- Odbijanje Vrhovnog suda da razmatra meritum revizije podnosilaca zahteva i odbijanje revizije, kao nedozvoljena, zbog vrednosti spora – kao rezultat pogrešnog tumačenja zakona u vezi sa načinom preciziranja vrednosti spora tužbenog zahteva, predstavlja povredu prava na “pristup sudu i pravdi”, kao deo pravičnog i nepristrasnog suđenja: - povreda ustavnih prava.

KI186/22, Parashtrues: Malush, Sejdi, Hysni, Skender, Enver, Sherif, Mehdi, Xhevat, Qemajl dhe Jakup Berisha, Vlerësim i kushtetutshmërisë së Aktvendimit [Rev. nr. 550/2021] të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës, të 6 qershorit 2022.....41

KI186/22, podnosilac zahteva: Malush, Sejdi, Hysni, Skender, Enver, Sherif, Mehdi, Xhevat, Qemajl i Jakup Berisha, Ocena ustavnosti rešenja [Rev. br. 550/2021] Vrhovnog suda Republike Kosovo od 6. juna 2022. godine.....41

(iii) E drejta për vendim të arsyetuar

(iii) Pravo na obrazloženu odluku

- Mosarsyetimi i Gjykatës Supreme në lidhje me pretendimet kryesore të parashtruesit të kërkesës, përkatësisht: (i) ligjshmërinë e përbërjes së Panelit Hetimor, në rastet e procedurave disiplinore ndaj prokurorëve; (ii) suspendimin e procedurës disiplinore; dhe (iii) vendosjen e rastit nga Paneli hetimor jashtë afatit ligjor, përbën shkelje të së drejtës për arsyetim të vendimit gjyqësor: - shkelje e të drejtave kushtetuese
- Neobrazloženje Vrhovnog suda u vezi sa glavnim navodima podnosioca zahteva, odnosno: (i) zakonitošću sastava Istražnog veća u slučajevima disciplinskog postupka protiv tužilaca; (ii) obustavom disciplinskog postupka; i (iii) odlučivanjem slučaja od strane Istražnog veća van zakonskog roka, predstavlja povredu prava na obrazloženu sudsku odluku: - povreda ustavnih prava

KI43/23, Parashtrues Armend Hamiti, Vlerësim i kushtetutshmërisë së Aktgjykimit [AA. nr. 37/22] të 18 janarit 2023, të Gjykatës Supreme të Kosovës.....43

KI43/23, Podnosilac Armend Hamiti, Ocena ustavnosti Presude Vrhovnog Suda Kosova [AA. br. 37/22] od 18. januara 2023. godine43

(iv) Përkitazi me interpretimin e gabuar të ligjit dhe vendimin e arsyetuar

(iv) Što se tiče pogrešnog tumačenja zakona i obrazložnja odluke

- Konstatimi i gjykatave të rregullta se, vendimi i Zyrës së Rregullatorit të Energjisë për t'ia faturuar qytetarëve të Republikës së Kosovës koston e rrymës së humbur në sistemin e transicionit dhe shpërndarjes – si rezultat i mos pagesës së faturave të energjisë elektrike nga katër (4) komunat veriore të Kosovës - është diskriminues dhe shkel parimin e barazisë para ligjit, si dhe është në përputhje me të drejtën për arsyetim të vendimit dhe nuk përbën vendim arbitrar apo qartazi të paarsyeshëm: - mos shkelje të drejtave kushtetuese
- Zaključak redovnih sudova da je odluka Regulatornog ureda za energiju da naplati građanima Republike Kosovo iznos izgubljene električne energije u sistemu prenosa i raspodele – kao rezultat neplaćanja računa za električnu energiju od strane 4 (četiri) opštine na severu Kosova-predstavlja diskriminaciju i krši načelo jednakosti pred zakonom i u skladu

je sa pravom na obrazloženu odluku i ne predstavlja proizvoljnu ili neobrazloženu odluku:-
nema povrede ustavnih prava

KI103/23, Parashtrues: Zyra e Rregullatorit për Energji e Republikës së Kosovës, Vlerësim i kushtetutshmërisë së Aktgjykimit [Arj.nr.116/2022] të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës, të 9 marsit 202346

KI103/23, podnosilac zahteva: Regulatorni ured za energiju Republike Kosovo, Ocena ustavnosti presude [Arj. br. 116/2022] Vrhovnog suda Republike Kosovo od 9. marta 2023. godine.....46

(v) E drejta për vendim të arsyetuar

(v) Pravo na obrazloženu odluku

- Mosarsyetimi i vendimit nga Kolegji i Apelit të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme në lidhje me pretendimet kryesore të parashtruesve të kërkesës, përkatësisht refuzimit të caktimit të propozimit të masës së sigurisë dhe legjitimitetit procedural të AKP-së, përbën shkelje të së drejtës për arsyetim të vendimit, si pjesë e gjykimit të drejtë dhe të paanshëm: - shkelje e të drejtave kushtetuese
- Neobrazložnje odluke od strane Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda u vezi sa glavnim navodima podnosilaca zahteva, odnosno odbijanje određivanja predloga mere bezbednosti i proceduralnog legaliteta KAP-a, predstavlja povredu prava na obrazloženu odluku, kao deo pravičnog i nepristrasnog suđenja:-*povreda ustavnih prava*

KI168/22, Parashtrues: Nusret Kabashi, Bajram Kabashi dhe Driton Kabashi, Vlerësim i kushtetutshmërisë së Aktvendimit të Kolegjit të Apelit të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [AC-I.-22-0418-A0001], të 22 shtatorit 2022.....49

KI168/22, podnosilac zahteva: Nusret Kabashi, Bajram Kabashi i Driton Kabashi, Ocena ustavnosti rešenja Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Republike Kosovo [AC-I.-22-0418-A0001] od 22. septembra 2022. godine.....49

(vi) E drejta për vendim të arsyetuar

(vi) Pravo na obrazloženu odluku

- Mosarsyetimi i vendimit të Gjykatës Supreme në lidhje me aplikueshmërinë e gabuar të ligjeve nga gjykatat e shkallëve më të ulëta dhe për statusin e Instruksionit Administrativ si akt nënligjor; jokonsistenca e Gjykatës Supreme, si dhe ndryshimi i praktikës së saj gjyqësore pa një arsye legjitime, përbën shkelje të së drejtës për arsyetim të vendimit gjyqësor: - shkelje e të drejtave kushtetuese
- Neobrazložnje odluke Vrhovnog suda u vezi sa pogrešnom primenom zakona od strane nižestepenih sudova i statusom Administrativnog upustva kao podzakonskog akta; nedoslednost Vrhovnog suda, kao i promena svoje sudske prakse bez pravnog osnova, predstavlja povredu prava na obrazloženu sudsku odluku:-*povreda ustavnih prava*

KI178/22, Parashtrues: Ibrahim Tërnavë, Vlerësim i kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [Rev. nr. 59/2021], të 6 majit 2022.....52

KI178/22, podnosilac zahteva: Ibrahim Tërnavë, Ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo [Rev. nr. 59/2021] od 6. maja 2022. godine.....52

Neni 4 [Forma e Qeverisjes dhe Ndarja e Pushtetit], Neni 7 [Vlerat], Neni 3 dhe Neni 24 [Barazia para Ligjit], Neni 46 [Mbrojtja e Pronës]

KO79/23, parashtrues: Avokati i Popullit, Kërkesë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Ligjit nr. 08/L-196 për Pagat në Sektorin Publik

Kategorizimi i funksionarëve dhe punonjësve publikë në pozita, grupe, klasa dhe koeficient nga Ligji i kontestuar, ka rezultuar në zbritje substanciale të pagave për kategori përkatëse në sektorin publik, e cila përkundër që është përcaktuar me ligj dhe kishte një qëllim legjitim, nuk ishte proporcionale; përjashtimi i një kategorie të nëpunësve/funksionarëve në sektorin publik nga shtesa tranzitore përkundër uljes së pagave, është në kundërshtim me parimet e barazisë para ligjit:

- shkelje e të drejtave kushtetuese.

Faktet

Aktgjykimi fillimisht sqaron që Ligji i kontestuar është publikuar në Gazetën Zyrtare më 5 janar 2023, ndërsa ka hyrë në fuqi më 5 shkurt 2023. I njëjti është miratuar pasi ligji paraprak, përkatësisht Ligji Nr. 06/L-111 për Pagat në Sektorin Publik, pas kërkesës së Avokatit të Popullit, ishte shpallur në kundërshtim me Kushtetutën përmes Aktgjykimit të Gjykatës KO219/19. Aktgjykimi më tej sqaron që, Ligji i kontestuar, me qëllim të krijimit të një “sistemi të njëtrajtshëm të pagave në sektorin publik”, shfuqizon (i) Ligjin nr.03/L-147 për Pagat e Nëpunësve Civilë; (ii) dispozita të caktuara të ligjeve të veçanta ndërlidhur me institucione dhe agjenci të pavarura; si dhe (iii) çdo ligj dhe akt tjetër nënligjor që është në kundërshtim me përcaktimet e tij. Sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, i njëjti, përmes Shtojcave përkatëse, kategorizon të gjithë funksionarët/zyrtarët dhe nëpunësit publikë që bien në fushëveprimin e Ligjit të kontestuar, në pozita, grupe, klasa dhe koeficientë. Efekti i këtij kategorizimi në ndërlidhje me vlerën e koeficientit të përcaktuar përmes Ligjit Nr.08/L-213 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr.08/L-193 mbi Ndarjet Buxhetore për Buxhetin e Republikës së Kosovës për Vitin 2023, ka rezultuar në ngritje substanciale të nivelit të pagave të një pjese të zyrtarëve të sektorit publik dhe zbritje substanciale të nivelit të pagave të një pjese tjetër. Kategoritë e afektuara nga zbritja e nivelit të

Çlan 4. [Oblik vladanja i podela vlasti], član 7. [Vrednosti], član 3 i član 24. [Jednakost pred zakonom], član 46. [Zaštita imovine]

KO79/23, podnosilac zahteva: Ombudsman, Zahtev za ocenu ustavnosti Zakona br. 08/L-196 o platama u javnom sektoru

Kategorizacija javnih službenika i zaposlenih po pozicijama, grupama, klasama i koeficijentima po osporenom zakonu rezultirala je značajnim smanjenjem plata za relevantnu kategoriju u javnom sektoru, koja, iako je zakonom definisana i ima legitimnu svrhu, nije bila proporcionalna; isključenje kategorije državnih službenika/funkcionera u javnom sektoru iz prelaznog dodatka, uprkos smanjenju plate, u suprotnosti je sa načelom jednakosti pred zakonom:

- povreda ustavnih prava.

Činjenice

U presudi se najpre pojašnjava da je osporeni zakon objavljen u Službenom listu 5. januara 2023. godine, a stupio je na snagu 5. februara 2023. godine. Isti je usvojen nakon što je prethodni zakon, odnosno Zakon br. 06/L-111 o platama u javnom sektoru, po zahtevu Ombudsmana, bio proglašen suprotnim Ustavu, presudom Suda KO219/19. U presudi se dalje pojašnjava da osporeni Zakon, sa ciljem uspostavljanja „jedinstvenog platnog sistema u javnom sektoru“, stavlja van snage (i) Zakon br. 03/L-147 o platama javnih službenika; (ii) određene odredbe posebnih zakona u vezi sa nezavisnim institucijama i agencijama; i (iii) svaki drugi zakon i podzakonski akt koji je u suprotnosti sa njegovim odredbama. Prema pojašnjenjima datim u presudi, isti, kroz relevantne priloge, kategoriše sve javne funkcionere/službenike i zaposlene, koji spadaju pod delokrug osporenog zakona, po pozicijama, grupama, razredima i koeficijentima. Efekat ove kategorizacije u povezanost sa vrednošću koeficijenta utvrđenog Zakonom br. 08/L-213 o izmenama i dopunama Zakona br. 08/L-193 o budžetskim izdvajanjima za budžet Republike Kosovo za 2023. godinu, rezultirao je suštinskim povećanjem nivoa plata jednog dela službenika javnog sektora i suštinskim smanjenjem nivoa plata jednog drugog dela. Kategorije koje su pogođene smanjenjem nivoa plata, imaju koristi od prelaznog perioda od dve (2) godine nakon stupanja na snagu zakona,

pagave, përfitojnë nga një periudhë tranzitore dy (2) vjeçare pas hyrjes në fuqi të ligjit, përkatësisht (i) gjatë vitit të parë, njëqind përqind (100%) të shtesës tranzitore dhe rrjedhimisht, përgjatë këtij viti nuk afektohen nga zbritja e nivelit të pagës; ndërsa, (ii) gjatë vitit të dytë, pesëdhjetë përqind (50%) të shtesës tranzitore. Aktgjykimi gjithashtu sqaron që, nga të drejtat e periudhës tranzitore janë përjashtuar (i) anëtarët e shërbimit të jashtëm të Republikës së Kosovës, të cilët për pasojë janë afektuar me zbritje të menjëhershme pagash përmes hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar; dhe (ii) të gjithë personat që janë punësuar në sektorin publik pas hyrjes së tij në fuqi. Më tej, sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, Ligji i kontestuar gjithashtu (i) delegon përcaktimin e vlerës së koeficientit në një ligj tjetër, përkatësisht Ligjin për Ndarjet Buxhetore të Republikës së Kosovës; (ii) saktëson që zbritja e nivelit të pagës në Republikën e Kosovës mund të bëhet vetëm në rast të dy rrethanave përjashtimore, përkatësisht një *“tronditje makroekonomike”* apo shpalljes së gjendjes së jashtëzakonshme; (iii) saktëson rregullat e përcaktimit të kategorive të shtesave dhe kompensimeve, përfshirë tavanet/kufijtë përkatës buxhetor, duke saktësuar gjithashtu që këto çështje rregullohen ekskluzivisht me këtë ligj dhe mund të rregullohen më tej vetëm me akte të tjera nënligjore; dhe (iv) përcakton kompetencën e Ministrisë së Punëve të Brendshme (MPB), për të miratuar, ndër tjerash, çështjet që ndërlidhen me strukturën, komponentët apo nivelet e koeficienteve në institucionet publike të Republikës së Kosovës.

Aktgjykimi gjithashtu sqaron që, Ligji i kontestuar tashmë ka prodhuar efektet e tij tek kategoritë të cilave u është ngritur niveli i pagës, si dhe tek kategoritë që u është zbritur niveli i pagës, e që nuk i janë nënshtruar mbrojtjes përmes periudhës tranzitore, përkatësisht (i) për të gjithë funksionarët/zyrtarët/nëpunësit për pesëmbëdhjetë (15) vitet e para të përvojës së punës, sepse lartësia e shtesës për përvojën e punës është përgjysmuar me hyrjen në fuqi të Ligjit të kontestuar; dhe (ii) shërbimin e jashtëm të Republikës së Kosovës, i cili është përjashtuar nga e drejta në shtesë tranzitore. Me përfundimin e afatit një (1) vjeçar të periudhës/shtesës tranzitore, përkatësisht nga 5 shkurti 2024, me zbritje prej pesëdhjetë përqind (50%) të shtesës

odnosno (i) tokom prve godine, sto posto (100%) prelazni dodatak i shodno tome, tokom ove godine na njih ne utiče smanjenje nivoa plate; dok, (ii) tokom druge godine, pedeset odsto (50%) prelaznog dodatka. Presuda takođe pojašnjava da su iz prava prelaznog perioda isključeni (i) članovi spoljne službe Republike Kosovo, koji su kao posledica bili pogođeni trenutnim smanjenjem plata stupanjem na snagu osporenog zakona; i (ii) sva lica koja su zaposlena u javnom sektoru nakon njegovog stupanja na snagu. Dalje prema pojašnjenjima datim u presudi, osporeni zakon takođe (i) delegira utvrđivanje vrednosti koeficijenta na drugi zakon, odnosno na Zakon o budžetskim izdvajanjima Republike Kosovo; (ii) precizira da se smanjenje nivoa plata u Republici Kosovo može izvršiti samo u slučaju dve izuzetne okolnosti, odnosno „makroekonomskog šoka“ ili proglašenja vanrednog stanja; (iii) precizira pravila za određivanje kategorija dodataka i naknada, uključujući relevantne budžetske plafone/ograničenja, takođe precizirajući da se ova pitanja isključivo regulišu ovim zakonom i da se mogu dalje regulisati samo drugim podzakonskim aktima; i (iv) utvrđuje nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP), da odobrava, između ostalog, pitanja koja se odnose na strukturu, komponente ili nivoe koeficijenata u javnim institucijama Republike Kosovo.

U presudi se takođe pojašnjava da je osporeni zakon već proizveo svoje efekte na kategorije kojima je nivo plate povećan, kao i na kategorije kojima je nivo plate smanjen i koje nisu bile predmet zaštite kroz prelazni period, odnosno (i) za sve funkcionere/službenike/zaposlene za prvih petnaest (15) godina radnog iskustva, jer je visina dodatka za radno iskustvo prepolovljena stupanjem na snagu osporenog zakona; i (ii) spoljna služba Republike Kosovo, koja je isključena od prava na prelazni dodatak. Završetkom roka od jedne (1) godine prelaznog perioda/dodatka, odnosno od 5. februara 2024. godine, smanjenjem od pedeset odsto (50%) prelaznog dodatka, biće pogođeni svi funkcioneri/službenici/zaposleni koji potpadaju pod delokrug osporenog zakona i kojima je nivo plate smanjen u skladu sa odredbama osporenog zakona.

tranzitore, do të afektohen të gjithë funksionarët/zyrtarët/nëpunësit që hyjnë në fushëveprimin e Ligjit të kontestuar dhe të cilëve u është zbritur niveli i pagës sipas përcaktimeve të Ligjit të kontestuar.

Pretendimet e parashtruesit të kërkesës

Avokati i Popullit, duke u mbështetur edhe në njëqind e katër (104) ankesa të dorëzuara pranë Institucionit të tij nga funksionarë/zyrtarë/nëpunës, organizata e asociacione, me pretendime për shkelje të të drejtave dhe lirive themelore si rezultat i zbritjes së nivelit të pagave në sektorin publik, në esencë, para Gjykatës pretendoi që Ligji i kontestuar është nxjerrë në kundërshtim me (i) të drejtat dhe liritë themelore, përfshirë të drejtën për barazi para ligjit dhe të drejtën për gëzim paqësor të pronës; dhe (ii) ndarjen dhe balancimin e pushteteve në Republikën e Kosovës, në cenim të garancive kushtetuese për pavarësinë e institucioneve të pavarura. Avokati i Popullit, më saktësisht, pretendoi që Ligji i kontestuar është në kundërshtim me parimin e sundimit të ligjit, sigurisë juridike dhe parashikueshmërisë, ndër tjerash, sepse delegon përcaktimin e vlerës së koeficientit në Ligjin për Ndarjet Buxhetore, ligji i cili është miratuar pas hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar, duke rezultuar në zbritjen selektive dhe arbitrare të nivelit të pagave të një pjese të konsiderueshme të sektorit publik, në kundërshtim me përcaktimet e vet Ligjit të kontestuar, sipas të cilit, zbritja e pagave mund të jetë pasojë vetëm e një tronditjeje makroekonomike ose shpalljes së gjendjes së jashtëzakonshme në Republikën e Kosovës. Për më tepër, Avokati i Popullit pretendoi që (i) zbritja joproportionale e nivelit të pagave të gjyqtarëve dhe prokurorëve është në kundërshtim të plotë me Kushtetutën, ligjet e aplikueshme, standardet ndërkombëtare dhe Aktgjykimet e Gjykatës Kushtetuese; (ii) zbritja arbitrare e nivelit të pagave të shërbimit të jashtëm të Republikës së Kosovës, si e vetmja kategori e sektorit publik të cilën Ligji i kontestuar e përjashton nga periudha dy (2) vjeçare tranzitore, është në kundërshtim me parimet e barazisë para ligjit; (iii) të gjithë të punësuarit në sektorin publik pas hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar, trajtohen në mënyrë të pabarabartë përgjatë periudhës tranzitore, sepse nuk përfitojnë “pagë të njëjtë për punë të njëjtë”, në kundërshtim me vet garancitë e Ligjit të

Žalba podnosioca zahteva

Ombudsman, oslanjajući se i na sto četiri (104) žalbe koje su njegovoj Instituciji podneli funkcioneri/sluzbenici/zaposleni, organizacije i udruženja, sa navodima o povredi osnovnih prava i sloboda usled smanjenja visine plata u javnom sektoru, , u suštini, pred Sudom tvrdi da je osporeni zakon donet uz kršenje (i) osnovnih prava i sloboda, uključujući pravo na jednakost pred zakonom i pravo na mirno uživanje imovine; i (ii) poделе i balansiranje vlasti u Republici Kosovo, kršenjem ustavnih garancija za nezavisnost nezavisnih institucija. Ombudsman tačnije tvrdi da je osporeni zakon u suprotnosti sa principom vladavine prava, pravne sigurnosti i predvidivosti, između ostalog, zato što utvrđivanje vrednosti koeficijenta delegira na Zakon o budžetskim izdvajanjima, zakon koji je usvojen nakon stupanja na snagu osporenog zakona, što je rezultiralo selektivnim i proizvoljnim smanjenjem nivoa plata značajnog dela javnog sektora, suprotno utvrđivanjima samog osporenog zakona, prema kojem, se smanjenje plata može biti posledica samo makroekonomskog šoka ili proglašenja vanrednog stanja u Republici Kosovo. Štaviše, Ombudsman tvrdi da je (i) nesrazmerno smanjenje nivoa plata sudija i tužilaca u potpunosti suprotnosti sa Ustavom, važećim zakonima, međunarodnim standardima i presudama Ustavnog suda; (ii) proizvoljno smanjenje nivoa plata u spoljnoj službi Republike Kosovo, kao jedine kategorije javnog sektora koju sporni zakon isključuje iz dvogodišnjeg prelaznog perioda, je u suprotnosti sa principima jednakosti pred zakonom; (iii) svi zaposleni u javnom sektoru nakon stupanja na snagu osporenog zakona , u prelaznom periodu su nejednako tretirani, jer ne primaju „jednaku platu za jednak rad“ suprotno samim garancijama osporenog zakona; (iv) da je svim javnim funkcionerima/sluzbenicima/zaposlenim koji imaju do petnaest (15) godina radnog iskustva povređeno pravo na mirno uživanje imovine usled smanjenja visine naknade za radno iskustvo, a da se za to nije težilo bilo kakvom legitimnom cilju; (v) narušena je funkcionalna, organizaciona i budžetska nezavisnost sudske vlasti i

kontestuar; (iv) e drejta në gëzim paqësor të pronës të të gjithë funksionarëve/zyrtarëve/nëpunësve publikë deri në pesëmbëdhjetë (15) vite përvojë pune, është cenuar si rezultat i zbritjes së nivelit të shtesës për përvojë pune, pa ndjekur asnjë qëllim legjitim; (v) pavarësia funksionale, organizative dhe buxhetore e pushtetit gjyqësor dhe e institucioneve të pavarura kushtetuese, është cenuar në kundërshtim të plotë me garancitë kushtetuese dhe praktikën gjyqësore të Gjykatës Kushtetuese; dhe (vi) Aktgjykimi i Gjykatës Kushtetuese KO219/19, përmes të cilit, Ligji paraprak për Pagat në Sektorin Publik, është shpallur në kundërshtim me Kushtetutën dhe përmes të cilit, janë përcaktuar parimet që duhet të respektohen lidhur me pagat në sektorin publik, nuk është zbatuar nga Qeveria dhe Kuvendi. Më tej, Avokati i Popullit kërkoi nga Gjykata që vlerësimin të kushtetutshmërisë së Ligjit të kontestuar t'i nënshtrohet vetëm pjesa me efekt në zbritje të pagave dhe jo ajo në ndërlidhje me kategorinë që u janë ngritur pagat, sepse të drejtat e këtyre të fundit, nuk janë cenuar përmes Ligjit të kontestuar.

Pretendimet e Avokatit të Popullit u kundërshtuan nga Qeveria, përmes MPB-së. Kjo e fundit, sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, theksoi që, qëllimi i Ligjit të kontestuar është *“harmonizimi i pagave në sektorin publik”* dhe për më tepër, që i njëjti nuk ka prodhuar efektin e zbritjes së nivelit të pagave në sektorin publik. Kjo, sipas Ministrisë, ndër tjerash, sepse (i) vlera e koeficientit nuk është përcaktuar përmes Ligjit të kontestuar, por përmes Ligjit për Ndarjet Buxhetore, i cili nuk është kontestuar para Gjykatës; (ii) Ligji i kontestuar është i parashikueshëm sepse përcakton rrethanat në të cilat zbritja e pagës mund të bëhet në të ardhmen, ndërsa përcakton periudhë tranzicioni dy (2) vjeçare, përgjatë së cilës niveli i pagave të zbritura do të ruhet sipas përshkallëzimit të përcaktuar në të njëjtin; (iii) pavarësia e pushtetit gjyqësor nuk është cenuar sepse pagat e gjyqtarëve dhe prokurorëve nuk janë zbritur, por janë ngritur, duke marrë parasysh që Vendimi [nr.20/14] i Qeverisë i 20 dhjetorit 2017 dhe i cili kishte rezultuar në ngritjen e pagave të gjyqtarëve dhe prokurorëve, ishte nxjerrë në kundërshtim me ligjin e aplikueshëm dhe për pasojë, i njëjti është shfuqizuar nga Qeveria aktuale përmes Vendimit [nr.03/109], të 23

ustavnih nezavisnih institucija u potpunosti sa ustavnim garancijama i sudskom praksom Ustavnog suda; i (vi) presuda Ustavnog suda KO219/19, kojom je prethodni zakon o platama u javnom sektoru proglašen suprotnim Ustavu i kojom su utvrđeni principi koji moraju da se poštuju u vezi sa platama u javnom sektoru, nije sprovedena od strane Vlade i Skupštine. Dalje, Ombudsman zahteva od Suda da se ocena ustavnosti osporenog zakona podvrgne samo delu koji ima efekat smanjenja plata, a ne i delu u vezi sa kategorijom kojoj su plate povećane, jer prava ovih poslednjih nisu povređena kroz osporeni zakon. Navodima Ombudsmana se protivila Vlada, preko MUP-a. Ovaj poslednje navedeni, prema pojašnjenima datim u presudi, ističe da je svrha osporenog zakona *„usklađivanje plata u javnom sektoru“*, a štaviše, isti nije proizveo efekat smanjenja nivoa plata u javnom sektoru. To, prema Ministarstvu, između ostalog i zato što (i) vrednost koeficijenta nije utvrđena osporenim zakonom, već Zakonom o budžetskim izdvajanjima koji nije osporen pred Sudom; (ii) osporeni zakon je predvidiv, jer određuje okolnosti pod kojima se smanjenje plata može izvršiti u budućnosti, dok utvrđuje prelazni period od dve (2) godine tokom kojeg će se nivo smanjenih plata održavati tokom prve godine prema skaliranju utvrđenom u istom; (iii) nije narušena nezavisnost sudske vlasti jer nisu smanjene plate sudija i tužilaca, već su povećane, imajući u vidu da je odluka [br. 20/14] Vlade od 20. decembra 2017. godine koja je rezultirala povećanjem plata sudijama i tužiocima, doneta u suprotnosti sa važećim zakonom i kao rezultat toga ista je ukinuta od strane sadašnje Vlade odlukom [br. 03/109] od 23. novembra 2022. godine. Štaviše, prema MUP-u i, između ostalog, (i) na osnovu Ustava, Vlada je ta koja predlaže, a Skupština ona koja usvaja budžet Republike Kosovo; (ii) osporeni zakon je u skladu sa podelom i balansiranjem vlasti i ne narušava nezavisnost nezavisnih institucija; i (iii) da je skaliranje vrednosti dodatka radnog iskustva u skladu sa namerom zakonodavca da *„podrži i stimuliše doprinos kao uslugu državi i društvu”*.

nëntorit 2022. Për më tepër, sipas MPB-së dhe ndër tjerash, (i) bazuar në Kushtetutë, është Qeveria ajo që propozon dhe Kuvendi që miraton buxhetin e Republikës së Kosovës; (ii) Ligji i kontestuar është në përputhje me ndarjen dhe balancimin e pushteteve dhe nuk cenon pavarësinë e institucioneve të pavarura; dhe (iii) përshkallëzimi i vlerës së shtesës së përvojës së punës është në përputhje me qëllimin e ligjvënësit për të “mbështetur dhe stimuluar kontributin si shërbim ndaj shtetit dhe shoqërisë”.

Vlerësimi i Gjykatës

Aktgjykimi, ndër tjerash, fillimisht shtjelloi (i) parimet e përgjithshme lidhur me ndarjen dhe ndërveprimin e pushteteve në Republikën e Kosovës, përfshirë pavarësinë e pushtetit gjyqësor, sistemit prokurorial dhe institucioneve të pavarura kushtetuese; (ii) parimet e përgjithshme që burojnë nga praktika gjyqësore relevante e Gjykatës Kushtetuese, me theks në Aktgjykimet që, ndër vite, kanë shtjelluar në mënyrë specifike çështjet që ndërlidhen me pavarësinë funksionale, organizative dhe buxhetore të institucioneve të pavarura kushtetuese, përfshirë në kontekst të organizimit të tyre të brendshëm dhe rregullimit të specifikave lidhur me personelin e tyre; dhe (iii) parimet që janë përcaktuar përmes Aktgjykimit të Gjykatës KO219/19 lidhur me pagat në sektorin publik, përfshirë në kontekst të ndarjes dhe balancimit të pushteteve dhe të drejtave dhe lirive themelore. Për më tepër, Aktgjykimi gjithashtu shtjellon parimet e përgjithshme që burojnë nga praktikat relevante ndërkombëtare, përfshirë (i) Opinionet e Komisionit të Venecias; (ii) praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ) dhe të Gjykatës së Drejtësisë së Bashkimit Evropian (GJDBE), përmes të cilave janë shqyrtuar pretendimet për shkelje të të drejtave dhe lirive themelore si pasojë e zbritjes së pagave/beneficioneve në sektorin publik; dhe (iii) praktikën gjyqësore të gjykatave tjera kushtetuese në shqyrtimin e ligjeve që ndërlidhen me pagat në sektorin publik, përfshirë por duke mos u kufizuar në Gjykatat Kushtetuese/Supreme të Bosnjë dhe Hercegovinës, Kanadasë, Letonisë, Polonisë, Portugalisë, Qipros, Sllovenisë dhe Republikës së Shqipërisë.

Aktgjykimi gjithashtu rikujton faktin që përmes Aktgjykimit KO219/19, Gjykata, specifikisht, kishte tërhequr vërejtjen që bazuar në parimet

Ocena Suda

Presuda, između ostalog, prvo razrađuje (i) opšta načela koja se odnose na podelu i interakciju vlasti u Republici Kosovo, uključujući nezavisnost sudske vlasti, tužilačkog sistema i ustavnih nezavisnih institucija; (ii) opšta načela koja potiču iz relevantne sudske prakse Ustavnog suda, sa naglaskom, u presudama koje su, tokom godina, posebno razradile pitanja koja se odnose na funkcionalnu, organizacionu i budžetsku nezavisnost ustavnih nezavisnih institucija, uključujući u kontekstu njihove unutrašnje organizacije i uređenja specifičnosti vezanih za njihovo osoblje; i (iii) principe koji su utvrđeni presudom Suda KO219/19 u vezi sa platama u javnom sektoru, uključujući u kontekstu podele i balansiranja vlasti i osnovnih prava i sloboda. Štaviše, presuda takođe razrađuje opšte principe koji proizilaze iz relevantne međunarodne prakse, uključujući (i) mišljenja Venecijanske komisije; (ii) sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) i Suda pravde Evropske unije (SPEU), kroz koje su razmatrani navodi o kršenju osnovnih prava i sloboda kao rezultat smanjenja plata/beneficija u javnom sektoru; i (iii) sudsku praksu drugih ustavnih sudova u razmatranju zakona koji se odnose na plate u javnom sektoru, uključujući, ali ne ograničavajući se na Ustavne/vrhovne sudove Bosne i Hercegovine, Kanade, Letonije, Poljske, Portugala, Kipra, Slovenije i Republike Albanije. Presuda takođe podseća na činjenicu da je presudom KO219/19 Sud posebno skrenuo pažnju da se na osnovu ustavnih načela, važećih zakona u Republici Kosovo i relevantnih međunarodnih načela (i) plate sudija i tužilaca ne mogu smanjivati za vreme vršenja njihove funkcije, osim ako je dato smanjenje učinjeno srazmerno i u kontekstu zvanično priznatih ekonomskih kriza; (ii) funkcionalna, organizaciona i budžetska nezavisnost ustavnih nezavisnih institucija mora

kushtetuese, ligjet e aplikueshme në Republikën e Kosovës dhe parimet relevante ndërkombëtare (i) pagat e gjyqtarëve dhe prokurorëve nuk mund të zbriten përgjatë ushtrimit të funksionit të tyre, përveç nëse zbritja përkatëse është bërë në mënyrë proporcionale dhe në kontekst të krizave ekonomike të njohura zyrtarisht; (ii) pavarësia funksionale, organizative dhe buxhetore e institucioneve të pavarura kushtetuese duhet të respektohet; (iii) barra e zbritjes së pagave, nëse veç konsiderohet si e domosdoshme për shkak të krizës ekonomike, duhet të jetë proporcionale, ashtu që asnjë sektor i veçantë të mos e marrë përsipër barrën kryesore; dhe (iv) Qeveria, si propozuese e ligjeve dhe Kuvendi, si ligjvënës, gjatë hartimit të legjislacionit që ka të bëjë me pagat në sektorin publik, qoftë përmes një ligji të përgjithshëm ose përmes disa ligjeve të veçanta apo edhe amendamentimin e ligjeve ekzistuese, duhet të kenë parasysh shkallën e parashikueshmërisë, si pjesë e parimit të sigurisë juridike dhe sundimit të ligjit, përfshirë të drejtat kushtetuese për barazinë para ligjit dhe gëzimin paqësor të pronës, të të gjithë personave që mund të preken nga zbritja e mundshme e nivelit të pagave.

Marrë parasysh parimet e lartcekura dhe të shtjelluara detajisht në Aktgjykim dhe ndërlidhjen e pretendimeve dhe dispozitave të kontestuara me njëra tjetrën, vlerësimi i kushtetutshmërisë së Ligjit të lartcekur, në parim, rezulton në konstatime të Gjykatës që ndërlidhen me dy kategori çështjesh, përkatësisht (i) sistemin e pagave dhe shpërblimeve dhe procedurave përkatëse, për aq sa afekton pavarësinë funksionale, organizative dhe buxhetore të institucioneve të pavarura kushtetuese; dhe (ii) të drejtat dhe liritë themelore në raport me zbritjen e nivelit të pagave të funksionarëve/zyrtarëve/nëpunësve publikë.

- *rregullat dhe kushtet për përcaktimin e nivelit të pagave që ndërlidhen me sistemin e drejtësisë dhe institucionet e pavarura kushtetuese*

Aktgjykimi thekson që Ligji i kontestuar, ndër tjerash, saktëson edhe rregullat për përcaktimin e shtesave, kompensimeve dhe ekuivalencave, përfshirë krijimin e funksioneve, pozitave apo emërtesave të reja në institucionet publike. I njëjti, në kontekst të nëpunësve në (i) Presidencën

se postovati; (iii) teret smanjenja zarada, ako se već smatra neophodnim zbog ekonomske krize, treba da bude proporcionalan, tako da nijedan sektor ne preuzme glavni teret; i (iv) da Vlada, kao predlagač zakona i Skupština, kao zakonodavac, prilikom izrade zakonodavstva koje se odnosi na plate u javnom sektoru, bilo opštim zakonom ili nekoliko posebnim zakonima ili pak izmenama i dopunama postojećih zakona, moraju uzeti u obzir stepen predvidljivosti, kao deo načela pravne sigurnosti i vladavine prave, uključujući ustavna prava o jednakosti pred zakonom i o mirnom uživanju imovine svih lica koja mogu biti pogođena mogućim smanjenjem nivoa postojećih plata.

Uzimajući u obzir gore navedena načela koja su detaljno razrađena u presudi i međusobnu povezanost navoda i osporenih odredbi, ocena ustavnosti navedenog Zakona, u principu, rezultira nalazima Suda koji se odnose na dve kategorije pitanja, odnosno (i) na sistem plata i nagrada i odgovarajuće procedure u onoj meri u kojoj utiču na funkcionalnu, organizacionu i budžetsku nezavisnost ustavnih nezavisnih institucija; i (ii) osnovna prava i slobode u vezi sa smanjenjem nivoa plata javnih funkcionera/službenika/zaposlenih.

- *pravila i uslovi za određivanje nivoa plata koji se odnose na pravosudni sistem i na ustavne nezavisne institucije*

U presudi se ističe da se osporenim zakonom, između ostalog, preciziraju i pravila za određivanje dodataka, naknada i ekvivalentnosti, uključujući i stvaranje novih funkcija, položaja ili zvanja u javnim institucijama. Isti, u kontekstu zaposlenih u (i) Predsedništvu Republike Kosovo; (ii) Ustavnom sudu; (iii) Pravosudnom sistemu; (iv) Skupštini Republike Kosovo; i (v) ustavnim nezavisnim institucijama, precizira da se on „*primenjuje u meri u kojoj ne narušava njihova Ustavom zagarantovana funkcionalna i organizaciona nezavisnost*“. Međutim, i pored takve formulacije, u osporenom zakonu je takođe (i) precizirano da su pravila i uslovi za utvrđivanje plate, dodataka i naknada zaposlenih u javnom sektoru isključivo predmet regulisanja ovim zakonom i da se mogu regulisati i drugim podzakonskim aktima, samo kada je izričito predviđeno ovim zakonom; a (ii) stavlja van snage bilo koju odredbu drugog zakona

e Republikës së Kosovës; (ii) Gjykatën Kushtetuese; (iii) Sistemin e Drejtësisë; (iv) Kuvendin e Republikës së Kosovës; dhe (v) institucionet e pavarura kushtetuese, saktëson që *“zbatohet për atë që nuk cenon pavarësinë e tyre funksionale dhe organizative të garantuar me Kushtetutë”*. Megjithatë, përkundër një formulimi të tillë, Ligji i kontestuar gjithashtu (i) specifikon që rregullat dhe kushtet për përcaktimin e pagës, shtesave e kompenzimeve të të punësuarve në sektorin publik, janë ekskluzivisht objekt i rregullimit nga ky ligj dhe mund të rregullohen edhe me akte të tjera nënligjore, vetëm kur parashihet shprehimisht nga ky ligj; ndërsa (ii) shfuqizon çdo dispozitë të ligjit apo aktit tjetër nënligjor, përfshirë dispozitat përkatëse të ligjeve të veçanta të institucioneve të pavarura dhe aktet e tyre nënligjore, që rregullojnë çështjen e pagës, kompenzimeve, shtesave, shpërblimeve apo një kategorie tjetër në fushën e pagave, e që nuk është autorizuar shprehimisht sipas dispozitave të këtij ligji. Rrjedhimisht dhe sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, përmbushja e pavarësisë funksionale, organizative dhe të administrimit të pavarur buxhetor të institucioneve të pavarura kushtetuese, është kushtëzuar vetëm në nxjerrjen e akteve nënligjore nën kufizimet specifike të Ligjit të kontestuar. Një qasje e tillë nuk është ndjekur në kontekst të institucioneve të pavarura përmes Ligjit nr.08/L-197 për Zyrat e Publikë, i cili i është nënshtruar kontrollit të kushtetutshmërisë përmes Aktgjykimit të Gjykatës KO216/22 dhe KO220/22, ligj ky që institucioneve të lartcekura, u njeh të drejtën e ushtrimit të funksioneve përkatëse edhe me ligje të veçanta. Sipas sqarimeve të dhëna, një përcaktim i tillë i Ligjit të kontestuar, kushtëzon dhe cenon pavarësinë e institucioneve të pavarura, me theks në dy kategori çështjesh, përkatësisht lidhur me (i) përcaktimin e nivelit të shtesave mbi pagën bazë; dhe (ii) përcaktimin e ekuivalencave.

Në kontekst të çështjes së parë, përkatësisht kushteve dhe tavanëve buxhetore për përcaktimin e shtesave, Aktgjykimi sqaron që sipas Ligjit të kontestuar, lartësia e shtesave, në parim, përcaktohet në vlerën prej zero pikë një për qind (0.1%) deri në zero pikë pesë për qind (0.5%) të fondeve totale të përdorura për pagën bazë të zyrtarëve publikë të organizatës përkatëse buxhetore në të njëjtin vit fiskal, ndërsa për këtë qëllim, Qeveria trajtohet si një (1) organizatë e

ili podzakonskog akta, uključujući relevantne odredbe posebnih zakona o nezavisnim institucijama i njihovih podzakonskih akata, koji regulišu pitanje plata, naknada, dodataka, nagrada ili druge kategorije u oblasti plata, koje nije izričito ovlašćeno prema odredbama ovog zakona. Shodno tome i prema pojašnjenjima datim u presudi, ispunjavanje funkcionalne, organizacione nezavisnosti i nezavisnog budžetskog upravljanja ustavnih nezavisnih institucija, uslovljeno je samo donošenjem podzakonskih akata pod posebnim ograničenjima osporenog zakona. Takav pristup nije primenjen u kontekstu nezavisnih institucija kroz Zakon br. 08/L-197 o javnim službenicima, koji je bio predmet kontrole ustavnosti kroz presudu Suda KO216/22 i KO220/22, zakon kojim se ovim institucijama priznaje pravo na vršenje odgovarajućih funkcija i posebnim zakonima. Prema datim obrazloženjima, ovakvo utvrđivanje osporenog zakona uslovljava i narušava nezavisnost nezavisnih institucija, sa akcentom na dve kategorije pitanja, i to u vezi sa: (i) utvrđivanjem nivoa dodataka na osnovnu platu; i (ii) utvrđivanjem ekvivalentnosti.

U kontekstu prvog pitanja, odnosno uslova i budžetskih plafona za određivanje dodataka, u presudi se pojašnjava da je prema osporenom zakonu visina dodataka, u principu, utvrđena u vrednosti od nula zapeta jedan odsto (0,1%) do nula zapeta pet odsto (0,5 %) od ukupnih sredstava koja se koriste za osnovnu platu javnih službenika relevantne budžetske organizacije u istoj fiskalnoj godini, dok se za ovu namenu Vlada tretira kao jedna (1) jedinstvena budžetska organizacija. Osim konstatacije da uslovljavanjem nezavisnih institucija da ostvare svoju ustavnu nezavisnost samo kroz donošenje podzakonskih akata pod okolnostima uslovljenim kroz osporeni zakon, narušava se njihova organizaciona i budžetska nezavisnost, presuda, između ostalog, ističe još tri pitanja, i to: (i) da je ispunjenje svrhe normi kojima se utvrđuju budžetski plafoni na dodatke, vezano za ukupnost sredstava za osnovnu platu koja su na raspolaganju relevantnoj instituciji i u kontekstu utvrđivanja da će se Vlada tretirati kao jedna (1) jedinstvena budžetska organizacija i s obzirom da su ukupna sredstva koja joj stoje na raspolaganju neporedivo veća od sredstava nezavisnih ustavnih institucija, Vlada je stavljena u povoljniji položaj u odnosu na druge institucije; (ii) štaviše, manje od

vetme buxhetore. Përtej konstatimit që, kushtëzimi i institucioneve të pavarura që të përmbushin pavarësinë e tyre kushtetuese vetëm përmes nxjerrjes së akteve nënligjore nën rrethanat e kushtëzuara përmes Ligjit të kontestuar, cenon pavarësinë e tyre organizative dhe buxhetore, Aktgjykimi, ndër tjerash, vë theks edhe në tri çështje, përkatësisht (i) që përmbushja e qëllimit të normave që përcaktojnë tavanet buxhetore në shtesa, ndër lidhet me tërësinë e fondeve për pagën bazë me të cilat disponon institucioni përkatës dhe në kontekst të përcaktimit që Qeveria do të trajtohet si një (1) organizatë e vetme buxhetore dhe marrë parasysh që fondet e tërësishme që e njëjta i disponon janë pakrahasimisht më të larta sesa ato të institucioneve të pavarura kushtetuese, Qeveria vihet në pozitë më të favorshme krahasuar me institucionet tjera; (ii) për më tepër, më pak se dy (2) muaj pas hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar, përmes Ligjit nr.08/L-213 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit nr.08/L-193 për Ndarjet Buxhetore për Buxhetin e Republikës së Kosovës për Vitin 2023, i është mundësuar Qeverisë që të tejkalojë tavanet buxhetore të shtesave të përcaktuara përmes Ligjit të kontestuar, me vendim të Ministrit, duke përjashtuar rrjedhimisht, të paktën Qeverinë nga kufizimet e Ligjit të kontestuar; dhe (iii) për deputetët e Kuvendit dhe/ose anëtarët e kuvendeve komunale, përmes Ligjit të kontestuar, është përcaktuar vlera prej tridhjetë përqind (30%) të shtesave mbi pagën përkatëse bazë. Një qasje e tillë, përmes të cilës, në esencë, pushtetet dhe institucionet e pavarura kushtetuese janë të vetmet që i nënshtrohen kufizimeve, përkatësisht tavanëve buxhetore në kontekst të shtesave, nuk është në përputhje me garancinë kushtetuese për pavarësinë institucionale të tyre dhe me ekuilibrin e ndërveprimit ndër-pushtetesh.

Ndërsa, në kontekst të çështjes së dytë, përkatësisht përcaktimit të ekuivalencave, Aktgjykimi sqaron që Ligji i kontestuar ndalon çdo ndryshim në strukturën, komponentët apo nivelet e koeficientëve të pagave dhe çdo krijim të funksioneve, pozitave apo emërtesave të reja e kushtëzon me miratimin e Qeverisë, përkatësisht MPB-së. Një përcaktim i tillë ligjor, përmes të cilit, çështjet që ndër lidhen me pavarësinë funksionale dhe të organizimit të brendshëm të institucioneve të pavarura kushtetuese, duhet t'i nënshtrohen

dva (2) meseca nakon stupanja na snagu osporenog zakona, kroz Zakon br. 08/L-213 o izmenama i dopunama Zakona br. 08/L-193 o budžetskim izdvajanjima za budžet Republike Kosovo za 2023. godinu, Vladi je omogućeno da prekorači budžetske plafone za dodatke utvrđenih kroz osporeni zakon, odlukom ministra, čime je kao posledica barem Vlada izuzeta od ograničenja osporenog zakona; i (iii) za poslanike Skupštine i/ili odbornike skupština opština, osporenim zakonom, je utvrđena vrednost od trideset odsto (30%) dodataka na odgovarajuće osnovne plate. Takav pristup, kroz koji su, u suštini, ustavne nezavisne vlasti i institucije jedine podložne ograničenjima, odnosno budžetskim plafonima u kontekstu dodataka, nije kompatibilan sa ustavnim garancijom za njihovu institucionalnu nezavisnost i sa ravnotežom interakcije između vlasti.

Dok, u kontekstu drugog pitanja, odnosno utvrđivanja ekvivalentnosti, presuda pojašnjava da osporeni zakon zabranjuje bilo kakvu promenu strukture, komponenti ili nivoa platnih koeficijenta i svako stvaranje novih funkcija, pozicija ili zvanja, uslovljava odobrenjem Vlade, odnosno MUP-a. Ovakvo zakonsko utvrđivanje, kroz koje pitanja u vezi sa funkcionalnom nezavisnošću i unutrašnje organizacije ustavnih nezavisnih institucija, moraju biti podložna odobrenju Vlade, već je proglašeno kao suprotno Ustavu u nizu presuda Suda, uključujući (i) KO73/16 u vezi ocene ustavnosti Administrativnog cirkulara br. 01/2016, izdatog od strane Ministarstva javne uprave; (ii) KO171/18 u vezi sa ocenom ustavnosti Zakona br. 06/L-048 o Nezavisnom nadzornom odboru za civilnu službu Kosova; (iii) KO203/19 u vezi sa ocenom ustavnosti Zakona br. 06/L-114 o javnim službenicima; (iv) KO219/19 u vezi sa ocenom ustavnosti Zakona br. 06/L-111 o platama u javnom sektoru; i u poslednje vreme, (v) KO216/22 i KO220/22 u vezi sa ocenom ustavnosti Zakona br. 08/L-197 o javnim službenicima.

Presuda, dalje pojašnjava da (i) sve institucije Republike Kosovo podležu obavezi sprovođenja relevantnih zakona u vezi sa upravljanjem javnim finansijama, procedurama unutrašnje revizije u skladu sa odredbama Zakona br. 06/L-021 o unutrašnjoj kontroli javnih finansija i kontroli glavnog revizora Republike Kosovo prema utvrđivanjima iz članova 136 [Stalni Revizor Kosova] i 137 [Nadležnosti Stalnog Revizora Kosova] Ustava; i (ii)

miratimit të Qeverisë, tashmë është shpallur në kundërshtim me Kushtetutën, në një numër aktgjykimesh të Gjykatës, përfshirë (i) KO73/16 lidhur me vlerësimin e kushtetutshmërisë së Qarkores Administrative nr.01/2016 të nxjerrë nga Ministria e Administratës Publike; (ii) KO171/18 lidhur me vlerësimin e kushtetutshmërisë të Ligjit nr. 06/L-048 për Këshillin e Pavarur Mbikëqyrës për Shërbimin Civil të Kosovës; (iii) KO203/19 lidhur me vlerësimin e kushtetutshmërisë të Ligjit nr.06/L-114 për Zyrtarët Publikë; (iv) KO219/19 lidhur me vlerësimin e kushtetutshmërisë së Ligjit nr.06/L-111 për Pagat në Sektorin Publik; dhe së fundi, (v) KO216/22 dhe KO220/22 lidhur me vlerësimin e kushtetutshmërisë së Ligjit nr.08/L-197 për Zyrtarët Publikë.

Aktgjykimi, më tej, sqaron që (i) të gjitha institucionet e Republikës së Kosovës i nënshtrohen detyrimit të zbatimit të ligjeve relevante përkritazi me menaxhimin e financave publike, procedurave të auditimit të brendshëm sipas përcaktimeve të Ligjit nr. 06/L-021 për Kontrollin e Brendshëm të Financave Publike dhe kontrollit të Auditorit të Përgjithshëm të Republikës së Kosovës bazuar në përcaktimet e neneve 136 [Auditori i Përgjithshëm i Kosovës] dhe 137 [Kompetencat e Auditorit të Përgjithshëm të Kosovës] të Kushtetutës; dhe (ii) rikujton që Gjykata në mënyrë të vazhdueshme ka theksuar që pavarësia kushtetuese e institucioneve të pavarura kushtetuese nuk duhet të nënkuptohet si autorizim kushtetues për të vepruar në izolim nga pushtetet e tjera të përcaktuara me Kushtetutë. Aktgjykimi, megjithatë thekson që në ushtrimin e këtyre detyrave publike, përfshihet edhe obligimi i secilit pushtet që të përkuqdeset për respektim të pavarësisë së pushtetit, tek i cili po krijon një “ndërhyrje” në dëm të ekuilibrit kushtetues. Në mbrojtje të këtij parimi, Gjykata ka theksuar në vazhdimësi që, Qeveria dhe Kuvendi, në ushtrimin e kompetencës për të propozuar dhe votuar ligje, duhet të sigurohen që të ruajnë pavarësinë kushtetuese të pushtetit gjyqësor dhe institucioneve tjera shtetërore të cilat Kushtetuta i ka mveshur me garanci kushtetuese të pavarësisë “funksionale, organizative dhe buxhetore”. Ligji i kontestuar, në kundërshtim me pavarësinë kushtetuese të institucioneve të pavarura dhe praktikën gjyqësore konsistente të Gjykatës

podseća da je Sud dosledno naglašavao da ustavnu nezavisnost ustavnih nezavisnih institucija ne treba shvatiti kao ustavno ovlašćenje da deluju izolovano od drugih vlasti utvrđenih Ustavom. Presudom se ipak ističe da u vršenju ovih javnih dužnosti uključuje se i obaveza svake vlasti da se stara da poštuje nezavisnost vlasti, kod koje stvara „mešanje“ na štetu ustavne ravnoteže. U odbranu ovog principa, Sud je kontinuirano naglašavao da Vlada i Skupština u vršenju nadležnosti predlaganja i izglasanja zakona, moraju osiguravati da čuvaju ustavnu nezavisnost sudske vlasti, i drugih državnih institucija, kojima je Ustav odredio ustavne garancije „funktionalne, organizacione i budžetske“ nezavisnosti. Osporeni zakon, suprotno ustavnoj nezavisnosti nezavisnih institucija i doslednoj sudskoj praksi Ustavnog suda, ne poštuje ovo načelo. Shodno tome, Sud je utvrdio da stav 2 člana 2 (Delokrug primene) i stav 2 člana 45 (Prestanak važenja) u vezi sa stavom 2 člana 24 (Dodatak za uslove na tržištu rada), stav 5 člana 25 (Dodatak za radnu uspešnost), stav 4. člana 28. (Dodatak za obim posla) i stavovi 2 i 3 člana 42. (Utvrdživanje ekvivalentnosti) osporenog zakona, nisu u saglasnosti sa stavom 1 člana 4. [Oblik vladanja i podela vlasti] i stavom 1 člana 7. [Vrednosti] Ustav.

- osnovna prava i slobode u odnosu na smanjenje nivoa plata javnih funkcionera/sluzbenika/zaposlenih

Prilikom ocene da li su smanjenjem nivoa plata u javnom sektoru povredena osnovna prava i slobode garantovane Ustavom, presuda najpre elaborira sudsku praksu ESLJP u kontekstu ocene povrede prava kao rezultat smanjenja plata/socijalnih beneficija tokom ekonomskih kriza i prema kojoj proizilazi da plate/socijalne beneficije koje potiču, između ostalog, iz konkretnog prava u važećim zakonima, predstavljaju „imovinu“ povezanu sa „legitimnim očekivanjima“ i, shodno tome, smatra se da stvaraju imovinski interes koji spada u delokrug člana 1. (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP. Kao posledica i dalje, primenjujući principe koji proizilaze iz pomenute sudske prakse, u presudi se pojašnjava da nije sporno da je smanjenje nivoa plata u javnom sektoru rezultiralo „mešanjem/ograničenjem“ prava na mirno uživanje imovine i da je takvo „mešanje /ograničenje“ „propisano zakonom“ i sledi „legitimni

Kushtetuese, nuk respekton këtë parim. Për pasojë, Gjykata ka konstatuar që paragrafi 2 i nenit 2 (Fushëveprimi) dhe paragrafi 2 i nenit 45 (Shfuqizimi) në ndërlidhje me paragrafin 2 të nenit 24 (Shtesa për kushte të tregut të punës), paragrafin 5 të nenit 25 (Shtesa e performancës), paragrafin 4 të nenit 28 (Shtesa për vëllimin e punës) dhe paragrafët 2 dhe 3 të nenit 42 (Përcaktimi i ekuivalencës) të Ligjit të kontestuar, nuk janë në përputhshmëri me paragrafin 1 të nenit 4 [Forma e Qeverisjes dhe Ndarja e Pushtetit] dhe paragrafin 1 të nenit 7 [Vlerat] të Kushtetutës.

- *të drejtat dhe liritë themelore në raport me zbritjen e nivelit të pagës të funksionarëve/zyrtarëve/nëpunësve publikë*

Në vlerësimin nëse zbritja e nivelit të pagave në sektorin publik, ka cenuar të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kushtetutë, Aktgjykimi, fillimisht shtjellon praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së në kontekst të vlerësimit të cenimit të të drejtave si rezultat i zbritjes së pagave/beneficioneve sociale përgjatë krizave ekonomike dhe sipas të cilës, rezulton që pagat/beneficionet sociale që burojnë, ndër tjerash, nga një e drejtë konkrete në ligjet e aplikueshme, përbëjnë një “pasuri” të ndërlidhur me “pritje legjitime” dhe rrjedhimisht, konsiderohet që gjenerojnë një interes pronësor që bie në fushëveprimin e nenit 1 (Mbrojta e pronës) të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së. Për pasojë dhe më tej, duke aplikuar parimet që burojnë nga praktika e lartcekur gjyqësore, Aktgjykimi sqaron që nuk është kontestuese që zbritja e nivelit të pagave në sektorin publik ka rezultuar në “ndërhyrje/kufizim” të së drejtës në gëzim paqësor të pronës dhe që një “ndërhyrje/kufizim” i tillë, është i “përcaktuar me ligj” dhe ndjek “një qëllim legjitim”, përkatësisht atë të “njëtrajtshmërisë” së pagave në sektorin publik. Megjithatë, Aktgjykimi sqaron që në rastet që ka shqyrtuar GJEDNJ në lidhje me zbritjen e pagave/beneficioneve sociale, zbritja përkatëse nuk ishte rezultat i një qëllimi të tillë legjitim, por pasojë e krizave ekonomike dhe/ose masave të ndërmarra për të adresuar deficitet buxhetore. Thënë këtë, Aktgjykimi më tej fokusohet në vlerësimin nëse “ndërhyrja/kufizimi” në të drejtat dhe liritë themelore është “proporcional” me qëllimin e ndjekur, dhe nëse ka një “ekuilibër të

cilj”, odnosno „*ujednačenost*” plata u javnom sektoru. Međutim presudom se pojašnjava da u slučajevima koje je ESLJP razmatrao u vezi sa smanjenjem plata/socijalnih beneficija, odgovarajuće smanjenje nije bio rezultat takvog legitimnog cilja, već posledica ekonomskih kriza i/ili mera preduzetih za rešavanje budžetskih deficita. Rekaški to, presuda se dalje fokusira na ocenu da li je „*mešanje/ograničenje*“ u osnovna prava i slobode „*proporcionalno*“ cilju kome se teži, i da li postoji „*pravična ravnoteža*“ između opšteg interesa i obaveze za zaštitom osnovnih prava i sloboda pogodnih subjekata koji ne bi trebalo da snose srazmerno najveći teret u ostvarivanju ovog cilja. U ovoj oceni, presuda se fokusira na pet (5) kategorija funkcionera/službenika/zaposlenih koji su pogodeni osporenim zakonom, odnosno (a) sudije i tužioce; (b) druge funkcionere/službenike/zaposlene koji su pogodeni smanjenjem nivoa plata; (c) spoljnu službu Republike Kosovo; (d) funkcionere/službenike/zaposlene koji su zaposleni nakon stupanja na snagu osporenog zakona; i (e) svi zaposlene u javnom sektoru za prvih petnaest (15) godina radnog iskustva u kontekstu prepolovljenja visine dodatka za radno iskustvo kroz osporeni zakon.

(a) *sudije i tužioc*

U presudi se, između ostalog, ističe da su ustavni i međunarodni standardi u kontekstu nezavisnosti pravosudnog sistema, već godinama, razrađeni kroz sudske prakse Suda. Presuda dalje pojašnjava da (i) u pogledu nivoa plata sudija i tužilaca, postoje garancije koje potiču iz međunarodnih i ustavnih i zakonskih instrumenata u Republici Kosovo; (ii) važeći zakoni Republike Kosovo, odnosno Zakon o sudovima i Zakon o državnom tužiocu, garantuju održavanje istog nivoa plate tokom mandata sudije i/ili tužioca, odredbe koje osporeni zakon stavlja van snage; (iii) sudije i tužioc Republike Kosovo, su kategorija koja je najviše pogodena osporenim zakonom, odnosno do pedeset odsto (50%) smanjenje vrednosti plate; i (iv) na osnovu sudske prakse ESLJP, SPEU i presuda drugih ustavnih sudova, jedini slučajevi u kojima pomenuti sudovi nisu utvrdili povrede u kontekstu smanjenja nivoa plata sudske vlasti, su okolnosti ekonomskih/finansijskih kriza, tokom kojih su preduzete sveobuhvatne mere za stabilizaciju privrede, što je rezultiralo privremenim i

drejtë” në mes të interesit të përgjithshëm dhe detyrimit për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të subjekteve të afektuara, të cilët nuk duhet të bartin barrë proporcionalisht më të madhe në realizimin e këtij qëllimi. Në këtë vlerësim, Aktgjykimi fokusohet në pesë (5) kategori funksionarësh/zyrtarësh/nëpunësish që janë afektuar përmes Ligjit të kontestuar, përkatësisht (a) gjyqtarët dhe prokurorët; (b) funksionarët/zyrtarët/nëpunësit tjerë të cilët janë afektuar nga zbritja e nivelit të pagës; (c) shërbimi i jashtëm i Republikës së Kosovës; (d) funksionarët/zyrtarët/nëpunësit që janë punësuar pas hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar; dhe (e) të gjithë të punësuarit në sektorin publik për pesëmbëdhjetë (15) vitet e para të përvojës së punës në kontekst të përgjysmimit të lartësisë së shtesës për përvojën e punës përmes Ligjit të kontestuar.

(a) gjyqtarët dhe prokurorët

Aktgjykimi, ndër tjerash, thekson që standardet kushtetuese dhe ndërkombëtare në kontekst të pavarësisë së sistemit të drejtësisë, tashmë janë shtjelluar, ndër vite, përmes praktikës gjyqësore të Gjykatës. Aktgjykimi, më tej, sqaron që (i) përkritazi me nivelin e pagës së gjyqtarëve dhe prokurorëve, ka garanci që burojnë nga instrumente ndërkombëtare dhe kushtetuese e ligjore në Republikën e Kosovës; (ii) ligjet e aplikueshme të Republikës së Kosovës, përkatësisht Ligji për Gjykatat dhe Ligji për Prokurorin e Shtetit, garantojnë mbajtjen e nivelit të njëjtë të pagës gjatë mandatit të një gjyqtari dhe/ose prokurori, dispozita këto të cilat Ligji i kontestuar i shfuqizon; (iii) gjyqtarët dhe prokurorët e Republikës së Kosovës, janë kategoria e cila është afektuar më së shumti përmes Ligjit të kontestuar, përkatësisht deri në pesëdhjetë përqind (50%) zbritje në vlerës së pagës; dhe (iv) bazuar në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, GJDBE-së dhe Aktgjykimeve të gjykatave tjera kushtetuese, të vetmet raste kur gjykatat e lartcekura nuk kanë konstatuar shkelje në kontekst të zbritjes së nivelit të pagave të pushtetit gjyqësor, janë rrethanat e krizave ekonomike/financiare, përgjatë të cilave janë ndërmarrë masa gjithëpërfshirëse për stabilizimin e ekonomisë, duke rezultuar në zbritje të përkohshme dhe të përshtatshme të pagave të të gjithë zyrtarëve publikë, duke vendosur mbi

postepenim smanjenjem plata svih javnih funkcionera, stavljaajući na sudije i tužioce jednak teret kao i na druge funkcionere. U okolnostima osporenog zakona, to očigledno nije slučaj. Štaviše, prema razradama presude, povećanje plata sudija i tužilaca odlukom [br. 20/14] od 20. decembra 2017. godine Vlade, razmotreno je kroz presudu Suda u slučaju KO12/18, kojom je izvršena ocena ustavnost gore navedene odluke. Prema datim pojašnjenjima, nesrazmerno smanjenje nivoa plata sudija i tužilaca u Republici Kosovo, ne obuhvata pitanja samo u vezi sa povredom individualnih prava i sloboda sudija i tužilaca, već i ozbiljna pitanja kršenja nezavisnosti sudske vlasti, podele i balansiranja vlasti i ustavne ravnoteže i vrednosti ustavnog poretka Republike Kosovo. Shodno tome Sud je utvrdio da stav 2 člana 41 (Prelazni dodatak) osporenog zakona nije u saglasnosti sa stavovima 1 i 2 člana 46 [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP i stavom 1 člana 4 [Oblik vladanja i podela vlasti] i stavom 1 člana 7 [Vrednosti] Ustav.

- *druge kategorije funkcionera, službenika i zaposlenih koji su pogođeni smanjenjem nivoa plata putem osporenog zakona*

U presudi se podseća da je u prethodnoj presudi Suda koja se odnosi na plate u javnom sektoru, odnosno u presudi KO219/19, posebno naglašeno da (i) sve dok je održivost javnih finansija od interesa za sve, postizanje ovog cilj mora da se primenjuje univerzalno, odnosno da se teret mora podjednako raspodeliti na sve službenike; i (ii) teret smanjenja plata, ako se već smatra neophodnim zbog ekonomske krize, treba da bude proporcionalan i da obuhvati sve podjednako, tako da nijedan određeni sektor ne preuzme glavni teret. Takav stav podržavaju i međunarodni standardi, uključujući i sudsku praksu ESLJP. Ovaj poslednje navedeni odražava neke zajedničke karakteristike, naime da (i) smanjenja plata/beneficija i/ili utvrđivanje/povećanje poreza bila su povezana sa uspostavljanjem sveobuhvatnih mera za rešavanje ekonomske krize i/ili budžetskih deficita u odgovarajućim državama; (ii) smanjenja su uvek bila privremena, ponekad uključujući i mehanizme putem kojih su se nivoi plata postepeno vratili na prethodni nivo; i (iii) jednoobrazno su se primenjivala u celoj državnoj upravi. U presudi se pojašnjava da se osporeni zakon suštinski razlikuje od navedenih okolnosti, između ostalog i po tome što

gjyqtarët dhe prokurorët barrë të barabartë sikurse mbi zyrtarët e tjerë. Në rrethanat e Ligjit të kontestuar, ky dukshëm nuk është rasti. Për më tepër, sipas shtjellimeve në Aktgjykim, ngritja e pagave të gjyqtarëve dhe prokurorëve përmes Vendimit [nr.20/14] të 20 dhjetorit 2017 të Qeverisë, është shqyrtuar përmes Aktgjykimit të Gjykatës në rastin KO12/18, i cili ka bërë vlerësimin e kushtetutshmërisë së Vendimit të lartcekur. Sipas sqarimeve të dhëna, zbritja joproportionale e nivelit të pagave të gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Kosovës, nuk ngrërthen vetëm çështje që ndërliidhen me cenimin e të drejtave dhe lirive individuale të gjyqtarëve dhe prokurorëve, por edhe çështje serioze të cenimit të pavarësisë së pushtetit gjyqësor, ndarjes dhe balancimit të pushteteve dhe ekuilibrit kushtetues e vlerave të rendit kushtetues të Republikës së Kosovës. Për pasojë, Gjykata ka konstatuar që paragrafi 2 i nenit 41 (Shtesa tranzitore) të Ligjit të kontestuar, nuk është në përputhshmëri me paragrafët 1 dhe 2 të nenit 46 [Mbrojtja e Pronës] të Kushtetutës në ndërliidhje me nenin 1 (Mbrojtja e Pronës) të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së dhe paragrafin 1 të nenit 4 [Forma e Qeverisjes dhe Ndarja e Pushtetit] dhe paragrafin 1 të nenit 7 [Vlerat] të Kushtetutës.

- *kategoritë tjera të funksionarëve, zyrtarëve dhe nëpunësve që afektohen me zbritje të nivelit të pagave përmes Ligjit të kontestuar*

Aktgjykimi rikujton që në Aktgjykimin e saj paraprak që ndërliidhet me pagat në sektorin publik, përkatësisht Aktgjykimin KO219/19, veçanërisht kishte theksuar që (i) përderisa qëndrueshmëria e financave publike është me interes për të gjithë, arritja e këtij qëllimi duhet të aplikohet në mënyrë universale, përkatësisht barra duhet shpërndarë në mënyrë të barabartë midis të gjithë zyrtarëve; dhe (ii) barra e uljes së pagave, nëse veç konsiderohet si e domosdoshme për shkak të krizës ekonomike, duhet të jetë proporcionale dhe të përfshijë të gjithë në mënyrë të barabartë, ashtu që asnjë sektor i veçantë të mos e marrë përsipër barrën kryesore. Një qëndrim i tillë është i mbështetur edhe nga standardet ndërkombëtare, përfshirë praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së. Kjo e fundit, reflekton disa karakteristika të përbashkëta, përkatësisht që (i) zbritjet e pagave/beneficioneve dhe/ose përcaktimet/ngritjet e taksave ndërliidheshin me

selektivno smanjenje nivoa plata u javnom sektoru, (i) ni u kom slučaju nije povezano sa ekonomskom krizom, budžetskim deficitom ili vanrednim okolnostima; (ii) nije ni privremena niti jednoobrazna; (iii) podigao je nivo plata jednoj kategoriji funkcionera/sluzbenika/zaposlenih na suštinski način, dok je podjednako suštinskim smanjenjem pogodio neke druge kategorije, tako što je takođe isključio čitave kategorije iz prava prelaznog perioda. Prema datim pojašnjenjima, mehanizam koji je odabrao zakonodavac za ostvarivanje svrhe osporenog zakona ne ispunjava obaveze koje proizilaze iz člana 55. [Ograničenje prava i osnovnih sloboda] Ustava, prema kojem u ograničenju osnovnih prava i slobode, javne institucije, dužne su da ocene odnos između ograničenja i cilja koji se želi postići, kao i da razmotre mogućnost ostvarenja tog cilja sa što blažim ograničenjem. Nesrazmernim opterećenjem samo određenim kategorijama u javnom sektoru nije postignuta „*pravilna ravnoteža*“ između opšteg interesa i obaveze za zaštitom prava i osnovnih sloboda, što za posledicu ima povredu prava na mirno uživanje imovine na potpuno nesrazmeran način. Sledstveno, Sud je utvrdio da stavovi 2 i 3 člana 41 (Prelazni dodatak) osporenog zakona nisu u saglasnosti sa stavovima 1 i 2 člana 46 [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP-a.

(c) spoljna služba Republike Kosovo

U presudi se, u nastavku, pojašnjava da je spoljna služba Republike Kosovo srazmerno među najviše pogođenim smanjenjem nivoa plata zajedno sa kategorijom sudija i tužilaca, ali je za razliku od ovih poslednjih, takođe isključena i iz prava na prelazni dodatak i prema tome je pogođen trenutnim smanjenjem nivoa plata stupanjem na snagu osporenog zakona. Kao posledica toga, a prema razradama navedenim u presudi, pored nesrazmerne povrede prava na mirno uživanje imovine, kategorija spoljne službe Republike Kosovo pokreće i pitanja u vezi sa jednakošću pred zakonom. U kontekstu ovog poslednjeg, presuda razrađuje principe koji proizilaze iz člana 24. [Jednakost pred Zakonom] Ustava u vezi sa članom 14. (Zabrana diskriminacije) i članom 1. (Opšta zabrana diskriminacije) Protokola br. 12 EKLJP-a i primeni relevantnih kriterijuma kako bi se utvrdilo da li „*razlika u tretmanu*“ rezultira povredom navedenih odredbi, Sud je utvrdio da je to slučaj u

vendosjen e masave gjithëpërfshirëse për të adresuar krizat ekonomike dhe/ose deficitet buxhetore në shtetet përkatëse; (ii) zbritjet ishin gjithnjë të përkohshme, me raste duke përfshirë edhe mekanizma përmes të cilave nivelet e pagave gradualisht ktheheshin në nivelin paraprak; dhe (iii) ishin aplikuar në mënyrë të njëtrajtshme përgjatë administratës shtetërore. Aktgjykimi sqaron që Ligji i kontestuar, dallon në mënyrë thelbësore nga rrethanat e lartcekura, ndër tjerash, sepse zbritja selektive e nivelit të pagave në sektorin publik (i) nuk ndërlidhet në asnjë rrethanë me krizë ekonomike, deficit buxhetor ose rrethana të jashtëzakonshme; (ii) nuk është e përkohshme e as e njëtrajtshme; (iii) ka ngritur nivelin e pagave të një kategorie të funksionarëve/zyrtarëve dhe nëpunësve në mënyrë substanciale, ndërsa ka afektuar me zbritje po aq substanciale disa nga kategoritë tjera, përfshirë duke përfshirë kategori të tëra nga të drejtat e periudhës tranzitore. Sipas sqarimeve të dhëna, mekanizmi i zgjedhur nga ligjvënësi për të realizuar qëllimin e Ligjit të kontestuar, nuk përmbushë detyrimet që burojnë nga neni 55 [Kufizimi i të Drejtave dhe Lirive Themelore] i Kushtetutës, sipas të cilit, në kufizimin e të drejtave dhe lirive themelore, institucionet publike janë të detyruara të vlerësojnë raportin midis kufizimit dhe qëllimit që synohet të arrihet, si dhe të shqyrtojnë mundësinë e realizimit të atij qëllimi me kufizim më të vogël. Duke vënë barrë joproporcionale vetëm në disa kategori të sektorit publik, nuk është arritur një “*ekuilibër i drejtë*” në mes interesit të përgjithshëm dhe detyrimit për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore, me pasojën e cenimit të të drejtave për gëzim paqësor të pronës në mënyrë plotësisht joproporcionale. Për pasojë, Gjykata ka konstatuar që paragrafët 2 dhe 3 të nenit 41 (Shtesa tranzitore) të Ligjit të kontestuar, nuk janë në përputhshmëri me paragrafët 1 dhe 2 të nenit 46 [Mbrojtja e Pronës] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 1 (Mbrojtja e Pronës) të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së.

(c) shërbimi i jashtëm i Republikës së Kosovës

Aktgjykimi, në vijim, sqaron që shërbimi i jashtëm i Republikës së Kosovës është proporcionalisht ndër më të afektuarit nga zbritja e nivelit të pagës, së bashku me kategorinë e gjyqtarëve dhe prokurorëve, por për dallim nga këta të fundit, gjithashtu është përfshirë edhe nga e drejta në

pogledu kategorije spoljne službe Republike Kosovo. Shodno tome, Sud je utvrdio da stav 3 člana 41 (Prelazni dodatak) osporenog zakona nije u saglasnosti sa stavovima 1 i 2 člana 46 [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP i stavom 1 člana 24 [Jednakost pred Zakonom] Ustava u vezi sa članom 14 (Zabrana diskriminacije) EKLJP-a.

- *kategorija funkcionera/službenika/zaposlenih koji se zapošljavaju nakon stupanja na snagu osporenog zakona*

Presudom je takođe pojašnjeno da prema osporenog zakonu, svako lice koje se zaposli nakon nje-govog usvajanja, ostvaruje platu u skladu sa odgovarajućim Prilozima na zakonu i ne uživa pravo na prelazni dodatak. Shodno tome, deo ove kategorije se nadoknađuje nižom i različitom platom za jednak rad u kontekstu ekvivalentnih pozicija, u trajanju od dve (2) godine, odnosno koliko traje prelazni period. U presudi se dalje pojašnjava da ova kategorija, koja je zaposlena nakon stupanja na snagu osporenog zakona, ne podleže garancijama koje se odnose na pravo na mirno uživanje imovine u kontekstu delokruga člana 46 [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP. S tim u vezi, ista pokreće pitanja vezana za principe jednakosti pred zakonom garantovane članom 24 [Jednakost pred Zakonom] Ustava zbog toga što jedan deo funkcionera/službenika/zaposlenih koji spadaju u delokrug ovog zakona, ali koji su zaposleni nakon stupanja na snagu istog, neće imati istu i/ili jednaku platu kao njihove kolege koji su zaposleni pre stupanje na snagu osporenog zakona, suprotno i samim garancijama koje sadrži osporeni zakon. Prema razradama datim u presudi, i u primeni relevantnih kriterijuma koji se odnose na pravo na jednakost pred zakonom, Sud je utvrdio da „*razlika u tretmanu*“ između ove dve kategorije nije proporcionalna cilju kome se teži i sledstveno tome, rezultira kršenjem prava na jednakost pred zakonom ove kategorije funkcionera/službenika i zaposlenih. Sledstveno, Sud je utvrdio da stav 4. člana 41. (Prelazni dodatak) osporenog zakona, nije u saglasnosti sa stavom 1. člana 24. [Jednakost pred Zakonom] Ustava u vezi sa članom 1. (Opšta zabrana diskriminacije) Protokola br. 12 EKLJP

shtesën tranzitore dhe rrjedhimisht është afektuar me zbritje të menjëhershme të nivelit të pagës përmes hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar. Për pasojë, dhe sipas shtjellimeve të dhëna në Aktgjykim, përtej cenimit joproporcional të së drejtës në gëzim paqësor të pronës, kategoria e shërbimit të jashtëm të Republikës së Kosovës, ngritë edhe çështje që ndërlidhen me barazinë para ligjit. Në kontekst të kësaj të fundit, Aktgjykimi shtjellon parimet që burojnë nga nenin 24 [Barazia para Ligjit] i Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 14 (Ndalimi i diskriminimit) dhe nenin 1 (Ndalimi i përgjithshëm i diskriminimit) të Protokollit nr.12 të KEDNJ-së dhe në aplikimin e kriterëve përkatëse për të konstatuar nëse *“dallimi në trajtim”* rezulton në shkelje të dispozitave të lartcekura, Gjykata ka konstatuar që ky është rasti përkitazi me kategorinë e shërbimit të jashtëm të Republikës së Kosovës. Për pasojë, Gjykata ka konstatuar që paragrafi 3 i nenit 41 (Shtesa tranzitore) të Ligjit të kontestuar, nuk është në përputhshmëri me paragrafët 1 dhe 2 të nenit 46 [Mbrojtja e Pronës] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 1 (Mbrojtja e Pronës) të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së dhe me paragrafin 1 të nenit 24 [Barazia para Ligjit] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 14 (Ndalimi i diskriminimit) të KEDNJ-së.

- *kategoria e funksionarëve/zyrtarëve/nëpunësve që punësohen pas hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar*

Aktgjykimi gjithashtu sqaron që, sipas Ligjit të kontestuar, çdo person që punësohet pas miratimit të tij, përfiton pagën sipas Shtojcave përkatëse të Ligjit dhe nuk gëzon të drejtën e shtesës tranzitore. Për pasojë, një pjesë e kësaj kategorie, kompensohet me pagë më të ulët dhe të ndryshme për punë të barabartë në kontekst të pozitave ekuivalente, për një periudhë dy (2) vjeçare, përkatësisht për aq sa zgjatë periudha tranzitore. Aktgjykimi tutje sqaron që, kjo kategori e cila është punësuar pas hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar, nuk i nënshtrohet garancive që ndërlidhen me të drejtën në gëzim paqësor të pronës në kontekst të fushëveprimit të nenit 46 [Mbrojtja e Pronës] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 1 (Mbrojtja e Pronës) të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së. Thënë këtë, e njëjta ngritë çështje që ndërlidhen me parimet e barazisë para ligjit të

- *prepolovljenje visine dodatka za radno iskustvo tokom prvih petnaest (15) godina radnog iskustva*

U presudi je takođe pojašnjeno da je osporenim zakonom prepolovljena visina dodatka za radno iskustvo, sa nula zapeta pet odsto (0,5%) na nula zapeta dvadeset i pet odsto (0,25%), za svaku punu godinu rada tokom prvih petnaest (15) godina radnog iskustva, i time utiče na visinu plate za sve funkcionere/službenike/zaposlene koji potpadaju pod delokrug osporenog zakona.

Prema obrazloženjima u presudi, nije sporno da pravo na dodatak na osnovnu platu od nula zapeta pet odsto (0,5%) za svaku godinu radnog iskustva potiče iz člana 18. (Dodatak na platu za radno iskustvo) prethodnog zakona, odnosno Zakon br. 03/L-147 o platama javnih službenika i shodno tome, *„mešanje“* u ovo pravo kroz osporeni zakon, podleže kontroli garancija utvrđenih članom 46 [Zaštita Imovine] Ustava u vezi sa članom 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP-a. Presuda, primenjujući sudsku praksu ESLJP, pojašnjava da, iako nije sporno da je relevantno *„mešanje“* u pravo na mirno uživanje imovine propisano osporenim zakonom, ono ne sledi nikakav *„legitimni cilj“*. Ovo, između ostalog, zbog toga što prepolovljenje nivoa visine dodatka za prvih petnaest (15) godina radnog iskustva (i) nije urađeno ni za svrhe ekonomske krize ili jedne vanredne situacije, i (ii) niti za svrhe *„ujednačenosti plata u javnom sektoru“* što odražava cilj osporenog zakona, već je (iii) prema

MUP-u, urađeno da *„podrži i stimuliše doprinos kao uslugu državi i društvu“*. Prema pojašnjenjima datim u presudi, takav cilj ne odražava obaveze koje proizilaze iz člana 55. [Ograničenje Prava i Osnovnih Sloboda] Ustava, prema kojem se ograničavanje osnovnih prava i sloboda ne može vršiti u druge svrhe osim onih za koje su određene, i štaviše, ne odražava ni obavezu organa javne vlasti da balansira ograničenje i cilj koji se želi postići, uz razmatranje mogućnosti ostvarivanja cilja sa što blažim ograničenjem. Sledstveno, Sud je utvrdio da stav 6 člana 6 (Prelazni dodatak) osporenog zakona nije u saglasnosti sa stavovima 1 i 2 člana 46 [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 1 (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP-a.

garantuara përmes nenit 24 [Barazia para Ligjit] të Kushtetutës, sepse një pjesë e funksionarëve/zyrtarëve/nëpunësve që hyjnë në fushëveprimin e këtij ligji, por që janë punësuar pas hyrjes në fuqi të të njëjtit, nuk do të kenë pagë të njëjtë dhe/ose të barabartë me kolegët e tyre që janë punësuar para hyrjes në fuqi të Ligjit të kontestuar, në kundërshtim edhe me vet garancitë që ngërthen Ligji i kontestuar. Sipas shtjellimeve të dhëna në Aktgjykim dhe në aplikimin e kriterëve përkatëse që ndërlidhen me të drejtat për barazi para ligjit, Gjykata ka konstatuar që “dallimi në trajtim” në mes këtyre dy kategorive, nuk është proporcional me qëllimin e ndjekur dhe rrjedhimisht, rezulton në cenimin e të drejtave për barazi para ligjit të kësaj kategorie funksionarësh/zyrtarësh dhe nëpunësish. Për pasojë, Gjykata ka konstatuar që paragrafi 4 i nenit 41 (Shtesa tranzitore) të Ligjit të kontestuar, nuk është në përputhshmëri me paragrafin 1 të nenit 24 [Barazia para Ligjit] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 1 (Ndalimi i përgjithshëm i diskriminimit) të Protokollit nr.12 të KEDNJ-së.

- *përgjysmimi i lartësisë së shtesës për përvojën e punës përgjatë pesëmbëdhjetë (15) viteve të para të përvojës së punës*

Aktgjykimi gjithashtu sqaron që Ligji i kontestuar e përgjysmon lartësinë e shtesës për përvojën e punës, nga zero pikë pesë përqind (0.5%) në zero pikë njëzetë e pesë përqind (0.25%), për çdo vit të plotë pune përgjatë pesëmbëdhjetë (15) viteve të para të përvojës së punës, duke afektuar lartësinë e pagës për të gjithë funksionarët/zyrtarët/nëpunësit që hyjnë në fushëveprimin e Ligjit të kontestuar.

Sipas shtjellimeve në Aktgjykim, nuk është kontestuese që e drejta e shtesës në pagën bazë prej zero pikë pesë përqind (0.5%) për çdo vit të përvojës së punës buron nga neni 18 (Shtesa mbi pagën për përvojën e punës) i ligjit paraprak, përkatësisht, Ligjit nr.03/L-147 për Pagat e Nëpunësve Civilë dhe rrjedhimisht, “ndërrhyrja” në këtë të drejtë përmes Ligjit të kontestuar, i nënshtrohet kontrollit të garancive të përcaktuara përmes nenit 46 [Mbrojtja e Pronës] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 1 (Mbrojtja e pronës) të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së. Aktgjykimi, duke aplikuar praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së sqaron që, përderisa nuk është kontestuese që “ndërrhyrja” përkatëse në të

drejtën për gëzim paqësor të pronës është “e përcaktuar” përmes Ligjit të kontestuar, e njëjta nuk ndjek asnjë “qëllim legjitim”. Kjo, ndër tjerash, sepse përgjysmimi i nivelit të lartësisë së shtesës për pesëmbëdhjetë (15) vitet e para të përvojës së punës, (i) nuk është bërë as për qëllime të krizës ekonomike apo të një situatë të jashtëzakonshme, dhe (ii) as për qëllime të “njëtrajtshmërisë së sistemit të pagave në sektorin publik” që reflekton qëllimin e Ligjit të kontestuar, por (iii) sipas MPB-së, është bërë për të “mbështetur dhe stimuluar kontributin si shërbim ndaj shtetit dhe shoqërisë”. Sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, një qëllim i tillë, nuk reflekton detyrimet që burojnë nga neni 55 [Kufizimi i të Drejtave dhe Lirive Themelore] i Kushtetutës, sipas të cilit, kufizimi i të drejtave dhe lirive themelore, nuk mund të bëhen për qëllime të tjera, përveç atyre për të cilat janë përcaktuar, për më tepër që, nuk reflekton as detyrimin e autoritetit publik që të balancojë kufizimin dhe qëllimin që synohet të arrihet, duke shqyrtuar mundësinë e realizimit të qëllimit me kufizim më të vogël. Për pasojë, Gjykata ka konstatuar që paragrafi 6 i nenit 6 (Paga bazë) të Ligjit të kontestuar, nuk është në përputhshmëri me paragrafët 1 dhe 2 të nenit 46 [Mbrojtja e Pronës] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 1 (Mbrojtja e pronës) të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së.

Përfundimi

Në kontekst të efekteve të Aktgjykimit që ndërlidhen me konstatimet e Gjykatës përkitazi me mospërputhshmërinë me Kushtetutën të dispozitave të lartcekura të Ligjit të kontestuar, duke u bazuar në parimet që burojnë nga Opinionet relevante të Komisionit të Venecias, praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së dhe të Gjykatës, me theks në balancimin në mes të parimit të sigurisë juridike dhe të drejtave dhe lirive themelore të garantuara me Kushtetutë, Aktgjykimi sqaron katër (4) kategoritë kryesore të efekteve të tij, si në vijim:

Së pari, konstatimet e Aktgjykimit, nuk afektojnë në asnjë mënyrë kategorinë e funksionarëve/zyrtarëve/nëpunësve të cilëve u është ngritur niveli i pagës përmes Ligjit të kontestuar.

Së dyti, shpallja në kundërshtim me Kushtetutën dhe për pasojë shfuqizimi i paragrafëve 2 dhe 3 të nenit 41 (Shtesat tranzitore) të Ligjit të

Zaključak

U kontekstu efekata presude koji se odnose na konstatacije Suda o nesaglasnosti sa Ustavom gore navedenih odredaba osporenog zakona, na osnovu principa koji proizilaze iz relevantnih mišljenja Venecijanske komisije, sudske prakse ESLJP i Suda, sa naglaskom na balansiranje između principa pravne sigurnosti i osnovnih prava i sloboda zagaranovanih Ustavom, presuda pojašnjava četiri (4) glavne kategorije njenih efekata, i to kao što sledi:

Prvo, konstatacije presude ni na koji način ne utiču na kategoriju funkcionera/službenika/zaposlenih kojima je osporenim zakonom povećan nivo plate.

Drugo, proglašenje kao suprotnim Ustavu, a samim tim i ukidanje stavova 2. i 3. člana 41. (Prelazni dodaci) osporenog zakona, ima za posledicu očuvanje postojećeg nivoa plata u javnom sektoru

kontestuar, ka pasojën e ruajtjes së nivelit ekzistues të pagave në sektorin publik derisa paga e re, përkatësisht ajo e përcaktuar përmes Ligjit të kontestuar, të bëhet e barasvlershme me pagën ekzistuese. Një përcaktim i tillë buron nga paragrafi 1 i nenit 41 (Shtesat tranzitore) të Ligjit të kontestuar, sipas të cilit, nëse një zyrtar publik apo funksionar publik, para hyrjes në fuqi të këtij ligji përfitonte pagë që është më e madhe se paga e plotë e parashikuar me këtë ligj, ajo/ai do të përfitojë pagën e re sipas dispozitave të këtij ligji dhe shtesën tranzitore të barabartë me diferencën ndërmjet pagës aktuale dhe pagës së re bazë. Rritja e vlerës së koeficientit për çdo vit fiskal në raport me zvogëlimin proporcional të shtesës tranzitore, duke e ruajtur nivelin e pagës ekzistuese për kategoritë që kanë pësuar zbritje pagash, gradualisht rezulton në *“harmonizimin/nivelizimin”* e plotë me nivelin e pagës së re, të cilën e saktëson Ligji i kontestuar përmes Shtojcave përkatëse. Për më tepër, shpallja në kundërshtim me Kushtetutën dhe shfuqizimi i paragrafit 3 të nenit 41 (Shtesat tranzitore) të Ligjit të kontestuar, në kontekst të kategorisë së shërbimit të jashtëm të Republikës së Kosovës, nga hyrja në fuqi e Aktgjykimit, ngërthen detyrimin e trajtimit të kësaj kategorie sipas përcaktimeve të paragrafit 1 të nenit 41 (Shtesat tranzitore) të Ligjit të kontestuar.

Së treti, shpallja në kundërshtim me Kushtetutën dhe për pasojë, shfuqizimi i paragrafit 4 të nenit 41 (Shtesat tranzitore) të Ligjit të kontestuar, ngërthen detyrimin e nivelizimit të pagave, nga hyrja në fuqi e Aktgjykimit, të kategorisë të të punësuarve pas hyrjes në fuqi të ligjit të lartcekur, bazuar në vet nenin 4 (Parimet e sistemit të pagave) të tij, sipas të cilit, ndër tjerash, *“secili, pa kurrfarë diskriminimi, ka të drejtë që për punë të barabartë të marrë pagë të barabartë”*.

Së katërti, përkundër faktit që (i) paragrafi 6 i nenit 6 (Paga bazë) të Ligjit të kontestuar e që ndërlidhet me lartësinë e shtesës për përvojë të punës; dhe (ii) paragrafi 2 i nenit 2 (Fushëveprimi) i Ligjit të kontestuar ndërlidhur me dispozitat e saktësuara në dispozitivin e Aktgjykimit, janë vlerësuar në kundërshtim me Kushtetutën, Gjykata nuk ka shfuqizuar të njëjtat, sepse (i) shfuqizimi i të parës ndërlidhur me faktin që Ligji i kontestuar gjithashtu shfuqizon Ligjin nr.03/L-147 për Pagat e Nëpunësve Civil,

sve dok nova plata, odnosno plata utvrđena osporenim zakonom, postane ekvivalentna postojećoj plati. Ovakvo utvrđivanje proizilazi iz stava 1 člana 41. (Prelazni dodaci) osporenog zakona, prema kojem, ako je javni službenik ili javni funkcioner, pre stupanja na snagu ovog zakona, primao platu koja je veća od plate predviđene ovim zakonom, on/ona će dobiti novu platu prema odredbama ovog zakona i prelazni dodatak u visini razlike između sadašnje plate i nove osnovne plate. Povećanje vrednosti koeficijenta za svaku fiskalnu godinu u odnosu na proporcionalno smanjenje prelaznog dodatka, uz očuvanje nivoa postojeće plate za kategorije koje su pretrpele smanjenje plata, postepeno rezultira potpunitim *„usaglašavanjem/nivelisanjem“* sa nivoom nove plate koju precizira osporeni zakon kroz relevantne Priloge. Štaviše, proglašenje kao suprotnim Ustavu i ukidanje stava 3 člana 41 (Prelazni dodaci) osporenog zakona, u kontekstu kategorije spoljne službe Republike Kosovo, od stupanja na snagu presude, sadrži obavezu za tretiranjem ove kategorije u skladu sa utvrđivanjima iz stava 1 člana 41 (Prelazni dodaci) osporenog zakona.

Treće, proglašenje kao suprotnim Ustavu, a samim tim i ukidanjem stava 4. člana 41. (Prelazni dodaci) osporenog zakona, sadrži obavezu za nivelisanjem plata, od stupanja na snagu presude, kategorije zaposlenih nakon stupanja na snagu navedenog zakona, na osnovu samog člana 4. (Načela sistema plata) osporenog zakona, prema kojem, između ostalog, *„svako, bez ikakve diskriminacije, ima pravo na jednaku platu za jednak rad“*.

Četvrto, uprkos činjenici da su (i) stav 6. člana 6. (Osnovna plata) osporenog zakona, koji se odnosi na visinu dodatka za radno iskustvo; i (ii) stav 2. člana 2. (Delokrug primene) osporenog zakona u odnosu na odredbe koje su precizirane u izreci presude, ocenjeni kao suprotni Ustavu, Sud iste nije ukinuo, jer (i) ukidanje prvog u vezi sa činjenicom da osporeni Zakon ukida i Zakon br. 03/L-147 o platama javnih službenika, rezultiralo bi pravnom prazninom u pogledu prava na dodatak na platu za radno iskustvo; dok bi (ii) ukidanje drugog uticalo na primenu osporenog zakona u celini. Shodno tome, na osnovu člana 116 [Pravni Efekat Odluka] Ustava, Sud je naložio Skupštini da, u roku od šest (6) meseci nakon stupanja na snagu ove presude, izmeni i/ili dopuni gore navedene

do të rezultonte në zbrazëti ligjore përkitazi me të drejtën për shtesa mbi pagën për përvojën e punës; ndërsa (ii) shfuqizimi i të dytës, do të afektonte zbatimin e Ligjit të kontestuar në tërësinë e tij. Për pasojë, bazuar në nenin 116 [Efekti Juridik i Vendimeve] të Kushtetutës, Gjykata ka urdhëruar Kuvendin që në periudhën prej gjashtë (6) muajsh pas hyrjes në fuqi të këtij Aktgjykimi, të ndryshojë dhe/ose plotësojë nenet e lartcekura në pajtim me Kushtetutën dhe Aktgjykimin e Gjykatës, me sqarimin që në kontekst të (i) paragrafit 6 të nenit 6 (Paga bazë) të Ligjit të kontestuar, të drejtat që ndërlihen me shtesën në përvojën e punës duhet të saktësohen përmes ndryshimit/plotësimit të Ligjit të kontestuar nga Kuvendi, por me efekt nga hyrja në fuqi e këtij Aktgjykimi; ndërsa (ii) paragrafit 2 të nenit 2 (Fushëveprimi) të Ligjit të kontestuar, pavarësia funksionale, organizative dhe buxhetore e institucioneve të pavarura kushtetuese, interpretohet dhe zbatohet në përputhje me Kushtetutën dhe Aktgjykimin e Gjykatës. Kjo e fundit, marrë parasysh përgatitjet e nevojshme për zbatimin e këtij Aktgjykimi, ka përcaktuar që Aktgjykimi hyn në fuqi më 1 shkurt 2024.

Kapitulli II [Të Drejtat dhe Liritë Themelore]

KO55/23, parashtues: Kryetari i Kuvendit të Republikës së Kosovës, Kërkesë për vlerësimin e amendamenteve të propozuara kushtetuese, të referuara nga Kryetari i Kuvendit të Republikës së Kosovës më 2 mars 2023, përmes shkresës nr. 08/3509/Do/1493/1

Amendamentet e propozuara kushtetuese nr.27 dhe nr.28, përmes të cilave propozohet plotësimi i kriterit kushtetues për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve, për shkak të “mosrespektim të rëndë të detyrave”, i përcaktuar në paragrafin 4 të nenit 104 [Emërimi dhe Shkarkimi i Gjyqtarëve] dhe paragrafin 6 të nenit 109 [Prokurori i Shtetit] të Kushtetutës, me formulimin “ka integritet të cenueshëm”, pakësojnë të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kapitullin II të Kushtetutës:

- shkelje e të drejtave kushtetuese

Faktet

Aktgjykimi fillimisht sqaron që, amendamentet e propozuara kushtetuese të referuara në Gjykatë nga Kryetari i Kuvendit të Republikës së Kosovës

çlanove u skladu sa Ustavom i presudom Suda, uz pojašnjenje da u kontekstu (i) stava 6. člana 6. (Osnovna plata) osporenog zakona, prava u vezi sa dodatkom za radno iskustvo moraju se precizirati kroz izmenu/dopunu osporenog zakona od strane Skupštine, ali sa efektom od stupanja na snagu ove presude; dok (ii) u kontekstu stava 2 člana 2 (Delokrug primene) osporenog zakona, funkcionalna, organizaciona i budžetska nezavisnost ustavnih nezavisnih institucija tumači se i sprovodi u skladu sa Ustavom i presudom Suda. Ovaj poslednje navedeni je, uzimajući u obzir neophodne pripreme za sprovođenje ove presude, odredio da presuda stupa na snagu 1. februara 2024. godine.

Poglavlje II [Prava i osnovne slobode]

KO55/23, podnosilac zahteva: Predsednik Skupštine Republike Kosovo, Zahtev za ocenu predloženih ustavnih amandmana, upućenih od strane predsednika Skupštine Republike Kosovo 2. marta 2023. godine, dopisom br. 08/3509/Do/1493/1.

Predloženi ustavni amandmani br. 27 i br. 28, kojim se predlaže ispunjenje ustavnog kriterijuma za razrešenje sudija i tužilaca zbog „neispunjavanja svojih dužnosti.“, definisanog u stavu 4. člana 104. [Imenovanje i razrešenje sudija] i stavu 6 člana 109. [Državno tužilaštvo] Ustava, uz formulaciju „ima ranjiv integritet“, umanjuju osnovna prava i slobode zagarantovane Poglavljem II Ustava:

- povreda ustavnih prava

Činjenice

Presuda najpre pojašnjava da se predloženi ustavni amandmani koje je Sudu uputio predsednik Skupštine Republike Kosovo i koje je usvojila

dhe të aprovuara nga Komisioni ad hoc për Vetingun në sistemin e drejtësisë, i themeluar nga Kuvendi i Republikës së Kosovës, ndërliken me (i) procesin kalimtar/të përkohshëm të kontrollit të integritetit të anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të Kosovës, Këshillit Prokurorial të Kosovës, kryetarëve të të gjitha gjykatave, Kryeprokurorit të Shtetit dhe të gjithë kryeprokurorëve, si dhe të kandidatëve për këto pozita, përkatësisht procesin e vetingut në sistemin e drejtësisë; dhe (ii) zgjerimin/plotësimin e bazave të përhershme kushtetuese për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Kosovës.

Aktgjykimi, gjithashtu sqaron që procesi i përgatitjes së amendamenteve kushtetuese, ka filluar me (i) miratimin e “Koncept-dokumentit për zhvillimin e procesit të Veting-ut në sistemin e drejtësisë” nga Qeveria, më 13 tetor 2021; dhe (ii) dorëzimin e Koncept-dokumentit dhe amendamenteve të propozuara kushtetuese nga Ministria e Drejtësisë për opinion në Komisionin e Venecias, më 10 shkurt 2022 dhe 18 maj 2022. Më 17-18 qershor 2022, Komisioni i Venecias në mbledhjen plenare të 131-të miratoi Opinionin [nr. CDL-AD (2022) 011] për Koncept-dokumentin për Vetingun e gjyqtarëve dhe prokurorëve dhe projekt-amendamentet kushtetuese, të cilin e publikoi më 20 qershor 2022. Ky Opinion, ndër tjerash, thekson që (i) kontrolli i integritetit, përkatësisht vetingu në sistemin e drejtësisë, mund të bëhet vetëm përmes amendamenteve kushtetuese; (ii) për të siguruar një reformë proporcionale, procesi kalimtar/i përkohshëm i kontrollit të integritetit, duhet të kufizohet vetëm në anëtarët e Këshillit Gjyqësor të Kosovës, Këshillit Prokurorial të Kosovës, kryetarët e gjykatave dhe kryeprokurorët; (iii) çështjet tjera që ndërliken me integritetin e sistemit gjyqësor dhe prokurorial, përkatësisht gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Kosovës, duhet të mbeten në kompetencën e Këshillave përkatës dhe të realizohen përmes reformave ligjore dhe përforcimit të mekanizmave ekzistues në ligjet e aplikueshme të Republikës së Kosovës; (iv) ndërhyrja në të drejtat kushtetuese duhet të jetë rreptësisht proporcionale dhe që çdo ndryshim kushtetues duhet të synojë ndërhyrje minimale në kompetencat e Këshillit Gjyqësor të Kosovës dhe Këshillit Prokurorial të Kosovës; dhe (v) ndryshimet përkatëse kushtetuese dhe legislative duhet të përgatiten mbi bazën e një dialogu të sinqertë dhe në bashkëpunim të ngushtë me të

ad hoc Komisioni za veting u pravosudnom sistemu osnovana od strane Skupštine Republike Kosovo, odnose na (i) prelazni/privremeni proces provere integriteta članova Sudskog saveta Kosova, Tužilačkog saveta Kosova, predsednika svih sudova, glavnog državnog tužioca i svih glavnih tužilaca kao i kandidata za ove funkcije, odnosno proces vetinga u pravosudnom sistemu; i (ii) proširenje/dopunu trajnih ustavnih osnova za razrešenje sudija i tužilaca u Republici Kosovo. U presudi se takođe pojašnjava da je proces pripreme ustavnih amandmana počeo (i) usvajanjem „Koncept-dokumenta za sprovođenje procesa vetinga u pravosudnom sistemu“ od strane Vlade dana 13. oktobra 2021. godine; i (ii) podnošenjem Koncept-dokumenta i predloženih ustavnih amandmana od strane Ministarstva pravde na mišljenje Venecijanskoj komisiji 10. februara 2022. godine i 18. maja 2022. godine. Dana 17-18. juna 2022. godine Venecijanska komisija je na 131. plenarnom sastanku usvojila Mišljenje [br. CDL-AD(2022) 011]] o Koncept dokumentu o vetingu sudija i tužilaca i o nacrtu ustavnih amandmana, koje je objavio 20. juna 2022. godine. U ovom Mišljenju se, između ostalog, ističe da (i) provera integriteta, odnosno veting u pravosudnom sistemu, može se uraditi samo kroz ustavne amandmane; (ii) da bi se obezbedila proporcionalna reforma, prelazni/privremeni proces provere integriteta treba da bude ograničen samo na članove Sudskog saveta Kosova, Tužilačkog saveta Kosova, predsednike sudova i glavne tužioce; (iii) druga pitanja u vezi sa integritetom sudskog i tužilačkog sistema, odnosno sudija i tužilaca u Republici Kosovo, moraju ostati u nadležnosti odgovarajućih Saveta i biti realizovana kroz zakonske reforme i kroz jačanje postojećih mehanizama u primenljivim zakonima Republike Kosovo; (iv) mešanje u ustavna prava mora biti strogo proporcionalno i da svaka ustavna promena mora imati za cilj minimalno uplitanje u nadležnosti Sudskog saveta Kosova i Tužilačkog saveta Kosova; i (v) relevantni ustavni i zakonodavni amandmani moraju biti pripremljeni na osnovu iskrenog dijaloga i u bliskoj saradnji sa svim zainteresovanim stranama, uključujući Ministarstvo pravde, Sudski savet i Tužilački savet, kao i civilno društvo i zainteresovane akademik.

gjitha palët e interesit, përfshirë Ministrinë e Drejtësisë, Këshillin Gjyqësor dhe Këshillin Prokurorial, si dhe shoqërinë civile dhe akademikët e interesuar.

Objekt i vlerësimit

Kryetari i Kuvendit kërkoi vlerësimin e amandamenteve të propozuara kushtetuese, nëse të njëjtat pakësojnë të drejtat dhe liritë e garantuara me Kapitullin II [Të drejtat dhe Liritë Themelore] të Kushtetutës.

Vlerësimi i Gjykatës

Aktgjykimi më tej sqaron që, vlerësimi i kushtetutshmërisë së amendamenteve të propozuara, sipas paragrafit 3 të nenit 144 [Amendamenti] të Kushtetutës, është i kufizuar në vlerësimin nëse amendamenti i propozuar kushtetues pakëson ndonjë nga të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Kapitullin II të Kushtetutës. Sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, një vlerësim i tillë i nënshtrohet edhe përputhshmërisë së amendamenteve të propozuara me vlerat e rendit kushtetues të Republikës së Kosovës të saktësuara në nenin 7 [Vlerat] të Kushtetutës dhe detyrimeve që burojnë nga neni 53 [Interpretimi i Dispozitave për të Drejtat e Njeriut] i Kushtetutës, përmes të cilit saktësohet që të drejtat e njeriut duhet të interpretohen në harmoni me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Gjykata, gjatë vlerësimit të amendamenteve të propozuara kushtetuese, ndër tjerash, mori për bazë dokumentacionin e dorëzuar në Gjykatë nga Kryetari i Kuvendit dhe komentet dhe përgjigjet në komente, të dorëzuara nga (i) Zyra e Presidentes së Republikës së Kosovës; (ii) Ministria e Drejtësisë; (iii) Këshilli Gjyqësor i Kosovës; (iv) Këshilli Prokurorial i Kosovës; si dhe (v) një deputet i Kuvendit të Republikës së Kosovës. Për më tepër, dhe në vlerësimin nëse amendamentet e propozuara kushtetuese pakësojnë të drejtat dhe liritë themelore të përcaktuara me Kapitullin II të Kushtetutës, Aktgjykimi fillimisht shtjellon (i) parimet themelore të Kushtetutës përkitazi me ndarjen dhe balancimin e pushteteve dhe pavarësinë e pushtetit gjyqësor dhe sistemit prokurorial në rendin juridik të Republikës së Kosovës; (ii) parimet dhe standardet përkitazi me pavarësinë e gjyqësorit dhe të prokurorisë që burojnë nga

Predmet ocene

Predsednik Skupštine je tražio ocenu predloženih ustavnih amandmana da li isti umanjuju prava i slobode zagarrantovane Poglavljem II [Prava i osnovne slobode] Ustava.

Ocena Suda

U presudi se dalje pojašnjava da je ocena ustavnosti predloženih amandmana, prema stavu 3. člana 144. [Amandmani] Ustava, ograničena na ocenu da li se predloženim ustavnim amandmanom umanjuje neko od prava i sloboda utvrđenih Poglavljem II Ustava. Prema pojašnjenjima datim u presudi, takva ocena takođe podleže i usklađenosti predloženih amandmana sa vrednostima ustavnog poretka Republike Kosovo, preciziranim u članu 7 [Vrednosti] Ustava i obavezama koje proizilaze iz člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, kojim se precizira da se ljudska prava.

Prilikom ocene predloženih ustavnih amandmana, Sud je, između ostalog, uzeo za osnov dokumentaciju koju je Sudu dostavio predsednik Skupštine i komentare i odgovore na komentare koje su dostavile (i) Kancelarija predsednice Republike Kosovo; (ii) Ministarstvo pravde; (iii) Sudski savet Kosova; (iv) Tužilački savet Kosova; kao i (v) jedan poslanik Skupštine Republike Kosovo. Štaviše, i u oceni da li predloženi ustavni amandmani umanjuju osnovna prava i slobode utvrđene Poglavljem II Ustava, presuda prvo razrađuje (i) osnovna načela Ustava u vezi sa podelom i ravnotežom vlasti i nezavisnosti sudske vlasti i tužilačkog sistema u pravnom poretku Republike Kosovo; (ii) principe i standarde u pogledu nezavisnosti pravosuđa i tužilaštva koji potiču iz međunarodnih instrumenata i dokumenata, uključujući Ujedinjenih nacija, Evropske unije, Saveta Evrope, uključujući preporuke Komiteta ministara i Mišljenja Konsultativnog veća evropskih sudija i Konsultativnog veća evropskih tužilaca, relevantna mišljenja Venecijanske komisije, sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava i Suda pravde Evropske unije; (iii) opšta načela koja proizilaze iz Ustava i međunarodnih standarda i

instrumentet dhe dokumentet ndërkombëtare, përfshirë ato të Kombeve të Bashkuara, të Bashkimit Evropian, të Këshillit të Evropës, përfshirë rekomandimet e Komitetit të Ministrave dhe Opinionet e Këshillit Konsultativ të Gjyqtarëve Evropianë dhe Këshillit Konsultativ të Prokurorëve Evropianë, Opinionet relevante të Komisionit të Venecias, praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe të Gjykatës së Drejtësisë të Bashkimit Evropian; (iii) parimet e përgjithshme që burojnë nga Kushtetuta dhe standardet e instrumentet ndërkombëtare përkitazi me kriteret për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve; (iv) Opinionet dhe përgjigjet *amicus curiae* të Komisionit të Venecias në lidhje me vlerësimin kalimtar (vetingun) të gjyqtarëve dhe prokurorëve, përfshirë në rastin e Republikës së Shqipërisë, Moldavisë dhe Ukrainës; (v) analizën krahasuese të Kushtetutave të shteteve anëtare të Këshillit të Evropës; dhe (vi) Opinionin nr.CDL-AD(2022)011 të Komisionit të Venecias për Kosovën përkitazi me Koncept-Dokumentin për Vetingun e gjyqtarëve dhe prokurorëve.

Aktgjykimi më tej sqaron që, amendamentet e propozuara kushtetuese janë të dy kategorive. Kategoria e parë, përkatësisht amendamenti i propozuar kushtetues nr. 29, është i natyrës kalimtare/të përkohshme dhe përfshinë propozimin që ndërlidhet me procesin e vetingut në sistemin e drejtësisë, përkatësisht themelimin e Autoritetit, si organ i përkohshëm, i themeluar jashtë sistemit gjyqësor dhe atij prokurorial, i cili është i mveshur me kompetencën e kontrollit të integritetit të anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të Kosovës, Këshillit Prokurorial të Kosovës, kryetarëve të gjykatave, Kryeprokurorit të Shtetit, kryeprokurorëve të prokurorive dhe kandidatëve për këto pozita. Ndërsa, kategoria e dytë, përkatësisht amendamentet e propozuara nr.27 dhe nr.28, janë të natyrës së përhershme dhe propozojnë zgjerimin/plotësimin e bazës ekzistuese kushtetuese për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve për shkak të “mosrespektimit të rëndë të detyrave” të përcaktuar me paragrafin 4 të nenit 104 [Emërimi dhe Shkarkimi i Gjyqtarëve] dhe paragrafin 6 të nenit 109 [Prokurori i Shtetit] të Kushtetutës. Në aplikimin e parimeve kushtetuese dhe standardeve relevante ndërkombëtare, përfshirë ato që burojnë nga Opinioni i Komisionit të

instrumenata u vezi sa kriterijumima za razrešenje sudija i tužilaca; (iv) Mišljenja i odgovori *amicus curiae* Venecijanske komisije u vezi sa prelaznim ocenjivanjem (vetingom) sudija i tužilaca, uključujući u slučaju Republike Albanije, Moldavije i Ukrajine; (v) komparativnu analizu ustava država članica Saveta Evrope; i (vi) Mišljenje br. CDL-AD(2022)011 Venecijanske komisije za Kosovo u vezi sa koncept dokumentom za veting sudija i tužilaca.

U presudi se dalje pojašnjava da su predloženi ustavni amandmani dve kategorije. Prva kategorija, odnosno predlog ustavnog amandmana br. 29, je prolaznog/privremenog karaktera i obuhvata predlog koji je povezan sa procesom vetinga u pravosudnom sistemu, odnosno osnivanjem Autoriteta, kao privremenog organa, osnivanog van sudskog i tužilačkog sistema, kome je poverena nadležnost za proveru integriteta članova Sudskog saveta Kosova, Tužilačkog saveta Kosova, predsednika sudova, glavnog državnog tužioca, glavnih tužilaca tužilaštava i kandidata za ove pozicije. Dok je druga kategorija, odnosno predloženi amandmani br. 27. i br. 28., trajnog karaktera i predlažu proširenje/dopunu postojećeg ustavnog osnova za razrešenje sudija i tužilaca zbog „neispunjavanja svojih dužnosti“ predviđenog stavom 4. člana 104. [Imenovanje i razrešenje sudija] i stavom 6 člana 109 [Državno tužilaštvo] Ustava. U primeni ustavnih principa i relevantnih međunarodnih standarda, uključujući i onih koji proizilaze iz Mišljenja Venecijanske komisije o Kosovu, Sud je utvrdio da (i) predloženi amandman broj 29, koji se odnosi na prelazni/privremeni proces vetinga u pravosudnom sistemu, ne umanjuje osnovna prava i slobode zagarantovane Poglavljem II Ustava; dok (ii) predloženi amandmani br. 27 i br. 28, koji se odnose na dopunu trajnih ustavnih osnova za razrešenje sudija i tužilaca, ne umanjuju osnovna prava i slobode zagarantovane Poglavljem II Ustava u kontekstu tri (3) od predloženih formulacija, a umanjuju ova prava i slobode u kontekstu jedne (1) predložene formulacije, prema sledećim pojašnjenjima:

(i) *prelazni/privremeni proces proveru u pravosudnom sistemu – veting*

U presudi se prvo pojašnjava da predloženi ustavni amandman br. 29, utvrđuje (i) formiranje mehanizma proveru integriteta rukovodećih pozicija u pravosudnom sistemu, kroz Autoritet za

Venecias për Kosovë, Gjykata ka konstatuar që (i) amendamenti i propozuar nr.29, që ndërlidhet me procesin kalimtar/të përkohshëm të vetingut në sistemin e drejtësisë, nuk pakëson të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kapitullin II të Kushtetutës; ndërsa (ii) amendamentet e propozuara nr.27 dhe nr.28, që ndërlidhen me plotësimin e bazave kushtetuese të përhershme për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve, nuk pakësojnë të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kapitullin II të Kushtetutës në kontekst të tri (3) prej formulimeve të propozuara, ndërsa i pakësojnë këto të drejta dhe liri në kontekst të një (1) formulimi të propozuar, sipas sqarimeve të dhëna në vijim:

(i) procesi kalimtar/i përkohshëm i kontrollit në sistemin e drejtësisë – vetingu

Aktgjykimi fillimisht sqaron që amendamenti i propozuar kushtetues nr.29, përcakton (i) krijimin e mekanizmit të kontrollit të integritetit të pozitive udhëheqëse në sistemin e drejtësisë, përmes Autoritetit për Kontrollin e Integritetit; (ii) mandatin e përkohshëm të Autoritetit për një periudhë dy (2) vjeçare, me mundësi vazhdimi edhe për një (1) vit, nëse vendoset me ligj të miratuar nga dy të tretat (2/3) e të gjithë deputetëve të Kuvendit dhe përcaktimin që kontrolli i integritetit, përfshirë kontrollin e pasurisë dhe të figurës së subjektit të kontrollit, bëhet vetëm një herë; (iii) që përbërja, përzgjedhja, organizimi, funksionimi, kompetencat dhe imuniteti i Autoritetit, përcaktohen me ligj; (iv) përbërjen dhe kompetencat e paneleve të kontrollit të integritetit dhe Kolegjit përkatës të Apelit, përfshirë sipas përcaktimeve të mëtejshme me ligj; (v) kompetencën e Presidentes së Republikës për të organizuar procesin e zgjedhjes së anëtarëve të Autoritetit dhe të cilët votohen në bllok dhe zgjedhen me votat e dy të tretave (2/3) të të gjithë deputetëve të Kuvendit dhe shkarkohen me të njëjtën shumicë pas propozimit të Kolegjit të Apelit të Autoritetit; (vi) kompetencën e Autoritetit që të konfirmojë kalimin e kontrollit të integritetit për subjektin përkatës apo t'i propozojë Presidentes shkarkimin e të njëjtit; (vii) detyrimin për bashkëpunim nga subjekti i kontrollit; dhe (viii) të drejtën e ankesës në Kolegjin e Apelit të Autoritetit dhe në Gjykatën Kushtetuese.

kontrollu integriteta; (ii) privremeni mandat Autoriteta na period od dve (2) godine, sa mogućnošću produženja za još jednu (1) godinu, ako se za to odlučuje zakonom koji usvajaju dve trećine (2/3) svih poslanika Skupštine i utvrđivanje da se proverira integriteta, uključujući proveru imovine i figure subjekta kontrole, vrši samo jednom; (iii) da će sastav, selekcija, organizacija, funkcionisanje, nadležnosti i imunitet Autoriteta biti definisani zakonom; (iv) sastav i nadležnosti veća za proveru integriteta i odgovarajućeg žalbenog veća, uključujući u skladu sa daljim utvrđivanjima zakonom; (v) nadležnost predsednice Republike da organizuje proces izbora članova Autoriteta koji se glasa u bloku i biraju glasovima dve trećine (2/3) svih poslanika Skupštine i razrešavaju se istom većinom nakon predloga žalbenog veća Autoriteta; (vi) nadležnosti Autoriteta da potvrdi prolazak provere integriteta za relevantni subjekt ili da predloži predsedniku razrešenje istog; (vii) obavezu saradnje od strane subjekta provere; i (viii) pravo na žalbu pred Žalbenim većem Autoriteta pred Ustavnim sudom.

U oceni ovog ustavnog amandmana, u presudi se najpre ističe da se osnivanje Autoriteta, kome je poverena nadležnost da proverira integritet „članova Sudskog saveta Kosova, članova Tužilačkog saveta Kosova, predsednika sudova, glavnog državnog tužioca i glavni tužilaca tužilaštava i kandidata za ove funkcije“, može utvrditi samo kroz ustavne amandmane, uzimajući u obzir da nadležnosti pomenutog Autoriteta utiču na (i) ustavne nadležnosti, uključujući i na punu ustavnu nezavisnost Sudskog saveta Kosova i Tužilačkog saveta Kosova, prema odredbama članova 108 [Sudski savet Kosova] i 110 [Tužilački savet Kosova] Ustava; (ii) na ustavne nadležnosti predsednika Republike uspostavljene stavovima 15 i 17 člana 84 [Nadležnosti predsednika] Ustava; i (iii) na ustavnu nadležnost Skupštine utvrđenu stavom 10. člana 65. [Nadležnosti Skupštine] Ustava.

Dalje, presuda pojašnjava da osim privremenog efekta na ustavne nadležnosti gore navedenih institucija, osnivanje Autoriteta takođe utiče na (i) prava subjekata provere integriteta, odnosno članova Sudskog saveta Kosova, Tužilačkog saveta Kosova, predsednika svih sudova i svih glavnih tužilaca, kao i kandidata za ove funkcije; ali i (ii) osnovna prava i slobode svih građana, jer takav

Në vlerësimin e këtij amendamenti kushtetues, Aktgjykimi fillimisht thekson që themelimi i Autoritetit, i cili mveshet me kompetencën për kontrollin e integritetit “të anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të Kosovës, anëtarëve të Këshillit Prokurorial të Kosovës, Kryetarëve të gjykatave, Kryeprokurorit të Shtetit dhe kryeprokurorëve të prokurorive dhe kandidatëve për këto pozita”, mund të përcaktohet vetëm përmes amendamenteve kushtetuese, duke marrë parasysh që kompetencat e Autoritetit të lartcekur afektojnë (i) kompetencat kushtetuese, përfshirë pavarësinë e plotë kushtetuese të Këshillit Gjyqësor të Kosovës dhe Këshillit Prokurorial të Kosovës, sipas përcaktimeve të neneve 108 [Këshilli Gjyqësor i Kosovës] dhe 110 [Këshilli Prokurorial i Kosovës] të Kushtetutës; (ii) kompetencat kushtetuese të Presidentit të Republikës të përcaktuara me paragrafët 15 dhe 17 të nenit 84 [Kompetencat e Presidentit] të Kushtetutës; dhe (iii) kompetencën kushtetuese të Kuvendit të përcaktuar përmes paragrafit 10 të nenit 65 [Kompetencat e Kuvendit] të Kushtetutës.

Në vijim, Aktgjykimi sqaron që përtej efektit të përkohshëm në kompetencat kushtetuese të institucioneve të lartcekura, themelimi i Autoritetit gjithashtu afekton (i) të drejtat e subjekteve të kontrollit të integritetit, përkatësisht anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të Kosovës, Këshillit Prokurorial të Kosovës, kryetarëve të të gjitha gjykatave dhe të gjithë kryeprokurorëve, si dhe kandidatëve për këto pozita; por edhe (ii) të drejtat dhe liritë themelore të të gjithë qytetarëve, sepse një proces i tillë që përfshin kontrollin e integritetit të pozitive drejtuese, të cilat janë përgjegjëse për funksionimin dhe administrimin e gjithmbarshëm të sistemit të drejtësisë, mund të ndikojë në administrimin e rasteve të individëve para gjykatave dhe prokurorive dhe rrjedhimisht, në të drejtën e tyre kushtetuese për gjykim të drejtë. Marrë parasysh efektin e themelimit të Autoritetit në rendin kushtetues të Republikës së Kosovës, Aktgjykimi shtjellon dhe vlerëson të gjitha amendamentet e propozuara kushtetuese veç e veç, me theks në analizën (i) nëse Autoriteti, përkatësisht paneli e kontrollit dhe Kolegji i Apelit, plotësojnë kriteret e “tribunalit/gjykatës” së pavarur të themeluar me ligj sipas garancive që ngërthen neni 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] i Kushtetutës në ndërlidhje me

proces koji uključuje proveru integriteta rukovodćih pozicija koje su odgovorne za celokupno funkcionisanje i administriranje pravosudnim sistemom, može uticati na upravljanje predmeta pojedinačno pred sudovima i tužilaštvima, i sledstveno i na njihovo pravo na pravično suđenje. Imajući u vidu efekat osnivanja Autoriteta na ustavni poredak Republike Kosovo, presuda razrađuje i ocenjuje sve predložene ustavne amandmane pojedinačno, sa naglaskom na analizu (i) da li Autoritet, odnosno veća za proveru i žalbeno veće, ispunjavaju kriterijume nezavisnog „suda/tribunala“ ustanovljenog zakonom u skladu sa garancijama sadržanim u članu 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima; (ii) da li subjekti koji podležu proveru integriteta od strane Autoriteta imaju zagarantovano pravo na pristup pravdi, pravno sredstvo i na sudsku zaštitu prava u skladu sa odredbama članova 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 32 [Pravo na pravno sredstvo] i 54 [Sudska zaštita prava] Ustava u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) i članom 13 (Pravo na delotvorni pravni lek) Evropske konvencije o ljudskim pravima; i (iii) da li provera integriteta kroz mehanizme Autoriteta povređuje prava na privatnost odgovarajućih subjekata u suprotnosti sa garancijama člana 36. [Pravo na privatnost] Ustava u vezi sa članom 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske konvencije o ljudskim pravima.

U kontekstu prvog pitanja, a primenjujući relevantnu sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava, Sud je ocenio kriterijume koji se odnose na (i) sudsku funkciju veća za proveru i žalbenog veća Autoriteta; (ii) način izbora i razrešenja članova Autoriteta; i (iii) koncept nezavisnosti i nepristrasnosti veća za proveru i žalbenog veća i trajanje mandata članova Autoriteta, i utvrdio da, u principu, veća za proveru i žalbeno veće Autoriteta imaju status „suda/tribunala“ u smislu člana 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima. U kontekstu drugog pitanja, odnosno prava subjekata provete na pristup sudu i delotvorni pravni lek, u presudi se, između ostalog, pojašnjava da iako se predloženim ustavnim amandmanima isključuje pravo na pravni lek pred redovnim sudovima pro-

nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; (ii) nëse subjektet që i nënshtrohen kontrollit të integritetit nga Autoriteti, kanë të garantuar të drejtën për qasje në drejtësi, mjet juridik dhe mbrojtje gjyqësore të të drejtave sipas përcaktimeve të neneve 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm], 32 [E Drejta për Mjete Juridike] dhe 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) dhe nenin 13 (E drejta për zgjidhje efektive) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; dhe (iii) nëse kontrolli i integritetit përmes mekanizmave të Autoritetit, cenon të drejtat e privatësisë të subjekteve përkatëse në kundërshtim me garantitë e nenit 36 [E Drejta e Privatësisë] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 8 (E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Në kontekst të çështjes së parë, dhe duke aplikuar praktikën relevante gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, Gjykata vlerësoi kriteret që ndërlidhen me (i) funksionin gjyqësor të paneleve të kontrollit dhe Kolegjit të Apelit të Autoritetit; (ii) mënyrën e zgjedhjes dhe shkarkimit të anëtarëve të Autoritetit; dhe (iii) konceptin e pavarësisë dhe paanësisë së paneleve të kontrollit dhe Kolegjit të Apelit dhe kohëzgjatjen e mandatit të anëtarëve të Autoritetit; dhe konstatoi që, në parim, panelet e kontrollit dhe Kolegji i Apelit i Autoritetit kanë statusin e “gjykatës/tribunalit” në kuptim të nenit 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Në kontekst të çështjes së dytë, përkatësisht të drejtës së subjekteve të kontrollit për qasje në gjykatë dhe mjet efektiv juridik, Aktgjykimi, ndër tjerash, sqaron që megjithëse amendamentet e propozuara kushtetuese përjashtojnë të drejtën në mjete juridike para gjykatave të rregullta ndaj vendimeve të Autoritetit, të njëjtat garantojnë parimin e dyshkallshmërisë, përkatësisht të drejtën e ankesës ndaj vendimeve të paneleve të kontrollit në Kolegjin e Apelit të Autoritetit dhe të drejtën e parashtrimit të kërkesës për vlerësim të kushtetutshmërisë së vendimit të Kolegjit të lartcekur të Apelit në Gjykatën Kushtetuese, sipas përcaktimeve të paragrafit 7 të nenit 113

tiv odluka Autoriteta, isti garantuju princip dvo-stepenosti, odnosno pravo žalbe na odluke veća za proveru pred Žalbenim većem Autoriteta i pravo na podnošenje zahteva za ocenu ustavnosti odluke navedenog Žalbenog veća pred Ustavnim sudom, u skladu sa utvrđivanjima stava 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava. Dok, u kontekstu trećeg pitanja, odnosno prava na privatnost, presuda, u razradi principa utvrđenih članom 36 [Pravo na privatnost] Ustava u vezi sa članom 8 (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske konvencije o ljudskim pravima, pojašnjava da pitanje podataka, ali i pitanje razrešenja subjekata provere spadaju u delokrug prava na privatni i porodični život, te da bilo kakvo mešanje/ograničavanje ovog prava mora biti „propisano zakonom“, da „sledi legitimni cilj“ i da bude „proporcionalno“ i neophodno u demokratskom društvu. U principu, presuda pojašnjava da svrha prolazne/privremene kontrole integriteta subjekata provere sledi legitimni cilj, odnosno pravilno administriranje pravde i da su uspostavljeni mehanizmi, u principu, proporcionalni cilju kome se teži.

S tim u vezi, u presudi se, između ostalog, ističe da (i) glasanje članova Autoriteta u bloku sa dve trećine (2/3) glasova svih poslanika, uključuje obavezu Skupštine da ocenjuje i da osigurava da svaki kandidat za člana Autoriteta, na individualnoj osnovi, ispunjava najviše profesionalne kriterijume i kriterijume integriteta; (ii) sastav Autoriteta i nova imenovanja u pozicije koje se podvrgavaju kontroli integriteta, moraju biti u skladu sa ustavnim obavezama za rodnu ravnopravnost i zastupljenost pripadnika nevećinske zajednice; i (iii) na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, svako „mešanje/ograničenje“ prava na privatni život kroz procedure provere integriteta sprovedenih od strane Autoriteta mora biti striktno proporcionalno cilju kome se teži. Štaviše, u presudi se navodi da je, na osnovu predloženih ustavnih amandmana, mandat Autoriteta dve (2) godine od izbora svih članova, sa mogućnošću produženja za najviše još jednu (1) godinu, ako se za to odlučuje zakonom usvojenim sa dve trećine (2/3) glasova svih poslanika Skupštine. U presudi se pojašnjava da neusvajanje ovog zakona znači trenutni prestanak mandata Autoriteta. Konačno, u presudi se takođe ističe da je ocena Suda da predloženi ustavni amandman br. 29. ne rezultira

[Jurisdiksioni dhe Palët e Autorizuara] të Kushtetutës. Ndërsa, në kontekst të çështjes së tretë, përkatësisht të drejtës së privatësisë, Aktgjykimi, duke shtjelluar parimet e përcaktuara përmes nenit 36 [E Drejta e Privatësisë] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 8 (E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, sqaron që çështja e të dhënave, por edhe çështja e shkarkimit të subjekteve të kontrollit, bie në sferën e të drejtës për jetë private dhe familjare dhe që çdo “ndërhyrje/kufizim” i kësaj të drejte, duhet të jetë e “përcaktuar me ligj”, të “ndjek qëllimin legjitim” dhe të jetë “proporcionale” dhe e nevojshme në një shoqëri demokratike. Në parim, Aktgjykimi sqaron që qëllimi i kontrollit kalimtar/të përkohshëm të subjekteve të kontrollit të integritetit, ndjek një qëllim legjitim, përkatësisht atë të administrimit të duhur të drejtësisë dhe që mekanizmat e përcaktuara, në parim, janë proporcionale me qëllimin e ndjekur.

Thënë këtë, Aktgjykimi gjithashtu, ndër tjerash, thekson që (i) votimi i anëtarëve të Autoritetit në bllok me dy të tretat (2/3) e votave të të gjithë deputetëve, ndërthen detyrimin e Kuvendit për të vlerësuar dhe për t’u siguruar që çdo kandidat për anëtar të Autoritetit, në baza individuale, të përmbushë kriteret më të larta profesionale dhe të integritetit; (ii) përbërja e Autoritetit dhe emërimet e reja në pozitë që i nënshtrohen kontrollit të integritetit, duhet të jenë në përputhje me detyrimet kushtetuese për barazinë gjinore dhe përfaqësimin e anëtarëve të komunitetit joshumicë; dhe (iii) bazuar në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, çdo “ndërhyrje/kufizim” në të drejtën për jetën private përmes procedurave të kontrollit të integritetit të zhvilluara nga Autoriteti, duhet të jetë rreptësisht proporcionale me qëllimin e ndjekur. Për më tepër, Aktgjykimi gjithashtu thekson që bazuar në amendamentet e propozuara kushtetuese, mandati i Autoritetit është dy (2) vite nga zgjedhja e të gjithë anëtarëve të tij, me mundësi vazhdimi më së shumti edhe për një (1) vit tjetër, nëse vendoset me ligj të miratuar me dy të tretat (2/3) e votave të të gjithë deputetëve të Kuvendit. Aktgjykimi sqaron që dështimi i miratimit të këtij ligji, nënkupton përfundimin e menjëhershëm të mandatit të Autoritetit. Në fund, Aktgjykimi gjithashtu thekson që vlerësimi i Gjykatës, që amendamenti i propozuar kushtetues nr. 29, nuk

smanjenjem osnovnih prava i sloboda predviđenih Poglavljem II Ustava, ne prejudicira ocenu ustavnosti zakona Skupštine koji se usvaja u sprovođenju pomenutog amandmana, u meri u kojoj se osporava se pred Sudom preko ovlašćenih strana u skladu sa odredbama Ustava.

(i) *dopuna/proširenje trajnih ustavnih osnova za razrešenje sudija i tužilaca*

U presudi se prvo pojašnjava da na osnovu stava 4. člana 104. [Imenovanje i razrešenje sudija] i stava 6. člana 109. [Državno tužilaštvo] Ustava, sudije i tužioci mogu biti razrešeni sa funkcije na osnovu (i) „kazne zbog počinjenog krivičnog dela“; ili za (ii) „neispunjavanja svojih dužnosti“ dok, na osnovu stava 2 člana 107 [Imunitet] Ustava, sudije ne uživaju imunitet i mogu biti razrešene sa funkcije kada su namerno prekršile zakon. Štaviše, prema razradama u presudi, Zakon br. 06/L-57 o disciplinskoj odgovornosti sudija i tužilaca i akti Sudskog saveta Kosova i Tužilačkog saveta Kosova dalje definišu vrste disciplinskih prekršaja sudija i tužilaca, uključujući one koje se odnose na „kršenje zakona” ili „kršenje službene dužnosti”, odgovarajuće sankcije i predlog za razrešenje dotičnog sudije ili tužioca. Predlog ustavnih amandmana br. 27 i br. 28, predlaže proširenje/dopunu ustavnog osnova „ozbiljno nepoštovanje dužnosti“, uključujući na nivou ustavne norme, i na (i) „kontinuirano ocenjivan sa nedovoljnim učinkom“; (ii) „neopravdanu imovinu“; (iii) “teške disciplinske prekršaje“; i (iv) „ugrožen integritet“.

Ocenjujući da li se gore navedenim amandmanima umanjuju osnovna prava i slobode zagarantovana Poglavljem II Ustava, presuda, između ostalog, pojašnjava da (i) za razliku od privremene kontrole integriteta sudija i tužilaca kao privremene i vanredne mere, suštinski element nezavisnosti sudske vlasti i tužilačkog sistema, jeste i princip sigurnosti koji se odnosi na mandat i nesmenjivost sa funkcije; i (ii) stalni osnovi za razrešenje sudija i tužilaca treba da omoguće preduzimanje delotvornih mera protiv onih koji narušavaju integritet pravosudnog sistema, ali da istovremeno obezbede garancije da isti obavljaju relevantne funkcije nezavisno i nepristrasno i bez uplitanja. Shodno tome, međunarodni instrumenti, uključujući Mišljenja Venecijanske komisije i Mišljenja Konsultativnog veća evropskih sudija, utvrđuju obavezu da osnovi za disciplinovanje i/ili razrešenje sudija i tužilaca moraju biti

rezulton në pakësimin e të drejtave dhe lirive themelore të përcaktuara në Kapitullin II të Kushtetutës, nuk paragjykon edhe vlerësimin e kushtetutshmërisë së ligjit të Kuvendit që miratohet në zbatim të amendamentit të lartcekur, për aq sa kontestohet para Gjykatës përmes palëve të autorizuar sipas përcaktimeve të Kushtetutës.

(ii) plotësimi/zgjerimi i bazave të përhershme kushtetuese për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve

Aktgjykimi fillimisht sqaron që bazuar në paragrafin 4 të nenit 104 [Emërimi dhe Shkarkimi i Gjyqtarëve] dhe paragrafin 6 të nenit 109 [Prokurori i Shtetit] të Kushtetutës, gjyqtarët dhe prokurorët mund të shkarkohen nga funksioni për shkak të (i) “dënimit për një vepër të rëndë penale”; ose për (ii) “mosrespektimin e rëndë të detyrave”, ndërsa, bazuar në paragrafin 2 të nenit 107 [Imuniteti] të Kushtetutës, gjyqtarët nuk gëzojnë imunitet dhe mund të shkarkohen nga funksioni, kur të kenë shkelur ligjin me qëllim. Për më tepër, sipas shtjellimeve në Aktgjykim, Ligji nr.06/L-57 për Përgjegjësinë Disiplinore të Gjyqtarëve dhe Prokurorëve dhe aktet e Këshillit Gjyqësor të Kosovës dhe Këshillit Prokurorial të Kosovës, përcaktojnë më tej llojet e shkeljeve disiplinore të gjyqtarëve dhe prokurorëve, përfshirë ato që ndërlidhen me “shkelje të ligjit” ose “shkelje të detyrave zyrtare”, sanksionet përkatëse dhe propozimin për shkarkim të gjyqtarit ose të prokurorit përkatës. Amendamentet e propozuara kushtetuese nr.27 dhe nr.28, propozojnë zgjerimin/plotësimin e bazës kushtetuese të “mosrespektimit të rëndë të detyrave”, duke përfshirë në nivel të normës kushtetuese edhe (i) “performancën e pamjaftueshme në mënyrë të vazhdueshme”; (ii) “pasurinë e pajustificueshme”; (iii) “shkeljet e rënda disiplinore”; dhe (iv) “integritetin e cenueshëm”.

Në vlerësimin nëse amendamentet e propozuara si më sipër, pakësojnë të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kapitullin II të Kushtetutës, Aktgjykimi, ndër tjerash, sqaron që (i) për dallim nga kontrolli kalimtar i integritetit të gjyqtarëve dhe prokurorëve si masë e përkohshme dhe e jashtëzakonshme, element thelbësor i pavarësisë së pushtetit gjyqësor dhe sistemit prokurorial, është edhe parimi i sigurisë që ndërlidhet me

jashtë definisani, inključujući i u pogledu procesnih garancija koje treba da se sprovede. Takav princip proizilazi i iz principa pravne sigurnosti kao suštinskog dela vladavine prava, prema kojem norma mora biti u skladu sa kriterijumom „jasnoće“ i „predvidljivosti“.

U gore pomenutom kontekstu, u presuda se naglašava da Ustav Republike Kosovo i relevantni važeći zakoni utvrđuju dovoljan osnov za razrešenje sudija i tužilaca. Štaviše, pitanja koja se odnose na vrednovanje radnog učinka i teške disciplinske prekršaje, na osnovu Ustava i Zakona o disciplinskoj odgovornosti sudija i tužilaca, već predstavljaju osnov za predlaganje razrešenja sudija i tužilaca. U Mišljenju o Kosovu, Venecijanska komisija je takođe preporučila da se, osim prolazne/privremene kontrole integriteta fokusirane na visoke pozicije sudskog i tužilačkog sistema, pitanjima u vezi sa integritetom drugih sudija i tužilaca Republike Kosovo, upravljaju odgovarajući saveti, kroz jačanje sprovođenja postojećih zakonskih mehanizama, ali i kroz usvajanje/izmene na relevantne zakone. Međutim, prema razradama koje su iznete u presudi, Sud smatra da ukoliko predlagač ustavnih amandmana oceni da se takvi kriterijumi koji se odnose na „profesionalni radni učinak“, „teške disciplinske prekršaje“ i „neopravdanu imovinu“ sudije i/ili tužioca i potvrđeno konačnom sudskom odlukom, treba utvrditi i na nivou ustavne norme, takvo utvrđivanje je moguće jer su navedene formulacije dovoljno „jasne“ i „predvidive“, te kao takve, ne rezultiraju smanjenjem osnovnih prava i sloboda zagarantovanih Poglavljem II Ustava.

U kontekstu formulacije „je dokazano da ima neopravdanu imovinu“, presuda, između ostalog, pojašnjava da (i) mehanizam prijavljivanja imovinskog stanja predstavlja jedan od mehanizama borbe protiv korupcije u javnom sektoru, uključujući za sudije i tužioce, i kao takav, isti može rezultirati razrešenjem sudija i tužilaca; (ii) na mehanizam za prijavljivanje imovine, utvrđen kroz Zakon br. 08/L-108 o prijavljivanju, poreklu i kontroli imovine i poklona, poziva se i Venecijanska komisija u svom Mišljenju o Kosovu, a na slične mehanizme se pozivaju i druga relevantna mišljenja, uključujući ona iz Konsultativnog veća evropskih sudija i tužilaca i sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava; i (iii) Krivični zakonik Republike Kosovo, predviđa krivično delo „neprijavlivanje

mandatin dhe palargueshmërinë nga funksioni; dhe (ii) bazat e përhershme për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve, duhet të mundësojnë ndërmarrjen e masave efektive ndaj atyre që cenojnë integritetin e sistemit të drejtësisë, por në të njëjtën kohë, të ofrojnë garanci që të njëjtit të ushtrojnë funksionet përkatëse në mënyrë të pavarur, të paanshme dhe pa ndërhyrje. Për pasojë, instrumentet ndërkombëtare, përfshirë Opinionet e Komisionit të Venecias dhe Opinionet e Këshillit Konsultativ të Gjyqtarëve Evropianë, përcaktojnë detyrimin që bazat për disiplinimin dhe/ose shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve duhet të jenë qartësisht të përcaktuara, përfshirë sa i përket garancive procedurale që duhet ndjekur. Një parim i tillë, buron edhe nga parimi i sigurisë juridike, si pjesë thelbësore e sundimit të ligjit, sipas të cilit, norma duhet të jetë në përputhje me kriterin e “qartësisë” dhe “parashikueshmërisë”.

Në kontekstin e lartcekur, Aktgjykimi thekson që Kushtetuta e Republikës së Kosovës dhe ligjet relevante të aplikueshme, përcaktojnë bazë të mjaftueshme për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve. Për më tepër, çështjet që ndërlidhen me vlerësimin e performancës dhe shkeljeve të rënda disiplinore, bazuar në Kushtetutë dhe Ligjin për Përgjegjësinë Disiplinore të Gjyqtarëve dhe Prokurorëve, tashmë përbëjnë bazë për propozimin për shkarkim të gjyqtarëve dhe prokurorëve. Në Opinionin për Kosovën, edhe Komisioni i Venecias, ka rekomanduar që përtej kontrollit kalimtar/të përkohshëm të integritetit, të fokusuar në pozitën e larta të sistemit gjyqësor dhe prokurorial, çështjet që ndërlidhen me integritetin e gjyqtarëve dhe prokurorëve të tjerë të Republikës së Kosovës, të administrohen nga Këshillat përkatës, duke përforcuar zbatimin e mekanizmave ekzistues ligjor, por edhe përmes miratimit/amendamentimit të ligjeve relevante. Megjithatë, sipas shtjellimeve të dhëna në Aktgjykim, Gjykata konsideron që nëse propozuesi i amendamenteve kushtetuese vlerëson që kritere të tilla që ndërlidhen me “performancën profesionale”, “shkeljet e rënda disiplinore” dhe “pasurinë e pajustificueshme” të gjyqtarit dhe/ose prokurorit e të vërtetuar me vendim gjyqësor përfundimtar, duhet të përcaktohen edhe në nivel të normës kushtetuese, një përcaktim i tillë është i mundur, sepse formulimet e lartcekura janë mjaftueshëm të

ili lažno prijavljivanje imovine, prihoda, poklona, druge materijalne dobiti ili finansijskih obaveza“, i kazna za isto, na osnovu Ustava, rezultira predlogom za razrešenje dotičnog sudije i/ili tužioca. I-pak, u presudi se pojašnjava da nijedan od ustava država članica Evropske Unije i Saveta Evrope nema utvrđeno „neopravdanu imovinu“ na nivou ustavne norme kao osnov za razrešenje sudija i/ili tužilac.

S tim u vezi, prema pojašnjenjima iz presude, (i) iako nije sporno da neprijavljivanje i/ili lažno prijavljivanje imovinskog stanja trenutno predstavlja osnov za razrešenje sudije i/ili tužioca, i (ii) da se pojam „neopravdana imovina“ razlikuje od gore navedenog krivičnog dela, u presudi se pojašnjava da, i „neopravdana imovina“ koja je potvrđena konačnom sudskom odlukom, može predstavljati osnov za razrešenje sudije ili tužioca, tako što će biti podvrgnuto ustavnim garancijama koje se odnose (i) pristup pravdi, u smislu članova 32 [Pravo na pravno sredstvo] i 54 [Sudska zaštita prava] Ustava; kao i (ii) pravo na pravično i nepristrasno suđenje u smislu člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Sud je ocenio i predloženi osnov za razrešenje sudije i/ili tužioca, koji se odnosi na formulaciju „ugrožen integritet“. U presudi se pojašnjava da su pitanja u vezi sa integritetom sudija i tužilaca pokrivena na sveobuhvatan način postojećim ustavnim i zakonskim osnovama koje mogu rezultirati njihovim razrešenjem. Međutim, u primeni standarda koji potiču iz ustavnih principa i međunarodnih instrumenata, formulaciju „ima ugrožen integritet“ kao trajni osnov za razrešenje sudije i/ili tužioca karakteriše nedostatak „jasnog“ i „predvidljivog“ definisanja. Štaviše, u balansiranju (i) principa sigurnosti mandata sudije i/ili tužioca i značaja ovog principa za nezavisnost sudskog i tužilačkog sistema, uključujući i nezavisni sud ustanovljen zakonom u skladu sa odredbama člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima; i (ii) „nejasnoće“ i „nepredvidljivosti“ predložene formulacije, uključujući u kontekstu nedostatka neophodnih procesnih garancija u vezi sa ocenivanjem „ugroženog integriteta“, kao trajnog

“qarta” dhe të “parashikueshme”, dhe si të tilla, nuk rezultojnë në pakësimin e të drejtave dhe lirive themelore të garantuara në Kapitullin II të Kushtetutës.

Në kontekst të formulimit “është vërtetuar se ka pasuri të pajustificueshme”, Aktgjykimi, ndër tjerash, sqaron që (i) mekanizmi i deklarimit të pasurisë, është një ndër mekanizmat e luftimit të korrupsionit në sektorin publik, përfshirë për gjyqtarët dhe prokurorët, dhe si i tillë, i njëjti mund të rezultojë në shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve; (ii) mekanizmit të deklarimit të pasurisë të përcaktuar përmes Ligjit nr. 08/L-108 për Deklarimin, Prejardhjen dhe Kontrollin e Pasurisë dhe të Dhuratave, i referohet edhe Komisioni i Venecias në Opinion e tij për Kosovën, e mekanizmave të ngjashme i referohen edhe opinionet tjera relevante, përfshirë ato të Këshillit Konsultativ të Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Evropianë dhe praktika gjyqësore e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; dhe (iii) Kodi Penal i Republikës së Kosovës, përcakton veprën penale “mos raportimi ose raportimi i rremë i pasurisë, i të ardhurave, i dhuratave, i dobisë tjetër materiale ose i detyrimeve financiare”, dhe dënimi për të njëjtën, bazuar në Kushtetutë, rezulton në propozimin për shkarkim të gjyqtarit dhe/ose prokurorit përkatës. Aktgjykimi, megjithatë, sqaron që asnjë nga Kushtetutat e shteteve anëtare të Bashkimit Evropian dhe as të Këshillit të Evropës nuk e kanë të përcaktuar “pasurinë e pajustificueshme” në nivel të normës kushtetuese si bazë për shkarkimin e gjyqtarëve dhe/ose prokurorëve.

Thënë këtë, sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, (i) përderisa nuk është kontestuese që mos raportimi dhe/ose raportimi i rremë i pasurisë aktualisht përbën bazë për shkarkimin e gjyqtarit dhe/ose prokurorit; dhe (ii) që koncepti i “pasurisë së pajustificueshme” dallon nga vepra e lartcekur penale, Aktgjykimi sqaron se, edhe “pasuria e pajustificueshme” e cila është e vërtetuar me vendim gjyqësor përfundimtar, mund të përbëjë bazë për shkarkimin e gjyqtarit dhe/ose prokurorit, duke iu nënshtruar garancive kushtetuese që ndër lidhen me (i) qasje në drejtësi, në kuptim të neneve 32 [E Drejta për Mjete Juridike] dhe 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave] të Kushtetutës; si dhe (ii) të drejtën për gjykim të drejtë dhe paanshëm, në kuptim të nenit

osnova za razrešenje sudija i tužilaca koje se predlaže na nivou ustavne norme, Sud je utvrdio da takva formulacija rezultira smanjenjem osnovnih prava i sloboda zagarantovanih Poglavljem II Ustava.

31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

Gjykata ka vlerësuar edhe bazën e propozuar për shkarkimin e gjyqtarit dhe/ose prokurorit, që ndërlidhet me formulimin e “integritetit të cenueshëm”. Aktgjykimi sqaron që çështjet që ndërlidhen me integritetin e gjyqtarëve dhe prokurorëve, janë të mbuluara në mënyrë gjithëpërfshirëse nga bazat ekzistuese kushtetuese dhe ligjore e që mund të rezultojnë në shkarkimin e tyre. Megjithatë, në aplikimin e standardeve që burojnë nga parimet kushtetuese dhe instrumentet ndërkombëtare, formulimi “ka integritet të cenueshëm”, si bazë e përhershme e shkarkimit të gjyqtarit dhe/ose prokurorit, karakterizohet me mungesë të përkufizimit të “qartë” dhe të “parashikueshëm”. Për më tepër, në balancimin e (i) parimit të sigurisë së mandatit të gjyqtarit dhe/ose prokurorit dhe rëndësinë e këtij parimi për pavarësinë e sistemit gjyqësor dhe prokurorial, përfshirë gjykatën e pavarur dhe të themeluar me ligj sipas përcaktimeve të nenit 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në ndërlidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; dhe (ii) “paqartësisë” dhe “paparashikueshmërisë” së formulimit të propozuar, përfshirë në kontekst të mungesës së garancive të nevojshme procedurale që ndërlidhen me vlerësimin e “integritetit të cenueshëm”, si bazë e përhershme për shkarkimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve që propozohet në nivel të normës kushtetuese, Gjykata konstatoi që një formulim i tillë, rezulton në pakësim të të drejtave dhe lirive themelore të garantuara me Kapitullin II të Kushtetutës.

Përfundimi

Aktgjykimi në fund thekson që nuk është kontestuese që pavarësia e pushtetit gjyqësor dhe sistemit prokurorial janë parime thelbësore të rendit kushtetues të Republikës së Kosovës, e cila bazohet në vlerat e sundimit të ligjit dhe të demokracisë. Kushtetuta e Republikës së Kosovës përcakton Këshillin Gjyqësor të Kosovës dhe Këshillin Prokurorial të Kosovës, si dy institucione të pavarura kushtetuese, duke u akorduar të njëjtave kompetencën e administrimit të sistemit gjyqësor dhe prokurorial, respektivisht, duke

Zaključak

U presudi se na kraju ističe da nije sporno da su nezavisnost sudske vlasti i tužilačkog sistema suštinski principi ustavnog poretka Republike Kosovo, koji se zasniva na vrednostima vladavine prava i demokratije. Ustav Republike Kosovo utvrđuje Sudski savet Kosova i Tužilački savet Kosova kao dve nezavisne ustavne institucije, dodeljujući im nadležnost da upravljaju sudskim, odnosno tužilačkim sistemom, uključujući i pitanjima koja se odnose na disciplinske postupke za

përfshirë edhe çështjet që ndërlidhen me procedurat disiplinore për gjyqtarë dhe prokurorë, dhe kompetencën për propozimin e shkarkimit të tyre. Këto kompetenca të Këshillave ngërthejnë edhe detyrimin, që të njëjtat, të veprojnë me efikasitetin e duhur në zbatimin e ligjeve të aplikueshme, përfshirë Ligjin për Përgjegjësinë Disiplinore të Gjyqtarëve dhe Prokurorëve, dhe të ndërmarrin masat e nevojshme ndaj çdo gjyqtari dhe prokurori që mund të cenojë integritetin e sistemit gjyqësor dhe prokurorial në Republikën e Kosovës. Aktgjykimi thekson që funksionimi dhe administrimi i mirëfilltë i drejtësisë, përfshirë edhe besimin e publikut në këtë sistem, reflekton një ndërparimet më esenciale të një shoqërie demokratike të bazuar në sundimin e ligjit, parim ky i cili është vlerë themelore e rendit kushtetues të Republikës së Kosovës.

VII - Neni 24 [Barazia para Ligjit]

KI195/22, parashtrues: *Besim Morina*, Kërkesë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [AA.nr. 11/2022], të 25 gushtit 2022

Në rastet kur anëtarja e Kuvendit Komunal jep dorëheqje dhe zëvendësohet me kandidaten tjetër të së njëjtës gjini, edhe kur ajo mund të ketë më pak vota se kandidati nga gjinia tjetër, nuk përbën diskriminim dhe shkelje të barazisë para ligjit: për sa kohë që një përcaktim i tillë parashihet nga ligji; i shërben një qëllimi legjitim – siç është mbrojtja dhe përfaqësimi i grupeve të nën përfaqësuar përmes kuotës gjinore dhe mënjanimi i pabarazive faktike ndërmjet burrave dhe grave; dhe është proporcional – në rastet kur nuk është arritur kuota gjinore prej tridhjetë (30) përqind e përfaqësimit të grave në nivel të subjektit politik, e përcaktuar nga ligji:

- mos shkelje e të drejtave kushtetuese

Faktet

Rrethanat e rasti konkret ndërlidhen me zgjedhjet lokale të 17 tetorit 2021, ku parashtruesi i kërkesës ishte kandidati për anëtar të Kuvendit Komunal në Komunën e Kamenicës nga radhët e subjektit politik Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës. Ky subjekt politik kishte fituar katër (4) vende, ndërsa parashtruesi i kërkesës kisha arritur të merrte njëqind e njëzet e shtatë (127) vota, të cilat nuk ishin të mjaftueshme për t'u zgjedhur anëtar i

sudije i tužioce i nadležnost za predlaganje njihovog razrešenja. Ove nadležnosti Saveta obuhvataju i obavezu da postupaju sa dužnom efikasnošću u primeni važećih zakona, uključujući i Zakona o disciplinskoj odgovornosti sudija i tužilaca, i da predzumu neophodne mere protiv svakog sudije i tužioca koji bi mogao da naruši integritet sudskog i tužilačkog sistema u Republici Kosovo. U presudi se naglašava da pravilno funkcionisanje i administriranje pravde, uključujući poverenje javnosti u ovaj sistem, odražava jedan od najbitnih principa demokratskog društva zasnovanog na vladavini prava, princip koji je osnovna vrednost ustavnog poretka Republike Kosovo.

VII - Član 24. [Jednakost pred zakonom]

KI195/22, podnosilac zahteva: *Besim Morina*, Zahtev za ocenu ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo [AA. br. 11/2022] od 25. avgusta 2022. godine

U slučajevima kada odbornik Skupštine opštine podnese ostavku i bude zamenjen drugim kandidatom istog pola, čak i kada može imati manje glasova od kandidata drugog pola, to ne predstavlja diskriminaciju i povredu jednakosti pred zakonom, sve dok je takvo određenje propisano zakonom; služi legitimnoj svrsi – kao što je zaštita i predstavljanje nedovoljno zastupljenih grupa kroz rodne kvote i eliminisanje faktičkih nejednakosti između muškaraca i žena; proporcionalno je – u slučajevima kada nije dostignuta zakonski definisana rodna kvota od 30 (trideset) odsto zastupljenosti žena na nivou političkog subjekta:

– nema povrede ustavnih prava

Činjenice

Okolnosti konkretnog slučaja se odnose na lokalne izbore 17. oktobra 2021. godine, na kojima je podnosilac zahteva bio kandidat za odbornika u Skupštini opštine Kamenica iz redova političkog subjekta Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës. Ovaj politički subjekt je osvojio 4 (četiri) mandata, dok je podnosilac zahteva uspeo da dobije 127 (sto dvadeset sedam) glasova, što nije bilo dovoljno da bude izabran za odbornika u Skupštini opštine. Međutim, nakon ostavke gđe. D.K., odbornica u

Kuvendit Komunal. Megjithatë, pas dorëheqjes së znj. D.K., anëtare e Kuvendit Komunal nga radhët e subjektit politik të lartcekur, të njëjtën, Komisioni Qendror i Zgjedhjeve e kishte zëvendësuar me znj. K.M., kandidate e të njëjtës gjini, gjithashtu nga i njëjti subjekt politik, e cila në zgjedhjet e mbajtura lokale kishte marrë katër (4) vota më pak se parashtruesi i kërkesës.

Parashtruesi i kërkesës kishte kontestuar zëvendësimin përkatës në Komisionin Qendror të Zgjedhjeve, dhe më pas, në Panelin Zgjedhor për Ankesa dhe Parashtrësia, si dhe në Gjykatën Supreme, duke pretenduar që janë cenuar të drejtat e tij për barazi para ligjit dhe ato zgjedhore sipas përcaktimeve të neneve 24 [Barazia para Ligjit] dhe 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] të Kushtetutës, respektivisht, sepse sipas pretendimit në rastin konkret të zëvendësimit, do të duhej t'i jepej përparësi rezultatit të votimit dhe jo zëvendësimit të anëtarëve të Kuvendit Komunal me kandidat nga e njëjta gjini, pasi që në nivel të Kuvendit Komunal kuota prej tridhjetë përqind (30%) ishte tejkaluar, duke pasur parasysh që prej njëzeteshtatë (27) anëtarëve të Kuvendit Komunal, pesëmbëdhjetë (15) apo 55.55 %, ishin meshkuj dhe dymbëdhjetë (12) apo 44.40 %, ishin femra. Në kontekst të këtyre pretendimeve, parashtruesi i kërkesës i ishte referuar edhe Aktgjykimit të Gjykatës në rastet KI45/20 dhe KI46/20 të 26 marsit 2021, me parashtruese *Tinka Kurti dhe Drita Millaku*, i cili ndër të tjera, kishte përcaktuar që kuotat gjinore duhet të zbatoheshin vetëm deri në arritjen e minimumit prej tridhjetë përqind (30%) brenda subjekteve politike, ndërsa përtej kuotave të përcaktuara në ligj, zëvendësimet përkatëse duhet të bazohen në meritat, përkatësisht votat e fituara në zgjedhjet përkatëse.

Autoritetet e lartcekura kishin refuzuar pretendimet e parashtruesit të kërkesës, ndër të tjera, sepse bazuar në paragrafët 3 dhe 4 të nenit 8 (Shpërndarja e vendeve në Kuvendin e Komunës), si dhe paragrafin 10.3 (a) të nenit 10 (Zëvendësimi i anëtarëve të Kuvendit të Komunës) të Ligjit nr. 03/L-072 për Zgjedhjet Lokale (i) të paktën tridhjetë përqind (30%) nga numri i përgjithshëm i vendeve të subjektit politik, duhet të plotësohen nga kandidatë të gjinisë së kundërt; dhe (ii) anëtarët e Kuvendit Komunal zëvendësohen nga kandidatë të së njëjtës gjini.

Skupštini opštine iz reda gore navedenog političkog subjekta, Centralna izborna komisija ju je zamenila gđom. K.M., kandidat istog pola, takođe iz istog političkog subjekta, koja je na lokalnim izborima dobila 4 (četiri) glasova manje od podnosioca zahteva. Podnosilac zahteva je osporio relevantnu zamenu u Centralnoj izbornoj komisiji, a potom i u Izbornom panelu za žalbe i predstavke, kao i u Vrhovnom sudu, tvrdeći da mu je povređeno pravo na jednakost pred zakonom i izborna prava prema odredbama člana 24. [Jednakost pred zakonom] i 45. [Pravo na izbor i učešće] Ustava, jer prema navodu, u konkretnom slučaju zamene, prednost treba dati rezultatu glasanja, a ne zameni odbornika Skupštine opštine sa kandidatim istog pola, pošto je na nivou Skupštine opštine prekoračena kvota od 30% (trideset procenata), uzimajući u obzir da su od 27 (dvadeset sedam) odbornika Skupštine opštine, 15 (petnaest) ili 55,55%, bili muškarci, a 12 (dvanaest) ili 44,40% žene. U kontekstu ovih tvrdnji, podnosilac zahteva se pozvao i na presudu Suda u slučajevima KI45/20 i KI46/20 od 26. marta 2021. godine, sa podnosiocima zahteva: *Tinka Kurti i Drita Millaku*, kojom je, između ostalog, utvrđeno da rodne kvote treba primenjivati samo do dostizanja minimuma od 30 % procenata (trideset) unutar političkih subjekata, dok preko kvota definisanih zakonom, dotične zamene moraju biti zasnovane na zaslugama, odnosno glasovima dobijenim na relevantnim izborima.

Gore navedeni organi su odbili tvrdnje podnosioca zahteva, između ostalog, i zbog toga što su na osnovu stavova 3 i 4 člana 8 (Raspodela mesta u skupštini opštine), kao i stava 10.3 (a) člana 10 (Zamena odbornika Skupštine opštine) Zakona br. 03/L-072 o lokalnim izborima (i) najmanje 30% (trideset procenata) od ukupnog broja mesta političkog subjekta moraju biti popunjena od kandidata suprotnog pola; i (ii) odbornike Skupštine opštine zamenjuju kandidati istog pola.

Ankesa e parashtruesit të kërkesës

Parashtruesi i kërkesës, para Gjykatës kontestoi vendimmarrjen e institucioneve përgjegjëse, duke pretenduar që të njëjtat janë nxjerrë në shkëlqe të të drejtave të garantuara me nenet 24 [Barazia para Ligjit] dhe 45 [Të drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] të Kushtetutës, në lidhje me nenin 14 (Ndalimi i diskriminimit) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe nenin 3 (E drejta për zgjedhje të lira) të Protokollit nr. 1 të Konventës së lartcekur.

Vlerësimi i Gjykatës

Gjykata fillimisht shtjelloi (i) parimet e përgjithshme të praktikës së saj gjyqësore dhe asaj të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, përkritazi me barazinë para ligjit dhe të drejtën për t'u zgjedhur; përfshirë ato që burojnë nga Opinionet dhe Raportet relevante të Komisionit të Venecias për barazi gjinore, në veçanti kuotave gjinore si masa të veçanta për të adresuar pabarazinë faktike në mes të gjinive në përfaqësim politik; dhe më pas (ii) zbatoi të njëjtat në rrethanat e rastit konkret.

Në këtë drejtim, Gjykata, duke u referuar edhe në parimet e përcaktuara përmes Aktgjykimit të Gjykatës në rastet KI45/20 dhe KI46/20, shqyrtoi: (i) nëse dallimi në trajtim është “i përcaktuar me ligj”; (ii) nëse dallimi në trajtim ka ndjekur një “qëllim legjitim”; dhe (iii) nëse ekziston një marrëdhënie e “proporcionalitetit” ndërmjet dallimit në trajtim dhe qëllimit që synohet të arrihet, dhe konstatoi që aktet e kontesuara nuk ishin nxjerrë në kundërshtim me të drejtat e parashtruesit të kërkesës, sepse bazuar në Ligjin nr.03/L-072 për Zgjedhjet Lokale, përfaqësimin minimal prej tridhjetë përqind (30%) përcaktohet edhe në nivel të subjektit politik dhe jo vetëm në nivel të Kuvendit Komunal. Përderisa përfaqësimi për tridhjetë përqind (30%) në Kuvendin Komunal përkatës ishte arritur, ky nuk ishte rasti në kontekst të subjektit politik.

Përfundimi

Gjykata konstatoi që, përcaktimi i përfaqësimit minimal të gjinisë pakicë në minimum tridhjetë përqind (30%), si e tillë është e domosdoshme, në mënyrë që të mundësojë përfaqësimin edhe të gjinisë së nënpërfaqësuar, respektivisht grave në Kuvendin Komunal të Kamenicës, duke saktësuar që parashtruesi i kërkesës nuk është diskriminuar

Žalba podnosioca zahteva

Podnosilac zahteva je pred Sudom osporavao odluke odgovornih institucija, navodeći da su do nete kršeći prava zagantovana članovima 24. [Jednakost pred zakonom] i 45. [Pravo na izbor i učešće] Ustava u vezi sa članom 14. (Zabrana diskriminacije) Evropske konvencije o ljudskim pravima i članom 3. (Pravo na slobodne izbore) Protokola br. 1 gore navedene Konvencije.

Nalazi Suda

Sud je prvo razradio (i) opšta načela svoje sudske prakse i načela Evropskog suda za ljudska prava u pogledu jednakosti pred zakonom i prava da bude biran; uključujući ona koja proizilaze iz relevantnih mišljenja i izveštaja Venecijanske komisije o rodnoj ravnopravnosti, posebno rodnih kvota kao posebnih mera za rešavanje stvarne nejednakosti između polova u političkoj zastupljenosti; a zatim (ii) primenio ista na okolnosti konkretnog slučaja. S tim u vezi, Sud je, takođe, pozivajući se na načela utvrđena presudom Suda u slučajevima KI45/20 i KI46/20, razmatrao: (i) da li je razlika u tretmanu „propisana zakonom“; (ii) da li je razlika u tretmanu imala „legitiman cilj“; i (iii) da li postoji odnos „srazmernosti“ između razlike u tretmanu i cilja koji se želi postići, i utvrdio da osporeni akti nisu doneti uz povredu prava podnosioca zahteva, jer na osnovu Zakona br. 03/ L-072 o lokalnim izborima, minimalna zastupljenost od 30% (trideset procenata) je takođe određena na nivou političkog subjekta a ne samo na nivou Skupštine opštine. I-ako je postignut 30% (trideset procenata) zastupljenosti u relevantnoj skupštini opštine, to nije bio slučaj u kontekstu političkog subjekta.

Zaključak

Sud je utvrdio da je određivanje minimalne zastupljenosti manjinskog pola od najmanje 30% (trideset procenata), kao takvog, neophodno kako bi se omogućila zastupljenost manje zastupljenog pola, odnosno žena, u Skupština opštine Kamenica, pojašnjavajući da podnosilac zahteva nije diskriminisan na osnovu pola, budući da je sledeći

në bazë të gjinisë, pasi që në radhë ishte kandidatja K.M., në kontekst të përmbushjes së kuotës minimale prej tridhjetë përqind (30%) përmes rezultatit zgjedhor në kuadër të subjektivit politik të lartcekur.

Neni 31 [E drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm]

KI137/23, parashtrues: *Naim Berisha*, Kërkesë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [Rev. nr. 451/2022], të 23 nëntorit 2022

Dështimi i Gjykatës Supreme për të dhënë përgjigje specifike në lidhje me pretendimin kryesor të parashtruesit të kërkesës – se ka qenë i diskriminuar në pagë gjatë periudhës kohore korrik 2011 – 30 prill 2015, në raport me kolegët e tij aktorë, përbën shkelje të së drejtës për arsyetim të vendimit gjyqësor, si një nga parakushtet e një vendimi të drejtë:

- shkelje e të drejtave kushtetuese.

Faktet

Rrethanat e rastit konkret ndërlidhen me një kontest pune, përkatësisht marrëdhënien e punës së parashtruesit të kërkesës, si aktor në Teatrin Kombëtar të Kosovës, të themeluar në vitin 2009 përmes kontratës me kohë të caktuar, të nënshkruar me Ministrinë e Kulturës, Rinisë dhe Sportit të Republikës së Kosovës. Sipas shkresave të lëndës, më 9 nëntor 2012, bazuar në Rregulloren e Qeverisë nr.5/2011 për gradimin dhe pagat e krijuesve dhe performuesve të kulturës dhe të punonjësve profesionistë të trashëgimisë kulturore, të 23 qershorit 2011, dhe pasi që kërkesat e tij ishin refuzuar nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, përmes padisë së paraqitur në Gjykatën Themelore në Prishtinë, parashtruesi i kërkesës kërkoi (i) ndryshimin e llojit të kontratës, gjegjësisht kalimin nga kontrata me afat të caktuar në kontratë të rregullt të punës, dhe (ii) kompensimin e dëmit material, të shkaktuar si pasojë e diskriminimit në pagë, në krahasim me kolegët e tij aktorë, përkatësisht aktorit Sh.K, i cili sipas parashtruesit, ishte klasifikuar me koeficient më të lartë të pagës. Gjykata Themelore refuzoi padinë e parashtruesit me arsyetimin se (i) nuk ishte plotësuar kriteri ligjor për ndryshimin e llojit të kontratës; dhe se (ii) nuk kishte diskriminim në vendin e punës në

na redu bio kandidat K.M., u kontekstu ispunjavanja minimalne kvote od 30% (trideset procenata) kroz izborni rezultat u okviru gore navedenog političkog subjekt.

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

KI137/23, podnosilac zahteva: *Naim Berisha*, Zahtev za ocenu ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo [Rev. br. 451/2022] od 23. novembra 2022. godine

Propust Vrhovnog suda da daje konkretne odgovore u vezi sa glavnom tvrdnjom podnosioca zahteva – da je bio diskriminisan u pogledu plate u periodu od jula 2011. do 30. aprila 2015. godine, u odnosu na svoje kolege glumce, predstavlja povredu prava na obrazloženje sudske odluke, kao jedan od uslova pravične odluke:

- povreda ustavnih prava.

Činjenice

Okolnosti konkretnog slučaja se odnose na radni spor, odnosno radni odnos podnosioca zahteva, kao glumca u Narodnom pozorištu Kosova, osnovanog 2009. godine ugovorom na određeno vreme sa Ministarstvom kulture, omladine i sporta Republike Kosovo. Prema spisima predmeta, 9. novembra 2012. godine, na osnovu Uredbe Vlade br. 5/2011 o unapređenju i platama stvaralaca i izvođača u kulturi i stručnih radnika kulturnog nasleđa od 23. juna 2011. godine, a nakon što je Ministarstvo kulture, omladine i sporta odbilo njegove zahteve, tužbom predloženom Osnovnom Sudu u Prištini, podnosilac zahteva je tražio (i) promenu vrste ugovora, odnosno prelazak sa ugovora o radu na određeno vreme na redovan ugovor o radu, i (ii) naknadu materijalne štete, prouzrokovane diskriminacijom u visini plate u poređenju sa svojim kolegama glumcima, odnosno glumcem Sh.K., koji je, prema podnosiocu zahteva, bio klasifikovan sa višim platnim koeficijentom. Osnovni sud je odbio tužbu podnosioca zahteva na osnovu toga što (i) nisu ispunjeni zakonski kriterijumi za promenu vrste ugovora; i da (ii) nije bilo diskriminacije na radnom mestu u odnosu na druge kolege glumce Narodnog pozorišta Kosova. Podnosilac zahteva je uložio žalbu Apelacionom sudu, koji ju je odbio, potvrđujući nalaze Osnovnog suda. U

raport me kolegët tjerë aktorë të Teatrit Kombëtar të Kosovës. Parashtruesi i kërkesës kishte paraqitur ankesë në Gjykatën e Apelit, e cila e refuzoi atë, duke vërtetuar gjetjet e Gjykatës Themelore. Në ndërkohë, më 12 maj 2015, Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit kishte aprovuar kërkesën e parashtruesit të kërkesës për kalimin nga kontrata me afat të caktuar në kontratë të rregullt të punës dhe kjo çështje nuk ishte më kontestuese për parashtruesin e kërkesës. Për pasojë, ndaj Aktgjykimit të Gjykatës së Apelit, parashtruesi i kërkesës kishte ushtruar kërkesë për revizion në Gjykatën Supreme, duke pretenduar se Gjykata e Apelit ka dështuar të vlerësoj diskriminimin në pagë të paditësit në raport me aktorin Sh.K. Gjykata Supreme e kishte refuzuar si të pabazuar revizionin e parashtruesit të kërkesës, duke konfirmuar gjetjet e Gjykatës Themelore dhe asaj të Apelit.

Ankesa e parashtruesit të kërkesës

Parashtruesi i kërkesës pretendoi shkeljen e të drejtave kushtetuese të tij të garantuara me nenet 22 [Zbatimi i Drejtpërdrejtë i Marrëveshjeve dhe Instrumenteve Ndërkombëtare], 23 [Dinjiteti i Njeriut], 24 [Barazia para Ligjit], 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] dhe 49 [E Drejta e Punës dhe Ushtrimit të Profesionit] të Kushtetutës, si dhe nenet 6 (E drejta për një proces të rregullt) dhe 14 (Ndalimi i diskriminimit) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, sepse sipas tij, Gjykata Supreme në arsyetimin e saj ka trajtuar çështjen e kalimit nga kontrata me afat të caktuar në atë me afat të pacaktuar, e cila çështje është zgjidhur në vitin 2015 dhe si e tillë nuk është më kontestuese, por nuk ka trajtuar çështjen e diskriminimit në pagë të parashtruesit të kërkesës në raport me kolegët tjerë aktorë, përkatësisht aktorin SH.K, nga 1 korriku 2011 deri më 30 prill 2015.

Vlerësimi i Gjykatës

Gjykata (i) së pari shtjelloi parimet e përgjithshme lidhur me të drejtën për vendim të arsyetuar, dhe (ii) aplikoi të njëjtat në rrethanat e rastit konkret. Ashtu siç sqarohet në Aktgjykim, Gjykata theksoi se thelbi i pretendimit të parashtruesit të kërkesës kërkonte përgjigje specifike nga ana e Gjykatës Supreme në adresimin e çështjes nëse i njëjti ishte diskriminuar në pagë për periudhën 1 korrik 2011 – 30 prill 2015, në raport me kolegët e tij aktorë.

međuvremenu, 12. maja 2015. godine, Ministarstvo kulture, omladine i sporta je odobrilo zahtev podnosioca za prelazak sa ugovora o radu na određeno vreme na redovan ugovor o radu i ovo pitanje za podnosioca više nije bilo sporno. Kao rezultat toga, protiv presude Apelacionog suda, podnosilac je podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu, tvrdeći da je Apelacioni sud propustio da oceni diskriminaciju u visini plate tužioca u odnosu na glumca Sh.K.. Vrhovni sud je odbio kao neosnovanu reviziju podnosioca zahteva, potvrđujući nalaze Osnovnog suda i Apelacionog suda.

Žalba podnosioca zahteva

Podnosilac zahteva je navodio povredu ustavnih prava, zagwarantovanih članovima 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 23. [Ljudsko dostojanstvo], 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 49. [Pravo na rad i obavljanje profesije] Ustava, kao i članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i 14. (Zabrana diskriminacije) Evropske konvencije o ljudskim pravima, jer se prema njemu, Vrhovni sud u obrazloženju bavio pitanjem prelaska sa ugovora na određeno vreme na ugovor na neodređeno vreme, koje je rešeno 2015. godine i kao takvo više nije sporno, ali se nije bavio pitanjem diskriminacije u visini plate podnosioca zahteva u odnosu na ostale kolege glumce, odnosno glumca Sh.K., od 1. jula 2011. godine do 30. aprila 2015. godine.

Ocena Suda

Sud je (i) prvo razradio opšta načela u vezi sa pravom na obrazloženu odluku, i (ii) iste primenio na okolnosti konkretnog slučaja. Kao što je pojašnjeno u presudi, Sud je istakao da je suština tvrdnji podnosioca zahteva konkretan odgovor Vrhovnog suda, koji bi se bavio pitanjem da li je bio diskriminisan u visini plate u periodu od 1. jula 2011. godine – 30. aprila 2015. godine u odnosu na svoje kolege glumice. U ovom sporu, Sud je ocenio da je

Në këtë kontest, Gjykata vlerësoi se, Gjykata Supreme është dashur të trajtojë pretendimin e parashtruesit të kërkesës me saktësi, ashtu siç i njëjti në mënyrë specifike e kishte ngritur në kërkesën e tij për revizion

Përfundimi

Në fund, Gjykata vlerësoi se në rastin konkret ka pasur shkelje të së drejtës për një vendim të arsyetuar, si komponentë e së drejtës për gjykim të drejtë, e garantuar me paragrafin 1 të nenit 31 të Kushtetutës në ndërlidhje me paragrafin 1 të nenit 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Për pasojë, Gjykata nëpërmjet Aktgjykimit të saj obligoi Gjykatën Supreme që në rivendosjen e kësaj çështje, të vlerësojë nëse në rastin e parashtruesit të kërkesës, ka ekzistuar diskriminimi në pagë ose jo, pa paragjykim në vlerësimin e Gjykatës Supreme përkitazi me këtë çështje.

KI186/22, parashtrues: *Malush, Sejdi, Hysni, Skender, Enver, Sherif, Mehdi, Xhevat, Qemajl dhe Jakup Berisha*, Kërkesë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Aktvendimit të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [Rev. nr. 550/2021], të 6 qershorit 2022.

Refuzimi i Gjykatës Supreme për trajtimin e meritave të revizionit të parashtruesve të kërkesës dhe hedhja poshtë e revizionit si i palejuar për shkak të vlerës së kontestit – si rezultat i interpretimit të gabuar të ligjit në lidhje me mënyrën e precizimit të vlerës së kontestit të kërkesëpadisë, përbën shkelje të së drejtës për “qasje në gjykatë dhe drejtësi”, si pjesë e gjykimit të drejtë dhe të paanshëm:

- shkelje e të drejtave kushtetuese

Faktet

Rrethanat e rastit konkret ndërlidhen me një kontest pronësor lidhur me një paluajtshmëri në komunën e Suharekës. Sipas shkresave të lëndës, rezulton që më 1 qershor 2001, paditësi E.B. kishte parashtruar padi në Gjykatën Komunale në Suharekë për vërtetimin e të drejtës së pronësisë së pronës kontestuese, të cilës i ishin bashkangjitur edhe parashtruesit e tjerë të kërkesës, në cilësi të bashkëpaditësve. Më 9 mars 2010, Gjykata Komunale në Suharekë, në seancë përgatitore kishte precizuar padinë për sa i përket vlerës së kontestit, duke e rritur atë në shumën prej njëzetë mijë

Vrhovni sud trebalo tačno da razmatra tvrdnju podnosioca zahteva onako kako ju je on konkretno naveo u svom zahtevu za reviziju.

Zaključak

Na kraju, Sud je ocenio da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na obrazloženu odluku, kao komponenta prava na pravično suđenje zagarantovanog stavom 1, člana 31. Ustava u vezi sa stavom 1, člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Kao rezultat toga, Sud je svojom presudom obavezao Vrhovni sud da ponovo preispita ovaj slučaj, da oceni da li je u slučaju podnosioca zahteva postojala diskriminacija u plati ili ne, bez prejudiciranja ocene Vrhovnog suda u vezi sa ovim slučaj.

KI186/22, podnosilac zahteva: *Malush, Sejdi, Hysni, Skender, Enver, Sherif, Mehdi, Xhevat, Qemajl i Jakup Berisha*, Zahtev za ocenu ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Republike Kosovo [Rev. br. 550/2021] od 6. juna 2022. godine

Odbijanje Vrhovnog suda da razmatra meritum revizije podnosilaca zahteva i odbijanje revizije, kao nedozvoljene, zbog vrednosti spora – kao rezultat pogrešnog tumačenja zakona u vezi sa načinom preciziranja vrednosti spora tužbenog zahteva, predstavlja povredu prava na “pristup sudu i pravdi”, kao deo pravičnog i nepristrasnog suđenja:

-povreda ustavnih prava

Činjenice

Okolnosti konkretnog slučaja su se odnosile na imovinski spor u vezi sa nepokretnošću u opštini Suva Reka. Prema spisima predmeta, proizilazi da je 1. juna 2001. godine tužilac E.B podneo tužbu Opštinskom sudu u Suvoj Reci za utvrđivanje prava svojine na spornoj imovini kojoj su se pridružili i drugi podnosioci zahteva u svojstvu sutužilaca. Dana 9. marta 2010. godine, Opštinski sud u Suvoj Reci je na pripremljenoj sednici precizirao tužbu u smislu vrednosti spora, uvećavši je na iznos od dvadeset hiljada (20.000.00) evra u skladu sa kojom su podnosioci zahteva izvršili

(20,000.00) euro, konform së cilës ishte bërë edhe pagesa e diferencës së taksës gjyqësore nga parashtruesit e kërkesës.

Nga viti 2004 deri në vitin 2018, çështja ishte kthyer dhe rikthyer disa herë në rivendosje. Përfundimisht, në vitin 2018, Dega në Suharekë e Gjykatës Themelore në Prizren, në procedurën e përsëritur kishte nxjerr Aktgjykimin [C. nr. 224/18], me të cilin kishte aprovuar në tërësi padinë e parashtruesve të kërkesës dhe kishte vërtetuar se të njëjtit janë bashkëpronarë kadastral të pronës kontestuese, secili në masën ideale përkatëse. Kundër këtij Aktgjykimi, Komuna e Suharekës kishte parashtruar ankesë në Gjykatën e Apelit, me ç'rast kjo e fundit aprovoi ankesën e të paditurës, duke ndryshuar Aktgjykimin e Gjykatës Themelore dhe duke refuzuar në tërësi padinë e parashtruesve të kërkesës. Këta të fundit, parashtruan kërkesën për revizion në Gjykatën Supreme, e cila e hodhi poshtë të njëjtën si të palejuar, me arsyetimin se vlera e kontestit në shumën prej pesëqind (500) marka gjermane, është nën vlerën e nevojshme në bazë të së cilës lejohet shqyrtimi meritor i revizionit bazuar në ligjin e aplikueshëm.

Ankesa e parashtruesit të kërkesës

Para Gjykatës, parashtruesit e kërkesës pretenduan shkelje të së drejtës së tyre për gjykim të drejtë të garantuar me nenin 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] dhe të së drejtës për mjete juridike të garantuar me nenin 32 [E Drejta për Mjete Juridike] të Kushtetutës, pasi, sipas tyre, (i) bazuar në kërkesën e Gjykatës Komunale në Suharekë, më 9 mars 2010, ishte bërë precizimi i vlerës së kontestit në njëzetë mijë (20.000) euro, dhe si pasojë ishte paguar edhe diferenca e taksës gjyqësore, e cila i ishte bashkëngjitur si provë shkresave të lëndës; ndërsa (ii) Gjykata Supreme nuk e kishte shqyrtuar në merita revizionin, por e kishte hedhur atë si të palejuar, me arsyetimin se vlera e kontestit, sipas ligjit të aplikueshëm, ishte nën vlerën e kërkuar për të ushtruar efektivisht këtë mjet ligjor, pa i shqyrtuar në mënyrën e duhur shkresat e lëndës.

Vlerësimi i Gjykatës

Gjykata fillimisht (i) shtjelloi parimet e përgjithshme të praktikës së saj gjyqësore dhe asaj të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, përkritazi me parimin e “*qasjes në gjykatë*”; dhe (ii) më pas, i aplikoi të njëjtat në rrethanat e rastit

uplatu razlike sudske takse. Od 2004. do 2018. godine predmet je više puta vraćan na presuđivanje. Konačno, 2018. godine, filijala u Suvoj Reci Osnovnog suda u Prizrenu je u ponovljenom postupku doneo presudu [C. br. 224/18], kojom je u potpunosti usvojio tužbu podnosilaca zahteva i utvrdio da su isti katastarski suvlasnici sporne imovine, svaki u relevantnom idealnom delu. Protiv ove presude, opština Suva Reka je uložila žalbu Apelacionom sudu, prilikom čega je poslednje navedeni usvojio žalbu tužene, preinačio presudu Osnovnog suda i u potpunosti odbio tužbu podnosilaca zahteva. Poslednje navedeni su podneli zahtev za reviziju Vrhovnom sudu, koji je isti odbio, kao nedozvoljen, sa obrazloženjem da je vrednost spora u iznosu od petsto (500) nemačkih maraka ispod neophodne vrednosti na osnovu kojeg je dozvoljeno meritorno razmatranje revizije na osnovu primenjivog zakona.

Žalba podnosilaca zahteva

Podnosioci zahteva su pred Sudom navodili povredu prava na pravično suđenje, zagarantovano članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i prava na pravno sredstvo, zagarantovano članom 32. [Pravo na pravno sredstvo] Ustava, jer je, prema njima, (i) na osnovu zahteva Opštinskog suda u Suvoj Reci, 9. marta 2010. godine, precizirana vrednost spora na dvadeset hiljada (20.000) evra i shodno tome je izvršena uplata razlike sudske takse koja je priložena kao dokaz spisima predmetu; a (ii) Vrhovni sud nije razmotrio meritum revizije, već ju je odbio, kao nedozvoljenu, na osnovu toga što je vrednost spora, prema važećem zakonu, bila ispod vrednosti potrebne za efektivno korišćenje ovog pravnog sredstva, bez propisnog razmatranja spisa predmeta.

Ocena Suda

Sud je prvo (i) razradio opšta načela svoje sudske prakse i prakse Evropskog suda za ljudska prava, u vezi sa načelom „*pristupa sudu*“; i (ii) nakon

konkret. Gjykata, ndër tjerash, rikujtoi se, në parim, e drejta për gjykim të drejtë dhe të paanshëm nuk reflekton vetëm të drejtën për të filluar procedura, por edhe të drejtën për të marrë një zgjidhje të kontestit përkatës nga një gjykatë.

Përfundimi

Gjykata vlerësoi se mospranimi i shqyrtimit në merita të kërkesës për revizion nga ana e Gjykatës Supreme, pa vlerësuar faktin që vlera e kontestit përkatës ishte ndryshuar përgjatë procedurave gjyqësore, përbën një të metë procedurale të pakapërcyeshme e cila bie në kundërshtim me të drejtat e lartcekura të Kushtetutës dhe Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, sepse konkluzionet e Gjykatës Supreme rezultuan në pamundësinë e parashtresve të kërkesës për të pasur *“qasje në gjykatë dhe drejtësi”*, dhe rrjedhimisht edhe në mohimin e së drejtës për mjet efektiv juridik dhe mbrojtje gjyqësore të të drejtave.

KI43/23, [parashtrues: Armend Hamiti](#), Vlerësimi i kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [AA. nr. 37/22], të 18 janarit 2023

Mosarsyetimi i Gjykatës Supreme në lidhje me pretendimet kryesore të parashtresit të kërkesës, përkatësisht: (i) ligjshmërinë e përbërjes së Panelit Hetimor, në rastet e procedurave disiplinore ndaj prokurorëve; (ii) suspendimin e procedurës disiplinore; dhe (iii) vendosjen e rastit nga Paneli hetimor jashtë afatit ligjor, përbën shkelje të së drejtës për arsyetim të vendimit gjyqësor:

- shkelje e të drejtave kushtetuese

Faktet

Rrethanat e rastit konkret ndërlidhen me procedurat disiplinore të iniciuara nga Kryeprokurori i Prokurorisë Themelore, në cilësinë e Autoritetit kompetent bazuar në ligjin e aplikueshëm, ndaj parashtresit të kërkesës, i cili ushtron funksionin e Prokurorit në Departamentin për Krime të Rënda në Prokurorinë Themelore në Prishtinë. Procedurat e lartcekura ishin iniciuar, pasi që përmes një portali, ishte publikuar një lajm me disa fotografi të një takimi në mes të parashtresit të kërkesës dhe Sh.K., i dënuar për vepra të ndryshme penale. Si rrjedhojë, në bazë të shkresave të lëndës, KPK

toga, primenoi iste na okolnosti konkretnog slučaja. Sud je, između ostalog, podsetio da, u principu, pravo na pravično i nepristrasno suđenje ne odražava samo pravo na pokretanje postupka, već i pravo da se relevantni spor reši od strane suda.

Zaključak

Sud je ocenio da neprihvatanje meritornog razmatranja zahteva za reviziju od strane Vrhovnog suda, bez utvrđivanja činjenice da je vrednost relevantnog spora promenjena tokom sudskih postupaka predstavlja nepremostiv proceduralni nedostatak koji je u suprotnosti sa gore navedenim pravima Ustava i Evropske konvencije o ljudskim pravima, jer su zaključci Vrhovnog suda za posledicu imali nemogućnost podnosioca zahteva da imaju *„pristup sudu i pravdi“*, a samim tim i uskraćivanje prava na delotvorno pravno sredstvo i sudsku zaštitu prava.

KI43/23, [podnosilac zahteva: Armend Hamiti](#), O-cena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo [AA. br. 37/22] od 18. januara 2023. godine

Neobrazloženje Vrhovnog suda u vezi sa glavnim navodima podnosioca zahteva, odnosno: (i) zakonitošću sastava Istražnog veća u slučajevima disciplinskog postupka protiv tužilaca; (ii) obustavom disciplinskog postupka; i (iii) odlučivanjem slučaja od strane Istražnog veća van zakonskog roka, predstavlja povredu prava na obrazloženu sudsku odluku:

- povreda ustavnih prava

Činjenice

Okolnosti konkretnog slučaja se odnose na disciplinske postupke koje je pokrenuo glavni tužilac Osnovnog tužilaštva, u svojstvu nadležnog organa na osnovu važećeg zakona, protiv podnosioca zahteva, koji vrši funkciju tužioca u Odeljenju za Teška krivična dela u Osnovnom tužilaštvu u Prištini. Gore navedeni postupci su pokrenuti nakon što je preko portala objavljena vest sa više fotografija sa jednog sastanka podnosioca zahteva i Sh.K., osuđenog za različita krivična dela. Kao rezultat toga, na osnovu dokumentacije slučaja, TSK je

themeloi Panelin Hetimor për Zhvillimin e Hetimeve Disiplinore ndaj parashtruesit të kërkesës. Këtij paneli, më pas iu ndryshua përbërja nga kryesuesi i KPK-së, me qëllim të zëvendësimit të njërit nga anëtarët e panelit, me arsyetimin se i njëjti gjendej në pushim vjetor. Parashtruesi i kërkesës iu drejtua më pas Agjencisë për Parandalim të Korrupsionit (APK), nga e cila kërkoi që të vlerësojë nëse iniciimi i procedurës disiplinore nga eprori i parashtruesit të kërkesës, në cilësi të Autoritetit kompetent, paraqet konflikt të interesit. KPK suspendoi procedurën disiplinore deri në vendimmarrjen e APK-së, e cila pas shqyrtimit të kërkesës, konstatoi që iniciimi i procedurës disiplinore nga ana e eprorit të parashtruesit, nuk përbënte konflikt të interesit.

Në ndërkohë, parashtruesi i kërkesës kërkoi nga KPK (i) zëvendësimin e anëtarit të Panelit Hetimor me arsyetimin se i njëjti është nxjerrë kundërligjshëm nga organi jokompetent, respektivisht kryesuesi i KPK-së dhe jo nga KPK si organ kolegjal; (ii) suspendimin e procedurës disiplinore me arsyetimin se i njëjti është zhvilluar në kundërshtim me legjislacionin në fuqi; (iii) kontestoi mandatin e Panelit Hetimor me arsyetimin se të njëjtit i ka skaduar afati ligjor për ndërmarrjen e veprimeve hetimore; si dhe kërkoi (iv) përjashtimin e të gjithë anëtarëve të Panelit Hetimor, me arsyetimin se të gjithë anëtarët përkatës janë nga vendi i tij i lindjes.

Sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, (i) më 1 nëntor 2022, Paneli Hetimor ia dorëzoi KPK-së Raportin hetimor, sipas të cilit, veprimet e parashtruesit të kërkesës, kishin rezultuar në shkelje të nenit 6 (Shkeljet disiplinore për prokurorë) të Ligjit nr. 06/L-057 për Përgjegjësinë Disiplinore të Gjyqtarëve dhe Prokurorëve; (ii) më 2 nëntor 2022, KPK protokolloi vendimin për refuzimin e kërkesës së parashtruesit të kërkesës për përjashtimin e tre (3) anëtarëve të Panelit Hetimor, si dhe obligoi këtë fundit që të vazhdojë me zhvillimin e hetimeve dhe të dorëzojë raportin me shkrim brenda afatit të përcaktuar; ndërsa (iii) më 29 nëntor 2022, KPK e aprovoi Raportin hetimor si të bazuar dhe si pasojë i shqiptoi parashtruesit të kërkesës sanksionin disiplinor “*Vërejtje publike me shkrim*”. Ky vendim u vërtetua nga Gjykata Supreme.

osnovo Istražno veće za sprovođenje disciplinskih istraga protiv podnosioca zahteva. Sastav ovog veća je potom promenio predsedavajući TSK-a, kako bi zamenio jednog od članova veća, na osnovu toga što je isti bio na godišnjem odmoru. Podnosilac zahteva se nakon toga obratio Agenciji za sprečavanje korupcije (ASK), od koje je tražio da proceni da li pokretanje disciplinskog postupka od strane nadređenog podnosioca zahteva, kao nadležnog organa, predstavlja sukob interesa. TSK je obustavio disciplinski postupak do donošenja odluke ASK, koja je nakon ispitivanja zahteva utvrdila da pokretanje disciplinskog postupka od strane pretpostavljenog podnosioca zahteva ne predstavlja sukob interesa. U međuvremenu, podnosilac zahteva je tražio od TSK-a (i) da se zameni član Istražnog veća na osnovu toga što je isti nezakonito izdat od strane nenadležnog organa, odnosno od strane predsedavajućeg TSK-a, a ne TSK-a kao kolegijalnog organa; (ii) obustavljanje disciplinskog postupka na osnovu toga što je vođen u suprotnosti sa zakonskim propisima koji su na snazi; (iii) osporio je mandat Istražnog veća na osnovu toga što je istekao zakonski rok za preduzimanje istražnih radnji; i zatražio je (iv) isključenje svih članova Istražnog veća, na osnovu toga što su svi relevantni članovi iz njegovog mesta rođenja.

Prema pojašnjenjima koja su data u presudi, (i) dana 1. novembra 2022. godine, Istražno veće je TSK-u dostavilo istražni izveštaj, prema kojem su radnje podnosioca zahteva dovele do povrede člana 6. (Disciplinski prekršaji za tužioce) Zakona br. 06/L-057 o Disciplinskoj odgovornosti sudija i tužilaca; (ii) dana 2. novembra 2022. godine, TSK je stavio u protokol odluku u vezi sa odbijanjem zahteva podnosioca zahteva za razrešenje tri (3) člana Istražnog veća, i takođe je obavezao ovo ponašanje da nastavi sa istragom i podnese pismeni izveštaj unutar roka koji je postavljen; sa druge strane (iii) dana 29. novembra 2022. godine, TSK je odobrio istražni izveštaj kao osnovan i kao posledicu je izrekao podnosiocu zahteva disciplinsku kaznu „*Pismena javna opomena*“. Ova odluka je potvrđena i od strane Vrhovnog suda.

Ankesa e parashtruesit të kërkesës

Parashtruesi i kërkesës pretendoi se KPK dhe Gjykata Supreme kanë cenuar të drejtën e tij kushtetuese për një gjykim të drejtë dhe të paanshëm të garantuar me nenin 31 [E drejta në Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, pasi që nuk kanë arsyetuar vendimet e tyre, respektivisht, nuk kanë shqyrtuar fare pretendimet ankimore të tij, që ndërlidheshin, mes tjerash, (i) me kompetencën ligjore të kryesuesit të KPK-së për zëvendësimin e anëtarit të Panelit Hetimor; (ii) ligjshmërinë e suspendimit të procedurës disiplinore gjatë kohës sa rasti ishte në trajtim përkitazi me konfliktin e interesit në AKP; (iii) me pretendimin se Panelit Hetimor i kishte kaluar mandati si rezultat i skadimit të afatit ligjor për ndërmarrjen e veprimeve hetimore; si dhe (iv) procedimin e raportit të Panelit Hetimor në KPK përderisa kjo e fundit ende nuk kishte marrë vendim lidhur me kërkesën e përjashtimit të anëtarëve të këtij paneli.

Vlerësimi i Gjykatës

Gjykata fillimisht (i) shtjelloi parimet e përgjithshme lidhur me të drejtën për vendim të arsyetuar gjyqësor, siç garantohen përmes nenit 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] në lidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut; dhe (ii) më pas i zbatoi të njëjtat në rrethanat e rastit konkret. Në këtë kontekst dhe sipas parimeve të përgjithshme dhe dispozitave relevante në fuqi, të shtjelluara në mënyrë të detajuar në Aktgjykim, Gjykata vlerësoi se, Gjykata Supreme përmes vendimit të kontestuar nuk kishte adresuar pretendimet thelbësore të ngritura nga parashtruesi i kërkesës që ndërlidheshin, mes tjerash, me (i) ligjshmërinë e përbërjes së Panelit Hetimor; (ii) suspendimin e procedurës disiplinore; si dhe (iii) vendosjen e rastit nga Paneli hetimor jashtë afatit ligjor. Për pasojë, Gjykata, me qëllim që vendimi i Gjykatës Supreme të jetë në përputhje me të drejtën e parashtruesit të kërkesës për një vendim të arsyetuar gjyqësor, ktheu të njëjtin në rishqyrtim në Gjykatën Supreme.

Përfundimi

Žalba podnosioca zahteva

Podnosilac zahteva je tvrdio da su TSK i Vrhovni sud povredili njegovo ustavno pravo na pravično i nepristrasno suđenje koje je zagantovano članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima, pošto isti nisu obrazložili svoje odluke, odnosno uopšte nisu razmatrali njegove žalbene navode, koji su se, između ostalog, odnosili (i) na pravnu nadležnost predsedavajućeg TSK-a da zameni člana Istražnog veća; (ii) zakonitost obustave disciplinskog postupka dok se slučaj bio na razmatranju u vezi sa sukobom interesa u ASK-u; (iii) sa tvrdnjom da je istekao mandat Istražnom veću usled isteka zakonskog roka za preduzimanje istražnih radnji; kao i (iv) procesuiranje izveštaja Istražnog veća u TSK, iako ovo potonje još uvek nije donelo odluku u vezi sa zahtevom za isključenje članova ovog veća.

Ocena Suda

Sud je prvo (i) razradio opšte principe u vezi sa pravom na obrazloženu sudska odluku, kao što je zagantovano članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava; i (ii) zatim je primenio iste na okolnosti ovog konkretnog slučaja. U tom kontekstu i prema opštim principima i relevantnim odredbama koje su na snazi, a koje su detaljno razrađene u presudi, Sud je ocenio da Vrhovni sud u osporenoj odluci nije razmotrio suštinske navode koje je podnosilac zahteva izneo, a koji se odnose, između ostalog, na (i) zakonitost sastava Istražnog veća; (ii) obustavu disciplinskog postupka; kao i na (iii) odlučivanje o predmetu od strane Istražnog veća van zakonskog roka. Shodno tome, Sud je, kako bi odluka Vrhovnog suda bila u skladu sa pravom podnosioca zahteva na obrazloženu sudska odluku, istu vratio Vrhovnom sudu na ponovno razmatranje.

Zaključak

Aktgjykimi sqaron që konstatimet e Gjykatës në këtë Aktgjykim ndërlidhen vetëm me garancitë procedurale, përkatësisht të drejtën e parashtruesit të kërkesës për një proces të paanshëm dhe pavarur gjyqësor në kontekst të vendimit të arsyetuar gjyqësor. Aktgjykimi nuk paragjykon epilogun e procedurave të mëtejme gjyqësore. Për më tepër, Aktgjykimi vë theks në faktin që parashtruesi i kërkesës, përkatësisht prokurorët, janë të mveshur me petkun e ushtrimit të një detyre zyrtare që ngërthen përgjegjësi të larta në kontekst të administrimit të drejtësisë brenda sistemit juridik të Republikës së Kosovës. Detyrat dhe kompetencat e prokurorëve ngërthejnë detyrimin e ushtrimit të funksionit në mënyrë të pavarur, paanshme, të drejtë dhe objektive, duke zbatuar standardet më të larta të kujdesit, sjelljes së ndershme dhe profesionale, me qëllim të ruajtjes së integritetit të institucionit, përfshirë duke zbatuar parimin kyç në drejtësi të sigurimit të trajtimit të barabartë para ligjit, pa diskriminim të asnjë lloji, duke respektuar të drejtat dhe liritë e qytetarëve të përcaktuara me Kushtetutën e Republikës së Kosovës dhe instrumenteve ndërkombëtare, të cilat zbatohen drejtpërdrejt në Republikën e Kosovës.

KI103/23, parashtrues: Zyra e Rregullatorit për Energji e Republikës së Kosovës, Kërkesë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [Arj.nr.116/2022], të 9 marsit 2023

Konstatimi i gjykatave të rregullta se, vendimi i Zyrës së Rregullatorit të Energjisë për t'ia faturuar qytetarëve të Republikës së Kosovës koston e rrymës së humbur në sistemin e transmisionit dhe shpërndarjes – si rezultat i mos pagesës së faturave të energjisë elektrike nga 4 (katër) komunat veriore të Kosovës - është diskriminues dhe shkel parimin e barazisë para ligjit, është në përputhje me të drejtën për arsyetim të vendimit dhe nuk përbën vendim arbitrar apo qartazi të paarsyeshëm:

- mos shkelje e të drejtave kushtetuese

Faktet

Rrethanat e rastit konkret ndërlidhen me padinë e Avokatit të Popullit (i) për anulimin si të kundërligjshëm të Vendimit të 6 shkurtit 2012 të Zyrës së Rregullatorit për Energji “për reduktimin e humbjeve të shpërndarjes së energjisë

U presudi se pojašnjava da se nalazi Suda u ovoj presudi odnose samo na proceduralne garancije, odnosno na pravo podnosioca zahteva na jedan nepristrasan i nezavisan sudski postupak u kontekstu obrazložene sudske odluke. Presuda ne prejudicira epilog daljeg sudskog postupka. Pored toga, u presudi se naglašava činjenica da je podnosilac zahteva, odnosno da su tužioc i pod okriljem vršenja jedne službene dužnosti, što podrazumeva i visoke odgovornosti u kontekstu sprovođenja pravde u okviru pravnog sistema Republike Kosovo. Dužnosti i ovlašćenja tužilaca obuhvataju obavezu da funkciju obavljaju nezavisno, nepristrasno, pravično i objektivno, primenjujući najviše standarde staranja, poštenog i profesionalnog ponašanja, u cilju očuvanja integriteta institucije, uključujući primenu ključnog principa u pravosuđu, odnosno obezbeđivanja jednakog tretmana pred zakonom, bez diskriminacije bilo koje vrste, uz poštovanje svih prava i sloboda građana koja su definisana u Ustavu Republike Kosova i u međunarodnim instrumentima, koji se direktno primenjuju u Republici Kosova.

KI103/23, podnosilac zahteva: Regulatorni ured za energiju Republike Kosovo, Zahtev za ocenu ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo [Arj. br. 116/2022] od 9. marta 2023. godine

Zaključak redovnih sudova da je odluka Regulatornog ureda za energiju da naplati građanima Republike Kosovo iznos izgubljene električne energije u sistemu prenosa i raspodele – kao rezultat neplaćanja računa za električnu energiju od strane 4 (četiri) opštine na severu Kosova-predstavlja diskriminaciju i krši načelo jednakosti pred zakonom i u skladu je sa pravom na obrazloženu odluku i ne predstavlja proizvoljnu ili neobrazloženu odluku:
- nema povrede ustavnih prava

Činjenice

Okolnosti konkretnog slučaja se odnose na tužbu Ombudsmana (i) za poništenje kao nezakonite odluke od 6. februara 2012. godine Regulatornog ureda za energiju „za smanjenje gubitaka distri-

elektrike”; si dhe (ii) kërkesën për kompensimin e dëmit konsumatorëve të cilët janë faturuar për shpenzimin e energjisë elektrike në katër (4) komunat veriore të Republikës së Kosovës. Avokati i Popullit para gjykatave të rregullta kishte pretenduar, ndër tjerash, që (i) faturimi i energjisë elektrike të shpenzuar në katër (4) komunat veriore të Republikës së Kosovës tek konsumatorët e tjerë që banojnë në komunat tjera të Republikës së Kosovës, paraqet shkelje të Ligjit nr.05/L-084 për Rregullatorin e Energjisë dhe Ligjit nr.05/L-085 për Energjinë Elektrike; dhe (ii) kjo praktikë e faturimit paraqet shkelje të së drejtës në pronë të garantuar me nenin 46 [Mbrojtja e Pronës] të Kushtetutës dhe shkelje të së drejtës për barazi para ligjit të garantuar me nenin 24 [Barazia para Ligjit] të Kushtetutës. Pas vlerësimit të pretendimeve të Avokatit të Popullit, Gjykata Themelore kishte anuluar si të kundërligjshëm Vendimin e lartcekur të Zyrës për Rregullatorin për Energji dhe kishte urdhëruar kthimin e shumës së faturuar, respektivisht kompensimin e dëmit konsumatorëve të cilët janë faturuar për shpenzimin e energjisë elektrike në katër (4) komunat veriore të Republikës së Kosovës për periudhën 6 shkurt 2012 deri më 20 tetor 2017, në vlerën prej dyzet milionë e tetëqind e pesëdhjetë e pesë mijë e katërqind e tetëdhjetë euro (40.855.480.00 EUR). Konstatimi i Gjykatës Themelore, u konfirmua nga Gjykata e Apelit dhe Gjykata Supreme. Sipas gjykatave të rregullta, në esencë dhe ndër tjerash, pavarësisht që Zyra për Rregullatorin për Energji ka kompetencën lidhur me trajtimin e parametrave rregullative dhe faturimin e kostos së rrymës së humbur në sistemin e transmissioinit dhe shpërndarjes, të faturuarit e humbjeve të shkaktuara në katër (4) komunat veriore të Republikës së Kosovës tek konsumatorët tjerë të Republikës së Kosovës, kishte rezultuar në trajtim të pabarabartë të qytetarëve, në kundërshtim me përcaktimet e nenit 55 [Kufizimi i të Drejtave dhe Lirive Themelore] të Kushtetutës dhe Ligjit nr.05/L-021 për Mbrojtjen nga Diskriminimi, sepse nuk ka pasur qëllim legjitim dhe proporcionalitet ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit të synuar.

Ankesa e parashtruesit të kërkesës

Parashtruesi i kërkesës, përkatësisht Zyra e Rregullatorit për Energji, para Gjykatës kontestoi

bucije električne energije”; kao i (ii) zahtev za nadoknadu štete potrošačima kojima se fakturiše potrošnja električne energije u četiri (4) opštine na severu Republike Kosovo. Ombudsman je pred redovnim sudovima tvrdio, između ostalog, da (i) fakturisanje električne energije potrošene u četiri (4) severne opštine Republike Kosovo drugim potrošačima koji žive u drugim opštinama Republike Kosovo, predstavlja kršenje Zakona br. 05/L-084 o Regulatornom uredu i Zakona br. 05/L-085 o električnoj energiji; i (ii) ova praksa fakturisanja predstavlja povredu prava na imovinu zagantovanog članom 46 [Zaštita imovine] Ustava i povredu prava na jednakost pred zakonom zagantovanog članom 24 [Jednakost pred zakonom] Ustava. Nakon ocenjivanja navoda Ombudsmana, Osnovni sud je poništio kao nezakonito gore navedenu odluku Regulatornog ureda za energiju i naložio vraćanje fakturisanog iznosa, odnosno naknadu štete potrošačima kojima je fakturisana utrošena električna energija u četiri (4) severne opštine Republike Kosovo za period od 06. februara 2012. do 20. oktobra 2017. godine, u iznosu od četrdeset miliona osamsto pedeset pet hiljada četiri stotine osamdeset evra (40.855.480,00 evra). Nalaz Osnovnog suda su potvrdili Apelacioni i Vrhovni sud. Prema redovnim sudovima, u suštini i između ostalog, uprkos činjenici da je Regulatorni ured za energiju nadležan u pogledu rukovanja regulatornim parametrima i fakturisanjem troškova izgubljene električne energije u prenosnom i distributivnom sistemu, fakturisanje gubitaka pričinjenih u četiri (4) severne opštine Republike Kosovo drugim potrošačima Republike Kosovo, rezultiralo je nejednakim tretmanom građana, suprotno odredbama člana 55 [Ograničenje prava i osnovnih sloboda] Ustava i Zakonu br. 05/L-021 o zaštiti od diskriminacije, jer nije postojala legitimna svrha i proporcionalnost između upotrebljenih sredstava i nameravane svrhe.

Žalba podnosioca zahteva

Podnosilac zahteva, odnosno Regulatorni ured za energiju, pred Sudom je osporio donošenje odluka

vendimmarrjen e gjykatave të rregullta, duke pretenduar që të njëjtat janë nxjerrë në shkëlqje të drejtave të garantuara me nenin 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, si rezultat i (i) zbatimit qartazi të gabuar të ligjit; si dhe (ii) mungesës së arsytimit të vendimit gjyqësor.

Vlerësimi i Gjykatës

Gjykata fillimisht shtjelloi parimet e përgjithshme të praktikës së saj gjyqësore dhe asaj të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, përkthazi me (i) interpretimin qartazi të gabuar të ligjit; si dhe (ii) të drejtën për vendim të arsyetuar gjyqësor, siç garantohen me nenin 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, dhe më pas (ii) i zbatoi të njëjtat në rrethanat e rastit konkret. Sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykim, gjykatat e rregullta kishin marrë parasysh dhe vlerësuar pretendimet thelbësore të parashtresit të kërkesës dhe duke u referuar në dispozitat kushtetuese dhe ato të ligjeve të aplikueshme, përfshirë (i) nenet 4 (Të drejtat e konsumatorit) dhe 12 (Fatura) të Ligjit nr.04/L-121 për Mbrojtjen e Konsumatorit, të cilat garantojnë të drejtat themelore të konsumatorit, e ku përfshihet edhe e drejta e mbrojtjes së interesave ekonomike të konsumatorit dhe e drejta për të mbrojtur pronën, si dhe (ii) nenin 194 (Rregullat e përgjithshme) të Ligjit nr.04/L-077 për Marrëdhëniet e Detyrimeve për sa i përket pasurimit të pabazë dhe detyrimit të parashtresit të kërkesës që të bëjë kompensimin e dëmit për konsumatorët të cilët janë faturuar për shpenzimin e rrymës në katër (4) komuna të Republikës së Kosovës, përgjatë periudhës 6 shkurt 2012 deri më 20 tetor 2017, kishin konstatuar që një praktikë e tillë e faturimit nuk është e autorizuar me ligj dhe konsiston në trajtim jo të barabartë të qytetarëve të katër (4) komunave në raport me qytetarët në pjesën tjetër të Republikës së Kosovës.

Në vijim, për sa i përket ndërlidhjes së pretendimeve të Zyrës së Rregullatorit për Energji me të gjeturat e Gjykatës në Aktgjykimin KO93/21, me parashtres *Blerta Deliu-Kodra dhe 12 deputetë të tjerë*, Aktgjykimi

redovnih sudova, tvrdeći da su iste donete uz povredu prava zagaranovanih članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima, kao rezultat (i) očigledno pogrešne primene zakona; kao i (ii) nedostatka obrazloženja sudske odluke.

Ocena SudaNalazi Suda

Sud je prvo razradio opšta načela svoje sudske prakse i principe Evropskog suda za ljudska prava, u pogledu (i) očigledno pogrešnog tumačenja zakona; i (ii) prava na obrazloženu sudsku odluku, kao što je zagaranovano članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima, i zatim (ii) primenio iste na okolnosti konkretnog slučaja. Prema pojašnjenjima datim u presudi, redovni sudovi su uzeli u obzir i ocenili suštinske tvrdnje podnosioca zahteva i pozivajući se na ustavne odredbe i odredbe zakona na snazi, uključujući (i) članove 4 (Prava potrošača) i 12 (Fakture) Zakona br. 04/L-121 o zaštiti potrošača, koji garantuju osnovna prava potrošača, uključujući pravo na zaštitu ekonomskih interesa potrošača i pravo na zaštitu imovine, kao i (ii) član 194 (Opšta pravila) Zakona br. 04/L-077 o obligacionim odnosima u pogledu neosnovanog obogaćenja i obaveze podnosioca zahteva da vrši naknadu štete potrošačima kojima je obračunat trošak električne energije u četiri (4) opštine Republike Kosovo, u periodu od 6. februara 2012. do 20. oktobra 2017. godine, utvrdili su da takva praksa fakturisanja nije zakonom dozvoljena i da se sastoji u nejednakom tretmanu građana tih četiri (4) opština u odnosu na građane u drugom delu Republike Kosovo.

U nastavku, u vezi sa nadovezivanjem navoda Regulatornog ureda za energiju sa nalazima Suda u presudi KO93/21, sa podnosiocima *Blerta Kodra-Deliu i 12 drugih poslanika*, u presudi je pojašnjeno da se ovaj predmet suštinski razlikuje od okolnosti konkretnog slučaja, između ostalog i zbog toga što je u predmetu KO93/21 Sud ocenio ustavnost

Preporuka [br. 08-R-01] od 6. maja 2021. godine Skupštine Republike Kosovo, prema kojima je (i) KOSTT ovlašćen da pokrije preusmeravanje električne energije u četiri (4) opštine Republike

sqaron që ky rast dallon në mënyrë përmbajtjesore nga rrethanat e rastit konkret, ndër tjerash, sepse në rastin KO93/21, Gjykata kishte vlerësuar kushtetutshmërinë e Rekomandimeve [Nr.08-R-01] të 6 majit 2021 të Kuvendit të Republikës së Kosovës, sipas të cilave (i) ishte autorizuar KOSTT që të mbulojë devijimet e energjisë elektrike në katër (4) komuna të Republikës së Kosovës, duke shfrytëzuar të hyrat nga buxheti vetanak, mjete këto të cilat do të kompensohen “*nga dividenda apo ndonjë mekanizëm tjetër i mundshëm*”; dhe (ii) ishte detyruar Qeveria e Kosovës, që brenda afatit gjashtë (6) mujor të sigurojë të gjithë procesin e futjes në sistemin e faturimit, sipas rregullave dhe ligjeve në fuqi, në bashkëpunim me palët përgjegjëse, për faturimin e konsumatorëve në katër (4) komunat përkatëse me energji elektrike. Sipas sqarimeve të dhëna në Aktgjykimin KO93/21, Gjykata, kishte konstatuar që akti i kontestuar i Kuvendit nuk është në kundërshtim me dispozitat përkatëse të Kushtetutës, ndër tjerash, sepse dallimi në trajtimin e konsumatorëve të energjisë elektrike në bazë të vendbanimit, (i) ndjekte qëllimin legjitim të zbatimit të marrëveshjes së Kycjes me ENTSO-E, përkatësisht Rrjetin Evropian të Operatorëve të Sistemit të Transmisionit për Energjinë Elektrike; dhe (ii) ishte i natyrës së përkohshme. Marrë parasysh dispozitat ligjore, qëllimin legjitim dhe përkohshmërinë e aktit të kontestuar të Kuvendit, përfshirë detyrimin e Qeverisë që të adresojë çështjet që ndërlidhen me sistemin përkatës të faturimit, Gjykata kishte vlerësuar që i njëjti ishte proporcional me qëllimin e ndjekur.

Përfundimi

Gjykata, duke aplikuar kriteret dhe parimet e elaboruara përkitazi me vendimin e arsyetuar gjyqësor, dhe në veçanti duke u bazuar në interpretimin e dhënë përmes Aktgjykimeve të gjykatave të rregullta të kontestuara para Gjykatës, konstatoi që të njëjtat kanë adresuar dhe u janë përgjigjur të gjitha pretendimeve thelbësore të parashtruesit të kërkesës të ngritura përmes përgjigjes në padi, përkatësisht ankesës, si dhe kërkesës për rishqyrtim të jashtëzakonshëm të vendimit gjyqësor, dhe konstatoi që Aktgjykimi i kontestuar i Gjykatës Supreme, nuk është në

Kosovo, koristeçi prihode iz sopstvenog budžeta, sredstva koja će biti nadoknađena „*od dividenda ili bilo koji drugi mogući mehanizam*“; i (ii) Vlada Kosova je bila u obavezi da u roku od šest (6) meseci obezbedi ceo proces uvođenja u sistem fakturisanja, u skladu sa pravilima i zakonima na snazi, u saradnji sa odgovornim stranama, za fakturisanje potrošača u četiri (4) relevantne opštine za električnu energiju. Prema pojašnjenjima datim u presudi KO93/21, Sud je utvrdio da osporeni akt Skupštine nije u suprotnosti sa relevantnim odredbama Ustava, između ostalog i zbog toga što je razlika u tretmanu potrošača električne energije po osnovu mesta prebivališta, (i) težio legitimnom cilju sprovođenja sporazuma o priključenju ENTSO-E, odnosno Evropskoj mreži operatora prenosnog sistema za električnu energiju; i (ii) bio je privremene prirode. Uzimajući u obzir zakonske odredbe, legitimnu svrhu i privremenost osporenog skupštinskog akta, uključujući i obavezu Vlade da se bavi pitanjima u vezi sa relevantnim sistemom fakturisanja, Sud je ocenio da je isti srazmeran svrsi kojoj teži.

Zaključak

Sud je, primenjujući kriterijume i načela razrađena u vezi sa obrazloženom sudsom odlukom, a posebno na osnovu tumačenja datog kroz presude redovnih sudova osporavanih pred Sudom, našao da su se isti bavili i odgovorili na sve bitne tvrdnje podnosioca zahteva iznesene u odgovoru na tužbu, odnosno žalbu, kao i zahtevom za vanredno preispitivanje sudske odluke, te utvrdio da osporena presuda Vrhovnog suda nije u suprotnosti sa osporenim odredbama Ustava Republike Kosovo.

kundërshtim me dispozitat e kontestuara të Kushtetutës së Republikës së Kosovës.

KI168/22, Parashtrues: Nusret Kabashi, Bajram Kabashi dhe Driton Kabashi Kërkesë për vlerësim të kushtetutshmërisë së Aktvendimit të Kolegjit të Apelit të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [AC-I.-22-0418-A0001], të 22 shtatorit 2022.

Mosarsyetimi i vendimit nga Kolegji i Apelit të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme në lidhje me pretendimet kryesore të parashtruesve të kërkesës, përkatësisht refuzimit të caktimit të propozimit të masës së sigurisë dhe legjitimitetit procedural të AKP-së, përbën shkelje të së drejtës për arsyetim të vendimit, si pjesë e gjykimit të drejtë dhe të paanshëm:

- shkelje e të drejtave kushtetuese

Faktet

Rrethanat e rastit konkret ndërlidhen me procedurën për blerjen nga A.K., në emër të ndërmarrjes “Petrol Kabashi” sh.p.k., të disa pronave të ish-Ndërmarrjes Shoqërore KB “Bujqësia”, përmes procedurës së negocimit të drejtpërdrejtë me Agjencinë Kosovare të Privatizimit. Si pasojë, Agjencia Kosovare e Privatizimit dhe “Petrol Kabashi” sh.p.k. kishin lidhur Kontratën për shitjen dhe bartjen e pronave kontestuese. Parashtruesit e kërkesës kishin paraqitur padi në Kolegjin e Specializuar të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme kundër Agjencisë Kosovare të Privatizimit dhe “Petrol Kabashi” sh.p.k., duke kërkuar (i) vendosjen e masës së sigurisë mbi pronat kontestuese; dhe (ii) anulimin e kontratës së lartpërmendur, me pretendimin që e njëjta është në kundërshtim me Ligjin nr.04/L-034 për Agjencinë Kosovare të Privatizimit. Kolegji i Specializuar i Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme aprovoi kërkesën për masë të sigurisë deri në zgjidhjen përfundimtare të rastit. Megjithatë, pas ankesës së palëve të paditura në Kolegjin e Apelit të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme, kjo e fundit miratoi ankesat dhe ndryshoi vendimin e shkallës së parë sa i përket masës së sigurisë. Kolegji i Apelit të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme me rastin e ndryshimit të vendimit lidhur me masën e sigurisë, theksoi se si kriter për lëshimin e masës së sigurisë, ndër të tjera është edhe dëmi që mund t’i shkaktohet palës nëse masa e sigurisë nuk lëshohet. Lidhur me kriterin në fjalë,

KI168/22, Podnosilac zahteva: Nusret Kabashi, Bajram Kabashi i Driton Kabashi, Zahtev za ocenu ustavnosti rešenja Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Republike Kosovo [AC-I.-22-0418-A0001] od 22. septembra 2022. godine

Neobrazloženje odluke od strane Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda u vezi sa glavnim navodima podnosilaca zahteva, odnosno odbijanje određivanja predloga mere bezbednosti i proceduralnog legaliteta KAP-a, predstavlja povredu prava na obrazloženu odluku, kao deo pravičnog i nepristrasnog suđenja:

- povreda ustavnih prava

Činjenice

Okolnosti konkretnog slučaja se odnose na postupak kupovine od strane A.K., u ime preduzeća „Petrol Kabashi“ sh.p.k., nekoliko imovina bivšeg Društvenog preduzeća KB „Bujqësia“, kroz postupak direktnog pregovaranja sa Kosovskom agencijom za privatizaciju. Kao rezultat toga, Kosovska agencija za privatizaciju i „Petrol Kabashi“ sh.p.k. su potpisali ugovor o prodaji i prenosu spornih imovina. Podnosioci zahteva su podneli tužbu Specijalizovanom veću Posebne komore Vrhovnog suda protiv Kosovske agencije za privatizaciju i „Petrol Kabashi“ sh.p.k., tražeći (i) izricanje mere bezbednosti na sporne imovine; i (ii) raskid gore navedenog ugovora, navodeći da je isti u suprotnosti sa Zakonom br. 04/L-034 o Kosovskoj agenciji za privatizaciju. Specijalizovano veće Posebne komore Vrhovnog suda je usvojilo zahtev za meru bezbednosti do konačnog rešavanja slučaja. Međutim, nakon žalbe tuženih stranaka Žalbenom veću Posebne komore Vrhovnog suda, poslednje navedeno je usvojilo žalbe i preinačilo prvostepenu odluku u pogledu mere bezbednosti. Žalbeno veće Posebne komore Vrhovnog suda je, u slučaju izmene odluke u vezi sa merom bezbednosti, istaklo da je kao kriterijum za izricanje mere bezbednosti, između ostalog, i šteta koja se može naneti stranci ako se mera bezbednosti ne izrekne. Što se tiče predmetnog kriterijuma, smatralo je da je u konkretnom slučaju navedena šteta već nastala i da se ne može izbeći, ali da se može popraviti u novčanom smislu ako u meritumu ovog spornog slučaja tužioc budu uspešni u tužbi, shodno tome

konsideroi se në rastin konkret dëmi i pretenduar tashmë ka ndodhur dhe nuk mund të evitohet, por i njëjti mund të riparohet në aspektin monetar nëse në zgjidhjen në merita të kësaj çështje kontestuese paditësit arrijnë të dalin të suksesshëm në padinë e tyre, duke vlerësuar rrjedhimisht se nuk janë plotësuar kushtet për vendosjen e masës së përkohshme lidhur me pronat kontestuese.

Ankesa e parashtruesit të kërkesës

Parashtruesit e kërkesës para Gjykatës pretenduan se përmes Aktvendimit përkatës të Kolegjit të Apelit të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme, janë shkelur të drejtat e tyre të garantuara me nenin 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] dhe nenin 46 [Mbrojtja e Pronës] të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) dhe nenin 1 (Mbrojtja e Pronës) të Protokollit nr.1 të Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut, ndër të tjera, sepse vendimi i kontestuar nuk adreson pretendimet thelbësore të tyre përkitazi me ligjshmërinë e vendimit të lartcekur, përfshirë ato që ndërlidhen me nevojën për masën e sigurisë.

Vlerësimi i Gjykatës

Gjykata (i) fillimisht shtjelloi parimet e përgjithshme përkitazi me të drejtën për një vendim të arsyetuar gjyqësor, siç është e garantuar përmes neneve të lartcekura të Kushtetutës dhe Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; dhe më pas (ii) aplikoi të njëjtat në rrethanat e rastit konkret. Sipas sqarimeve të shtjelluara në Aktgjykimin e publikuar, Gjykata vlerësoi se Kolegji i Apelit të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme në rastin konkret nuk kishte arritur baraspeshën e drejtë ndërmjet palëve ndërgjyqëse në këtë procedurë, për shkak se nuk ka adresuar asnjë nga pretendimet dhe argumentet thelbësore, që në rastin konkret përfshijnë (i) mundësinë që përmes refuzimit të kërkesës për masë të përkohshme, parashtruesëve të kërkesës do të mund t'u shkaktohej dëm i riparueshëm; si dhe (ii) mosdhënies së një përgjigjeje specifike lidhur me pretendimin vendimtar në kontekst të mungesës së legjitimitetit procedural të Agjencisë Kosovare të Privatizimit. Gjykata ritheksoi, që bazuar në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe të Gjykatës,

ocenjujući da se nisu stekli uslovi za izricanje privremene mere u odnosu na spornu imovinu.

Žalba podnosioca zahteva

Podnosioci zahteva su pred Sudom navodili da su im relevantnim rešenjem Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda povređena prava zagaran-tovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i članom 1. (Zaštita imovine) Protokola br. 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava, između ostalog, jer se osporenom odlukom ne rešavaju njihove suštinske tvrdnje u pogledu zakonitosti gore navedene odluke, uključujući i one koje se odnose na potrebu za merom bezbednosti.

Ocena Suda

Sud je (i) prvo razradio opšta načela u vezi sa pravom na obrazloženu sudsku odluku, zagaran-tovano gore navedenim članovima Ustava i Evrop-ske konvencije o ljudskim pravima; a zatim (ii) ista primenio na okolnosti konkretnog slučaja. Prema pojašnjenjima iznetim u objavljenoj presudi, Sud je ocenio da Žalbena veće Posebne komore Vrhovnog suda u konkretnom slučaju nije postiglo pravi balans između stranaka u ovom postupku, jer se nije bavilo nijednom od tvrdnji i argumenata od suštinskog značaja, koji u ovom slučaju uključuju (i) mogućnost da bi se podnosiocima zahteva mogla prouzrokovati nepopravljiva šteta odbija-njem zahteva za privremenu meru; kao i (ii) neda-vanje konkretnog odgovora u vezi sa odlučnim na-vodom u kontekstu nedostatka proceduralnog le-gitimiteta Kosovske agencije za privatizaciju. Sud je ponovio da na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava i Suda, redovni sudovi imaju diskreciono pravo da ocenjuju argumente strana na koje se mora dati odgovor, međutim, rešavanje suštinskih i odlučnih tvrdnji relevantne stranke je

gjykatat e rregullta kanë diskrecionin të vlerësojnë argumentet e palëve në të cilat duhet dhënë përgjigje, megjithatë adresimi i pretendimeve thelbësore dhe vendimtare të palëve përkatëse është i detyrueshëm në kontekst të së drejtës për një vendim të arsyetuar gjyqësor.

Përfundimi

Gjykata në fund theksoi se Aktgjykimi i saj është nxjerrë vetëm përkitazi me procedurën për pezullimin/shtyrjen e ekzekutimit të vendimeve të kontestuara derisa gjykatat e rregullta të vendosin lidhur me meritat e padisë. Çështja e ligjshmërisë së vendimeve të lartcekura është në shqyrtim para gjykatave të rregullta dhe Aktgjykimi i Gjykatës në këtë rast në asnjë mënyrë nuk paragjykon vendimmarrjen e tyre lidhur me meritat e padisë.

Neni 24 [Barazia para Ligjit] dhe 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm]

KI178/22, Parashtrues: Ibrahim Tërnavë, Kërkesë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Aktgjykimit të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës [REV. nr. 59/2021], të 6 majit 2022

Mosarsyetimi i vendimit të Gjykatës Supreme në lidhje me aplikueshmërinë e gabuar të ligjeve nga gjykatat e shkallëve më të ulëta dhe për statusin e Instruksionit Administrativ, si akt nënligjor; dhe jokonsistenca e Gjykatës Supreme si dhe ndryshimi i praktikës së saj gjyqësore pa një arsye legjitime, përbën shkelje të së drejtës për arsyetim të vendimit gjyqësor:

- shkelje e të drejtave kushtetuese

Faktet

Rrethanat e rastit konkret ndërlidhen me padinë e parashtruesit të kërkesës për anulimin e vendimit të të paditurës, përkatësisht Hekurudhave të Kosovës, përmes të cilit, të njëjtit i ishte ndërprerë marrëdhënia e punës, e cila parashihte shkuarjen në pritje të pensionit, për punëtorët e Hekurudhës të cilët kishin arritur moshën 60-vjeçare ose kishin akumuluar së paku 35 vjet të punësimit gjatë vitit 2001, bazuar në Instruksionet Administrative të Departamentit të Transportit dhe Infrastrukturës nr. 2001/3 të 27 shkurtit 2001. Përmes padisë së lartcekur, parashtruesi i kërkesës, kishte kërkuar (i) kthimin e tij në vendin e punës; dhe (ii) kompensimin e pagave për periudhën 28 shkurt 2001 deri më 1 tetor 2007.

obavezno u kontekstu prava na obrazloženu sudsku odluku.

Zaključak

Sud je na kraju naglasio da je njegova presuda doneta samo u vezi sa postupkom za obustavu/odlaganje izvršenja osporenih odluka dok redovni sudovi ne odluče o meritumu tužbe. Pitanje zakonitosti gore navedenih odluka se razmatra pred redovnim sudovima i presuda Suda u ovom slučaju ni na koji način ne prejudicira njihovo odlučivanje o meritumu tužbe.

Član 24. [Jednakost pred zakonom] i član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđe]

KI178/22, Podnosilac zahteva: Ibrahim Tërnavë, Zahtev za ocenu ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo [REV. br. 59/2021] od 6. maja 2022. godine

Neobrazloženje odluke Vrhovnog suda u vezi sa pogrešnom primenom zakona od strane nižestepenih sudova i statusom Administrativnog uputstva kao podzakonskog akta; nedоследnost Vrhovnog suda, kao i promena svoje sudske prakse bez pravnog osnova, predstavlja povredu prava na obrazloženu sudsku odluku:

- povreda ustavnih prava

Činjenice

Okolnosti konkretnog slučaja se odnose na tužbu podnosioca zahteva za poništaj odluke tužene, odnosno Železnice Kosova, kojom je istom prekinut radni odnos, kojom je predviđeno čekanje za odlazak u penziju za zaposlene u Železnici koji su navršili 60 godina ili su imali najmanje 35 godina radnog staža tokom 2001. godine na osnovu Administrativnog uputstva Departmana za saobraćaj i infrastrukturu br. 2001/3 od 27. februara 2001. godine. Gore navedenom tužbom podnosilac zahteva je tražio (i) povratak na radno mesto; i (ii) naknadu plata za period od 28. februara 2001. godine do 1. oktobra 2007. godine. Nakon što je njegov slučaj nekoliko puta ponovo razmatran od strane redovnih sudova, tokom 3 (tri) sudska

Pasi rasti i tij ishte rikthyer në rishqyrtim nga gjykata e rregullta disa herë, përgjatë tre (3) procedurave gjyqësore, të cilat ktheheshin në rigjykim, parashtruesit në parim i aprovohej kërkesëpadia që nga vendimi i parë i Gjykatës Komunale i 12 shkurtit 2003, e deri në procedurën e tretë gjyqësore e cila ishte kthyer në rigjykim nga Gjykata Supreme përmes vendimit të 12 prillit 2012. Në vijim, më 5 janar 2016, Gjykata Themelore kishte aprovuar kërkesëpadinë e parashtruesit të kërkesës dhe kishte (i) anuluar Vendimin e lartcekur të të paditurës; (ii) detyruar të paditurën që parashtruesin e kërkesës ta kthejë në vendin e punës; si dhe (iii) t'ia kompensojë në emër të të ardhurave personale shumë prej 16.646,37 euro për kontributin pensional, si dhe shpenzimet tjera procedurale. Konstatimi i Gjykatës Themelore, u konfirmua nga Gjykata e Apelit, ndërsa Gjykata Supreme ndryshoi Aktgjykimet e Gjykatës Themelore dhe Gjykatës së Apelit, duke refuzuar si të pabazuar kërkesëpadinë e parashtruesit të kërkesës.

Ankesa e parashtruesit të kërkesës

Parashtruesi i kërkesës pretendoi shkelje të të drejtave të tij të garantuara me nenin 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, si rezultat i mungesës së arsytimit të vendimit gjyqësor, përfshirë në kontekst të mungesës së konsistencës së praktikës gjyqësore të gjykatave të rregullta. Parashtruesi i kërkesës vuri theksin tek mungesa e arsytimit nga Gjykata Supreme, ndër tjerash, në kontekst të (i) aplikueshmërisë së Instruksionit Administrativ të Departamentit të Transportit dhe Infrastrukturës nr. 2001/3; dhe (ii) mungesës së konsistencës së praktikës gjyqësore, si rezultat i vendosjes ndryshe në katër (4) raste me rrethana të njëjta faktike dhe juridike nga ana e Gjykatës Supreme.

Vlerësimi i Gjykatës

Gjykata fillimisht shtjelloi parimet e përgjithshme të praktikës së saj gjyqësore dhe asaj të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, siç garantohen me nenin 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 (E drejta për një proces të rregullt) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, në kontekst të

postupka, koji su vraćeni na ponovno suđenje, podnosiocu zahteva je u načelu usvojen tužbeni zahtev od prve odluke Opštinskog suda 12. februara 2003. godine do trećeg sudskog postupka koji je Vrhovni sud odlukom od 12. aprila 2012. godine vratio na ponovno suđenje. Nakon toga, 15. januara 2016. godine, Osnovni sud je usvojio tužbeni zahtev podnosioca i (i) poništio gore navedenu odluku tužene; (ii) obavezao tuženu da vrati podnosioca zahteva na radno mesto; i (iii) da mu na ime ličnog dohotka nadoknadi iznos od 16.646,37 evra za penzijski doprinos, kao i druge troškove postupka. Zaključak Osnovnog suda je potvrdio Apelacioni sud, dok je Vrhovni sud preinačio presude Osnovnog suda i Apelacionog suda, odbijajući tužbeni zahtev podnosioca, kao neosnovan.

Žalba podnosioca zahteva

Podnosilac zahteva tvrdi povredu prava zagaran-tovanih članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima, kao rezultat nedostatka obrazloženja sudske odluke, uključujući i u kontekstu nedostataka doslednosti sudske prakse redovnih sudova. Podnosilac zahteva naglašava nedostatak obrazloženja od strane Vrhovnog suda, između ostalog, u kontekstu (i) primenljivosti Administrativnog uputstva Departmana za saobraćaj i infrastrukturu br. 2001/3; i (ii) nedostatak doslednosti sudske prakse, kao rezultat toga što je Vrhovni sud doneo različitu odluku u 4 (četiri) slučaja sa istim činjeničnim i pravnim okolnostima.

Ocena Suda

Sud je prvo razradio opšta načela svoje sudske prakse i načela Evropskog suda za ljudska prava, zagaran-tovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima, u kontekstu (i) obrazložene sudske odluke, uključujući u vezi sa nedostatkom

(i) vendimit të arsyetuar gjyqësor, përfshirë ndërlidhur me mungesën e konsistencës së praktikës gjyqësore; dhe më pas i (ii) zbatoi të njëjtat në rrethanat e rastit konkret. Gjykata, duke aplikuar kriteret dhe parimet e elaboruara përkritazi me vendimin e arsyetuar gjyqësor, përfshirë ato që ndërlidhen me rëndësinë e konsistencës së praktikës gjyqësore konstatoi që, për dallim nga të gjitha Aktgjykimet tjera dhe të cilat parashtruesi i kërkesës i kishte dorëzuar në Gjykatë dhe të cilat korrespondojnë plotësisht me gjendjen faktike dhe juridike të Aktgjykimit të nxjerrë në rastin e parashtruesit të kërkesës, Gjykata Supreme kishte aplikuar Instruksionin Administrativ nr. 2001/3 në vlerësimin e ligjshmërisë së ndërprerjes së marrëdhënies së punës së punëtorëve, përkatësisht parashtruesit të kërkesës.

Përfundimi

Si përfundim, Gjykata theksoi se ajo ka parasysh mundësinë që gjykatat e rregullta, gjatë ndërtimit të praktikës gjyqësore, mund të marrin vendime të ndryshme, gjë që pasqyron zhvillimin e praktikës gjyqësore. Megjithatë, theksoi që bazuar në praktikën gjyqësore të Gjykatës dhe atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, shmangiet nga konsistenca e praktikës gjyqësore duhet të kenë justifikime dhe arsye të objektive dhe të arsyeshme, të cilat, në rastin konkret në Aktgjykimin e Gjykatës Supreme mungojnë dhe për pasojë, i njëjti duhet të kthehet në rishqyrtim nga Gjykata Supreme.

doslednosti sudske prakse; a zatim (ii) primenio iste na okolnosti konkretnog slučaja. Sud je, primenjujući kriterijume i načela razrađena u vezi sa obrazloženom sudskom odlukom, uključujući i ona koja se odnose na važnost doslednosti sudske prakse, utvrdio da za razliku od svih drugih presuda koje je podnosilac zahteva podneo Sudu i koje u potpunosti odgovaraju činjeničnom i pravnom stanju presude donete u slučaju podnosioca zahteva, Vrhovni sud je primenio Administrativno uputstvo br. 2001/3 u oceni zakonitosti prestanka radnog odnosa radnicima, odnosno podnosiocu zahteva.

Zaključak

U tom kontekstu, Sud je istakao da uzima u obzir mogućnost da redovni sudovi, tokom izgradnje sudske prakse, mogu donositi različite odluke, što odražava razvoj sudske prakse. Međutim, naglasio je da na osnovu sudske prakse Suda i Evropskog suda za ljudska prava, odstupanja od doslednosti sudske prakse moraju imati objektivna i razumna obrazloženja, koja u konkretnom slučaju nedostaju u presudi Vrhovnog suda i kao posledica toga, ista mora biti vraćena na ponovno razmatranje Vrhovnom sudu.